

Anzegem Beeldkwaliteitsplan

mei 2010, **eindversie**

Colofon

Dit document is een publicatie van:

Intercommunale Leiedal
President Kennedypark 10 - BE-8500 Kortrijk
tel +32 56 24 16 16 - fax +32 56 22 89 03
stedenbouw@leiedal.be

Opdrachtgever:
gemeente Anzegem

Ontwerpers:
Griet Lannoo
Maarten Gheysen
Jiri Klokočka

Inhoudsopgave

6.4 Gijzelbrechtegem	106
6.5 Kaster	110
6.6 Heirweg	114

Colofon

7. Bomen	116
-----------------	------------

1. Inleiding

7.1 Eindbeeld van een boom	117
7.2 Duurzame bomen	118
7.3 Diversiteit	118
7.4 Waar bomen planten?	119
7.5 Overlast vermijden	122
7.6 Bomenstructuur Anzegem	125
7.7 Bomenplan	131

2. Anzegem in beeld

8. Toolbox publieke ruimte	133
-----------------------------------	------------

3. Bouwstenen

8.1 Boomrooster	134
8.2 Boomkorf en boombeugel	136
8.3 Bloemen en beplanting	138
8.4 Verlichting	142
8.5 Zitbank	154
8.6 Afvalbakken	156
8.7 Fietsbeugel	158
8.8 Fietsenstallingen	159
8.9 Afbakingsselementen	160
8.10 Afschermingselementen	164
8.11 Schuilhuisjes De Lijn	166
8.12 Infobord	168
8.13 Informatie panelen	170
8.14 Andere elementen	173

5. Aanpak van de wijken

9. Gebruik van het beeldkwaliteitsplan	178
---	------------

5.1 Denkkader

5.2 Ontwerpstrategie

5.3 Modelprofielen

9.1 Overgangperiode	178
9.2 Ontwerpproces	178
9.3 Aankoop	178
9.4 Plaatsing en onderhoud	179
9.5 Advies naar externen	179
9.6 Suggesties voor verordeningen	179

6. Specifieke plekken

6.1 Anzegem

6.2 Vichte

6.3 Tiegem

1. Inleiding

De gemeente Anzegem wil met de opmaak van een beeldkwaliteitsplan een instrument ontwikkelen om de ruimtelijke kwaliteit van de publieke ruimte na te streven.

Op die manier wil de gemeente

- ruimtelijke ad hoc ingrepen en verrommeling vermijden;
- de bestaande omgeving (kwaliteiten en knelpunten) inzetten als randvoorwaarde voor nieuwe ingrepen;
- de ruimtelijke samenhang bij nieuwe ingrepen en binnen bestaande omgevingen versterken;
- de identiteit en aantrekkelijkheid van de plek versterken;
- meer aandacht besteden aan de belevingswaarde en beeldkwaliteit.

In dit BKP staat de ambitie en de visie over wat Anzegem tot Anzegem maakt, centraal. Met het beeldkwaliteitsplan wordt de **uitstraling van de plek** belangrijk. Het is een zoektocht rond de identiteit van Anzegem.

1.2 Definitie beeldkwaliteitsplan

Het woord 'beeldkwaliteit' is samengesteld uit twee begrippen, beeld en kwaliteit. 'Beeld' heeft betrekking op **visuele waarnemingen**. Het begrip 'kwaliteit' duidt op de waardering van de kenmerken of karakteristieken van het object. Ook het beeld van Anzegem moet een bepaalde kwaliteit uitstralen.

Vaak wordt in een beeldkwaliteitsplan eenzijdig veel aandacht besteed aan de elementen die samen een straatbeeld uitmaken. Dit is een vrij enge interpretatie van 'beeld'. Maar beeldkwaliteit is meer dan dat. Het heeft betrekking op de identiteit

van de plek, op kwaliteit van de publieke ruimte en architectuur, maar ook op het behoud en versterking van zichtassen, herkenbaarheid van ruimtelijke structuren, de systematiek van erfinrichting en het type beplanting, materiaal, detaillering, ...

Het beeldkwaliteitsplan is dus geen catalogus van aan de tijd onderhevige producten. Het is veeleer een **kader waarin intenties en principes worden aangereikt voor het duurzaam omgaan met de ruimtelijke kwaliteiten**, een kader met voldoende flexibiliteit voor toekomstige veranderingen.

Het doel van het beeldkwaliteitsplan is de verschillende facetten van de beeldkwaliteit maximaal te activeren binnen de vooropgestelde ruimtelijke gehelen. Het gaat vooral om:

- visuele (functionele) kwaliteiten,
- identiteit,
- uniformiteit (geen monotonie),
- herkenbaarheid.

Kernbegrippen bij beeldkwaliteit zijn "structuur", "identiteit" en "belevingswaarde".

Structuur

Een belangrijk aspect van beeldkwaliteit is een duidelijke ruimtelijke structuur. Een heldere, samenhangende opbouw van een gebied draagt er immers toe bij dat men zich goed kan oriënteren en zich een ruimtelijke voorstelling kan maken van een gebied. Aan een duidelijke ruimtelijke structuur dragen bij:

- de aanwezigheid van structurerende routes en eventueel andere structurerende lineaire, centrische en/of concentrische ruimtevormen als dragers van de stedenbouwkundige planopzet;
- de aanwezigheid van oriëntatiepunten, opvallende objecten of ruimten, die goed waarneembaar en herkenbaar zijn;
- de aanwezigheid van knooppunten, punten waar verschillende dragers elkaar ontmoeten, die duidelijk herkenbaar zijn;

- de herkenbaarheid van deelgebieden, de verschillende te onderscheiden samenhangende onderdelen binnen een gebied.

Identiteit

Met identiteit wordt bedoeld de herkenbare eigenheid van een gebied of object. In het kader van beeldkwaliteit is het gewenst dat een gebied, ruimte of object zich zichtbaar onderscheidt van de andere, gelijksoortige gebieden. Identiteit kan worden ontleend aan:

- specifieke landschappelijke kenmerken;
- kenmerkende functies;
- kenmerkende bebouwing;
- referenties aan de historie;
- referenties aan een specifieke ligging;
- karakteristiek materiaal- of kleurgebruik;
- karakteristieke ruimtevormen;
- beeldbepalende objecten.

Belevingswaarde

Met belevingswaarde wordt bedoeld het aanzien, de zichtbare betekenis en de esthetische kwaliteiten van een gebied, ruimte of een object. De belevingswaarde wordt ondermeer bepaald door:

- de bijzondere expressie van een gebouw of ruimte;
- de architectonische kwaliteit van een bebouwing;
- de vorm van en samenhang binnen de openbare ruimte;
- de inrichting van de (openbare) ruimte;
- variatie in bebouwingsstructuren en plekken;
- beheer en onderhoud van gebouwen en openbare ruimte;
- bijzondere objecten;
- activiteiten.

Op basis van het voorgaande mag geconcludeerd worden dat het niet alleen van belang is veel zorg te besteden aan een heldere, herkenbare en duidelijke stedenbouwkundige opzet, maar dat ook de concrete invulling van deze opzet aandacht behoeft. Immers,

het beeld wat zal ontstaan van Anzegem wordt niet alleen bepaald door het stedenbouwkundig plan, maar valt of staat met de concrete invulling daarvan. De beeldkwaliteit dient dan ook de stedenbouwkundige structuur te ondersteunen en te versterken.

Een beeldkwaliteitsplan wordt bijgevolg gedefinieerd als **een instrument voor het kwaliteitsbeheer van het ruimtelijk beeld** (sturingsinstrument). Het brengt waardevolle kenmerken en kwaliteiten van een gebied in beeld, met het doel om de identiteit van een gebied te versterken: behoud van de bestaande identiteit, het versterken en realiseren van een nieuwe.

Een beeldkwaliteitsplan is een **beleidsplan** en geeft een samenhangend **pakket van aanbevelingen en/of richtlijnen** voor het veiligstellen, creëren en/of verbeteren van de beeldkwaliteit.

Het beeldkwaliteitsplan heeft twee belangrijke functies. Het biedt **inspiratie** voor de gefaseerde uitwerking van concepten en het vervult een rol als **toetsingskader**. Het beeldkwaliteitsplan moet aan de veranderende inzichten en mogelijkheden kunnen worden aangepast zonder zijn verordenende kracht te verliezen.

1.3 Leeswijzer

Dit **toetsend en adviserend handboek** is het eindresultaat van een methode bestaande uit drie stappen: een analyse van het bestaande beeld van Anzegem, het formuleren van een visie en het uitwerken van aanbevelingen in de vorm van inrichtingsprincipes en een toolbox voor de publieke ruimte.

Eerst wordt de bestaande structuur van de publieke ruimte geanalyseerd. De publieke ruimte wordt in dit plan beschouwd als het geheel van de grotere

structuren (dorpskernen, wijken, historische steenwegen, open landschap), markante plekken en gebouwen, typerende pleinen en parken, aan elkaar gelijmd met een verzameling van straten en paden.

De analyse gebeurt met een evaluatie van de bouwstenen voor elk dorp aan de hand van typerende foto's, een inventaris van veel gebruikte materialen en een opsomming van de ruimtelijke structuren. Hierbij worden niet alleen de knelpunten aangegeven maar ook de kwaliteiten van elk dorp. Deze laatste groep vormt dan ook belangrijke aangrijpingspunten bij het formuleren van de gewenste beeldkwaliteit van de publieke ruimte.

Vervolgens wordt de beeldbepalende potenties van Anzegem concreet uitgewerkt op 3 niveaus:

- algemene inrichtingsprincipes voor een aantal grote structuren,
- specifieke uitwerkingen per dorp d.m.v. inspirerende visualisaties,
- een toolbox, d.i. een inspirerende catalogus van materialen.

Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruikt gemaakt van beelden en typevoorbeelden/typesnedes. Deze uitwerkingen zijn echter exemplarisch. Ze geven met andere woorden louter een beeld van een mogelijke uitwerking conform de principes van het beeldkwaliteitsplan en zijn bijgevolg geen bindende ontwerpen voor deze verschillende typesituaties.

Als laatste onderdeel wordt het gebruik van het beeldkwaliteitsplan aangehaald. Het beeldkwaliteitsplan werd geschreven met in het achterhoofd 4 processen waarin het plan een rol kan spelen, namelijk bij:

- ontwerpproces (intern of extern)
- aankoop
- plaatsing en onderhoud
- advies naar externen

1-Anzegem doorsneden	2-het begrensde Anzegem
3-het markante Anzegem	4-Anzegem door elkaar
5-Anzegem in het groen	6-Anzegem in kiezels
7-Anzegem in zicht	8-Anzegem verborgen
9-Anzegem bewaren	10-het vernieuwde Anzegem
11-Anzegem decoratief	12-het beschutte Anzegem

2. Anzegem in beeld

Waardering van beeldkwaliteit is subjectief. Het is de opvatting van de waarnemer die de omgeving aanschouwt.

Iedere bewoner of gebruiker van een gebied zal een andere omschrijving geven. Toch is er een bepaalde **intersubjectiviteit** te benoemen.

De waardering die individueel aan een bepaalde verschijningsvorm wordt toegekend kan verschillen, maar er is wel een **'gemeenschappelijke noemer'** te vinden.

Het vinden en definiëren van deze noemer vormt de essentie van dit hoofdstuk.

In dit hoofdstuk wordt Anzegem in beeld gebracht: wat maakt Anzegem en zijn deelgemeenten tot Anzegem; wat zijn de beeldbepalende kenmerken, kwaliteiten en problemen?

De lezing van Anzegem gebeurt aan de hand van 12 **'metaforen'** (of 'beeld'spraken'). Telkens worden ze 'in paar' behandeld.

De beeldspraken schetsen Anzegem vanuit de visuele waarneming. Dit hoofdstuk wordt vooral beschreven aan de hand van foto's. Ze geven een overzicht van een aantal generieke en beeldbepalende kenmerken van de gemeente.

Elke metafoor kan worden gekoppeld aan een positieve en een negatieve waardering. Zo doorsnijdt de N36 een aantal dorpen op een nogal harde, nonchalante manier, met alle gevolgen vandien voor de afwerking van het publieke domein. Maar dankzij deze weg zijn deze dorpen goed ontsloten en hierdoor aantrekkelijk voor bewoners op zoek naar een (t)huis in het mooie landschap interfluvium op een boogscheut van Kortrijk.

Hiernaast worden de verschillende metaforen opgesomd. Op de volgende pagina's wordt elke metafoor nader toegelicht.

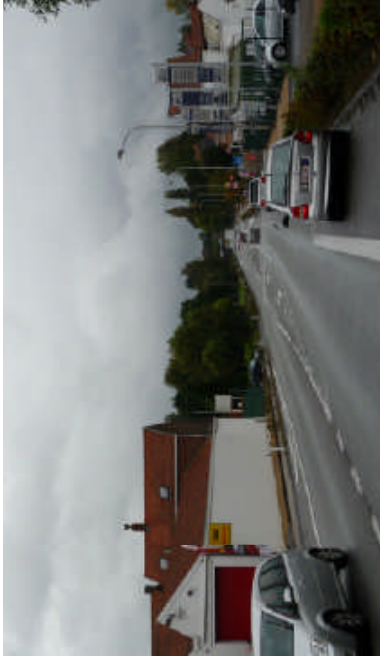
Anzegem is goed ontsloten door het wegennet en het spoorwegennet. Kenmerkend voor de gemeente is dat bijna alle dorpskernen van de deelgemeenten doorsneden worden door gewestwegen.

De gewestwegen oefenen een sterk structurend vermogen uit op de dorpskernen : Anzegem, Ingooigem, Kaster, Tiegem en Vichte liggen als een kralensnoer op de N36 en N382.

Deze gewestwegen worden benoemd als 'doortochten' in het mobiliteitsplan Anzegem. Er werden principes van herinrichting aangeduid. Het gaat over de doortochten van de N382 door Anzegem en Kaster en van de N36 door Vichte, Ingooigem en Tiegem. Op basis hiervan werd de doortocht door Anzegem heraangelegd. De nieuwe profielen voor Tiegem en Ingooigem worden momenteel aangepakt.

De concrete herinrichting van elke doortocht is afhankelijk van verschillende factoren: de intensiteit van het autoverkeer en van het vrachtverkeer, de snelheid van het gemotoriseerd verkeer, de aanwezigheid van centrumactiviteiten langsheen de doortocht (gemeentehuis, scholen, bibliotheek, sportcentrum, winkels, enz.), de morfologie van het stedenbouwkundig weefsel, de inrichting van het openbaar domein...

Net in al deze aspecten interfereert de aanpak van de doortochten met het beeldkwaliteitsplan. Zo'n ingrepen over een dergelijke lengte in een dorp bepalen het straatbeeld voor een volgend aantal decennia. Voor de verschillende doortochten wordt het profiel versmalt ten voordele van de trage weggebruiker en groene accenten.

Het doortrekken van de gewestwegen liet ook littekens achter, vooral in de historische structuur van Vichte. De impact voor de doortocht is hier ook het grootst. Met de aanleg van de N36 keerde het historische centrum zich af van de verbindingsweg en werden achterkanten plots voorkanten. Dit was positief voor het behoud van dit mooie stukje Vichte waar de structuur tussen kasteel, dorpsstraat en kerkplein nog duidelijk leesbaar is. De beeldwaarde van de bebouwde structuur langs de gewestweg is echter veel minder kwalitatief. Het dorp werd ook in twee delen opgesplitst. Als antwoord werd een nieuwe kerk met park aangelegd. Deze ingreep bood echter weinig soelaas om beide dorpsdelen sterker aan elkaar te koppelen. Het is in Vichte niet misplaatst om de N36 als harde grens te benoemen.

In alle dorpen van Anzegem vormen de wijken de nieuwe begrenzing van de dorpen. De manier waarop deze grens wordt ingericht is van groot belang voor het omringende landschap. De open ruimte van Anzegem heeft immers een grote beeldkwaliteitswaarde. Het heuvelachtig, licht beboste landschap is dan ook populair bij wielertoeristen, mountainbikers en wandelaars. Bij het ontwerp van de randen van de dorpen werden de wijken spijtig genoeg al te vaak ontworpen van binnen uit.

In Ingoogem wordt duidelijk zichtbaar wat het gevolg hiervan is. De nieuwe wijken die er werden opgericht richten zich niet naar buiten naar het landschap, maar zijn opgebouwd rond een structuur van pleintjes. De achterkanten worden afgewerkt naar persoonlijke smaak van de bewoners. De overgang tussen het landschap en de bebouwing is daardoor diffuus en hard.

Er zijn nochtans mooie voorbeelden te vinden, zoals de randafwerking van de wijken in Heerweg. Hier werd gekozen voor een collectieve inrichting van de beekvallei als grens. De overgang tussen landschap en dorp is natuurlijk, eenvormig en groen.

Anzegem beschikt over heel wat cultuurhistorisch patrimonium die het beeld van de dorpen bepalen.

Het betreft vooreerst de diverse kerken in Anzegem: de Sint-Jan-De-Doperkerk van Anzegem, de Oude Kerk van Vichte (aan Vichte Plaats), de Sint-Stefanuskerk van Vichte-Nieuw Centrum, de Sint-Therisiakerk van Heirweg, de Sint-Antoniuskerk van Ingooigem, de Sint-Arnolduskerk van Tiegem, de Sint-Petruskerk in Kaster en de St-Mattheuskerk in Gijzelbrechtegem.

Op het grondgebied van Anzegem zijn er ook verscheidene hofsteden en molens aanwezig die een cultuurhistorische en architecturale waarde bezitten.

Anzegem beschikt ook over enkele waardevolle gebouwen, waarvan de meeste reeds als monument en/of dorpsgezicht werden beschermd.

- in Vichte: het Beukenhof, het Schaliënhof en het Oude Kasteel
- in Ingooigem : het Lijsternest of provinciaal museum 'Stijn Streuvels', de chicorei-ast 'Delezie', de vroegere pastorie en het gemeentehuis (brouwershuis en tuin) van Ingooigem
- in Tiegem: de Boskapel in het Sint-Arnolduspark
- in Kaster: het Stampkot
- in Anzegem: het kasteel van Hemsrode.

Ten slotte kunnen in alle dorpen nog een aantal markante gebouwen worden aangeduid.

Zo bieden een aantal hoekgebouwen op het dorpsplein van Anzegem een meerwaarde voor de beeldkwaliteit.

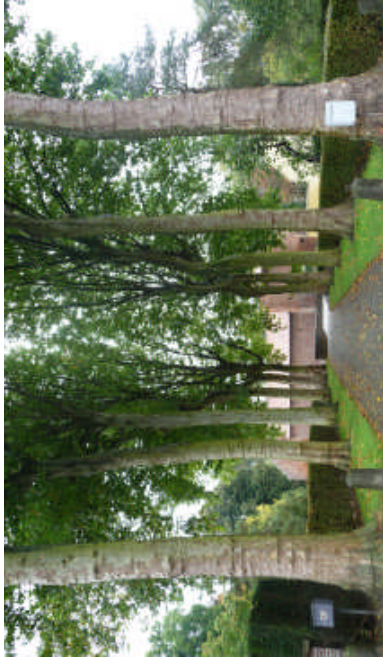
Hetzelfde kan gezegd worden van Kaster, waar het ensemble van kerk, landschap en dorpsstraten beeldbepalend zijn voor de omgeving.

In Vichte zijn de vele villa's in parktuinen opvallende elementen in de structuur van het dorp.

Ook een aantal industriële gebouwen en relictten in de dorpen markeren een straatbeeld.

De verzameling van markante gebouwen kunnen een rol vervullen in het beeldkwaliteitsplan.

Op kaart lijken de dorpen over een vrij pragmatische structuur te beschikken. Eens ter plekke is deze structuur niet altijd zo duidelijk. Een belangrijke reden hiervoor is de grote menging van functies in de dorpen. Deze situatie is historisch gegroeid en daarom ook lang niet altijd negatief. Het leidt tot vaak boeiende confrontaties.

Voor het publieke domein is deze menging vaak minder dankbaar. Al deze functies hebben een individuele toegang nodig, wat maakt dat er weinig ruimte is om te komen tot een eenvormig straatbeeld. Deze menging, vooral langs de gewestwegen, zorgt ook heel vaak voor grote verspringingen in de rooilijn.

Op perceelsniveau is het vaak bij achterkanten dat rommelige situaties zijn gegroeid, zoals een aantal garagestraten in Ingooigem.

Anzegem is gelegen in het buitengebied. Het aanbod aan open landschap is navenant voor alle dorpen. Zo zijn er het wijdse landschap tussen Ingooigem en Anzegem, de beboste omgeving van Tiegemberg, het kasteelpark van Hemsrode en het heuvelachtig landschap tussen Gijzelbrechtegem en Kaster. Anzegem moet in de eerste plaats dit waardevolle landschap koesteren.

Maar ook in de dorpen zijn groene structuren te detecteren die beeldbepalend zijn of die de beeldkwaliteit van de dorpen ondersteunen. Het zijn onder meer:

- In Vichte: de omgeving van de kerk en het Beukenhofpark, de groenaanleg rond de kerk-Nieuw Centrum, de groene randen rond de villaparken;
- In Heirweg: de randafwerking van de wijken langs de Krommebeek;
- In Tiegem: Het kasteelpark langs Oostdorp, het Sint-Arnolduspark en Tiegemberg;
- In Ingooigem: de bomenrij langs de Stijn Streuvelstraat (t.h.v. het Lijsternest).

Daarnaast zijn er ook heel wat wijken die beplant zijn met groen of voorzien zijn van speelgroen. Mooie voorbeelden zijn te vinden in Vichte en Tiegem.

Groen verzacht het beeld van het publieke domein. Wel doordacht groen kan daarenboven bijdragen tot de verkeersveiligheid van een omgeving.

Anzegem in het groen > < Anzegem in kiezels

De metafoor 'Anzegem in de kiezels' doet in eerste instantie Anzegem weinig eer aan. Het is dan ook een vaststelling dat heel wat (oudere) wijken nooit werden voorzien van voetpaden, maar werden verhard met kiezels. Neem daarbij nog de vele private voortuinen die op deze manier werden aangelegd en je kan een ganse staalkaart verzamelen.

De gebruik van kiezels is echter niet onbelangrijk. Ze laten immers regenwater door, waardoor de openbare riolering minder wordt belast.

Toch durven wij het (overmatig) gebruik van kiezels in het openbaar domein in vraag te stellen. Het openbaar domein ziet er snel versleten uit: de kiezels worden ingereden, er komt onkruid tussen en de visuele waarde is beperkt. Kan dit op een aantal plaatsen worden vervangen door gras? Dit zou zeker het straatbeeld ten goede komen.

Het golvende Scheldelandschap, vooral in het oosten van de gemeente, biedt prachtige vergezichten op de dorpen, en omgekeerd naar het landschap.

Twee mooie voorbeelden zijn Kaster en Anzegem. Het kleine dorp Kaster is nog zeer karakteristiek en de belangrijkste reden hiervoor is dat het dorpje nog zijn authentiek stratenpatroon heeft behouden en nooit werd uitgebreid rond de kerk. Vanaf het kerkplein heb je een prachtig zicht op het aanpalende agrarische landschap, dat tot op heden onbebouwd is gebleven.

Ook de kerkomgeving van Anzegem biedt een zich op het open landschap. Jammergenoeg is het beeld niet zo gaaf gebleven als in Kaster. De twee appartementsgebouwen naast de kerk verstoren het zicht naar de kerk. Dit is spijtig. Ook hier had het pittoreske van de kerkomgeving een echte troef kunnen betekenen voor de gemeente. Bij de bouw van het nieuwe gemeentehuis wordt dan ook best respectvol omgegaan met deze zichtrelatie.

Waardevolle zichten kunnen ook op de schaal van het dorp beeldbepalend zijn. Zo is het zicht vanuit de Gijzelbrechtegemstraat naar het dorpsplein smaakvol.

Een aantal straatbeelden zijn ook structurerend voor de dorpen. Meestal zijn het de oudste dorpsstraten, waar nog tal van historische bebouwing te vinden is. In Vichte heeft de Beukenhofstraat, met zijn nagenoeg constante gabarriet, kwaliteiten. Een totaal ander straattype is de Berglaan in Anzegem. De straat is afgebouwd met vrijstaande woningen met voortuinen. De straat straalt rust uit, door evenwichtige repetitie van de woningen. In Kaster bepaalt de Juliaan Claerhoutstraat mee het beeld van het dorp.

De Kapellestraat in Tiegem dankt haar uitstraling dan weer aan het geslaagde nieuwbouwproject, waarbij de bestaande bommenrij langs de weg werd behouden.

Niet alle mooie plekjes in Anzegem liggen als het ware tentoon voor iedereen. Sommige mooie plekken liggen verborgen en vragen toch een zekere kennis van het terrein. Jammer, want voor een recreant of toerist is het mede dankzij deze plekken dat een dorp op de kaart wordt geplaatst.

Zo is het dorpsplein en het Beukenhofpark van Vichte helemaal niet zichtbaar voor de passant. Wie doorheen Vichte rijdt, wordt geconfronteerd met baanwinkels en lintbebouwing en 'achterkanten'. Het historische hart van Vichte is miskend.

Hetzelfde geldt voor de Heirweg. De bebouwing langs de Vichtsesteenweg is vrij monotoon. Nochtans schuilt achter de kerk een aangename wijkstructuur met groen. Ook het pad tussen kerk en kerkhof is een verrassing.

Tiegem en Ingooigem kunnen op een informele manier worden doorkruist via een netwerk van steegjes, wandelpaden en trage wegen. Zo kom je in Ingooigem langs het kleine militaire kerkhof en de vele wijckjes die Ingooigem typeert.

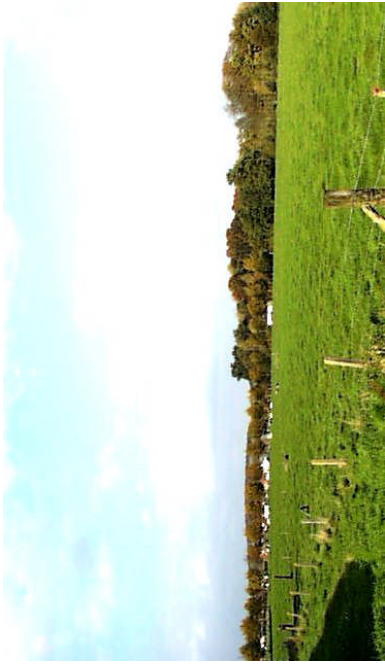

Het behoud van het bouwkundig erfgoed is belangrijk voor de historie van een gemeente. Het Agentschap R-O Vlaanderen - Onroerend Erfgoed (voorheen Afdeling Monumenten en Landschappen) heeft recent een lijst gemaakt van alle waardevolle gebouwen in Anzegem.

Het is belangrijk met deze lijst rekening te houden bij het opstellen van allerlei ruimtelijke plannen. Het mag echter niet de bedoeling zijn om conserverend te werken, maar op een creatieve manier om te gaan met deze waardevolle gebouwen.

Maar niet alleen gebouwen dienen bewaard te worden. Het landschap van Anzegem is een grote troef, hierin schuilt de toeristische meerwaarde. Er moet met zorg worden omgegaan met de open ruimte.

In Anzegem staat de tijd niet stil en gelukkig maar. In de laatste 50 jaar zijn heel wat wijken gebouwd rond de dorpen, maar ook in de dorpskernen wordt aan vernieuwbouw gedaan. Recente voorbeelden zijn de verschillende woningbouwprojecten langs de Beukenhofstraat in Vichte. Opvallend is dat oude woningen vaak worden vervangen door meergezinswoningen. Hier is niets mis mee. Wel dient voorzichtig te worden omgesprongen met de schaal van deze nieuwe projecten. Worden de schaal en de identiteit van de verschillende dorpen wel voldoende geapprecieerd door de projectontwikkelaars?

In de laatste decennia heeft de gemeente ook heel wat geïnvesteerd in de heraanleg van haar dorpspleinen. Dit werd smaakvol gerealiseerd. In kader van de beeldkwaliteit kunnen wel vragen worden gesteld omtrent de keuze van straatmeubilair en de manier waarop deze worden ingeplant op de verschillende pleinen. Is er soms geen overdaad aan banken, plantenbakken, verlichting, borden, vuilnisbakken, ... ?

'Anzegem decoratief' raakt zowel aan de private inrichting van een perceel als aan het publieke domein.

Het aankleden van het publiek zichtbare deel van een perceel is een taak en verantwoordelijkheid van de bewoner.

Voor de meesten wordt de voortuin aangelegd met een oprit en een groenstrook, anderen geven er een persoonlijke toets aan en decoreren de voortuin met beelden, bloempotten, paaltjes, ...

En sommigen kiezen voor de harde aanpak, en asfalteren hun voortuin van rooilijn tot voorgevel.

Het is niet aan de overheid om zich zeer ver te bemoeien met de aanleg van de voortuinstrook. Het mag echter niet de bedoeling zijn om alles toe te laten. Verharding maakt de bodem ondoordringbaar. Vanuit dit uitgangspunt is een minimale strook groen wenselijk in elke voortuin.

Ook in het openbare domein wordt hier en daar een

overdaad aan decoratie vastgesteld. Het gaat over verkeersborden, straatmeubilair en verlichting. Er zijn mooie voorbeelden van smaakvolle inrichting van publiek domein. Jammergenoeg vinden we in Anzegem ook een aantal slechte voorbeelden, waar verkeersinfrastructuur bijna tot in het absurde het straatbeeld vertroebelen.

Anzegem decoratief >
< het beschutte Anzegem

Het is een typisch fenomeen dat elk perceel wordt afgebakend. Sinds een 10-tal jaar maakt de 'collstrop'-afsluiting grote opgang in het Vlaamse landschap. In een sterk verstedelijkt gebied kan dit zonder probleem een stenen muur vervangen. In wijken, waar een meer open structuur wordt nagestreefd, storen zo'n houten afsluitingen vaak. Bovendien hebben ze het optisch effect om kavels te verkleinen.

Met een groene beschutting kan hetzelfde effect worden bereikt als met een houten afsluiting: een volledige afsluiting van het perceel t.o.v. de straat. Visueel komt een groene afscherming zachter over en het versterkt het groene beeld van het publieke domein.

Anzegem 'beschut' is ook van belang op een ruimere schaal. In de gemeente zijn tal van prachtige groenfilters te vinden die de dorpen afschermen van het landschap en omgekeerd. De populieren langs de Bassegembosstraat tonen aan dat een groenscherm echt wel betekenisvol kan zijn.

3. Bouwstenen

Niet alleen uiterlijke kenmerken zijn bepalend voor de beeldkwaliteit van Anzegem. Ook de ruimtelijke structuur beïnvloedt de leesbaarheid van de gemeente. Kan men zich makkelijk oriënteren aan de hand van markante plekken en zichtassen? Zijn er duidelijk routes aanwezig en wordt dit weerspiegeld in de inrichting van het publieke domein? Kunnen er samenhangende onderdelen worden herkend en is er een onderliggende drager die deze delen aan elkaar kleeft?

De evaluatie van de bestaande ruimtelijke structuur van Anzegem is gebaseerd op **'objectieve kwaliteitscriteria'**, namelijk:

- de **historische context**
- de gelaagdheid van de bebouwde omgeving = de structurerende **bouwstenen**

Uitgaande van de ruimtelijke analyse wordt de **beeldkwaliteit** omschreven als **de resultante van de gebruikswaarde en de belevingswaarde van de publieke ruimte in relatie tot de context**.

Dit betekent dat de vormgeving van de publieke ruimte bekeken wordt in relatie tot de gebruikswaarde en de duurzaamheid ervan. Een mooie bank is pas goed wanneer hij goed zit en tegen een stootje kan. Omgekeerd levert een goed zittende bank geen bijdrage aan de beleving van de stad en de beeldkwaliteit in het bijzonder indien de vormgeving niet past in de context. De vormgeving van straten, pleinen, enz. is dus niet louter een antwoord bieden op een functionele vraagstelling, maar tevens een visueel-esthetische keuze in een bepaalde context.

Daarom moet de gebruikswaarde en belevingswaarde van de publieke ruimte ook bekeken worden in relatie tot de context. Met context wordt in eerste instantie bedoeld de (on)bebouwde omgeving. De bebouwde omgeving heeft een belangrijke impact op de beleving

van een dorp en de ervaren beeldkwaliteit. Het beïnvloedt het gebruik en de beleving van de publieke ruimte. Een plein met cafés en restaurants zal over andere ruimtelijke kwaliteiten beschikken dan een plein langs een drukke weg.

Publieke ruimte heeft ook een sociale, culturele en economische betekenis en context. Het is een plaats van interactie tussen mensen. In deze benadering zijn doelgroepen een belangrijke invalshoek. Het gebruik door deze doelgroepen (bv. jongeren, bejaarden, mindervaliden) stelt immers vaak specifieke randvoorwaarden naar de publieke ruimte.

Wat hierna volgt is een ruimtelijke screening van de verschillende dorpen van Anzegem, waarbij de verschillende **bouwstenen** worden aangeduid die de leesbaarheid van de dorpen bepalen:

patroon van wegen

Wegen met de verschillende varianten maken de grote meerderheid van de publieke ruimte uit en vormen de kern van het beeldkwaliteitsplan.

Er wordt gewerkt met 5 varianten:

- bovenlokale wegen (gewestwegen)
- verbindingswegen op niveau van de gemeente
- ontsluitingswegen op niveau van het dorp
- wijkstraten / buurtwegen voor doorgaand verkeer
- wijkstraten / buurtwegen voor bestemmingsverkeer

generieke bouwstenen

Anzegem wordt, net zoals het ganse Vlaamse landschap, gekenmerkt door de naoorlogse wijkuitbreidingen. Ze vormen homogene gehelen en omranden de dorpskern. Een tweede bouwsteen typeert Vlaanderen en alsdus ook Anzegem, namelijk de verspreide, historisch gegroeide bouwblokken en linten die ver buiten het dorp uitlopen. Ze worden begrensd door het landschap van het

Interfluvium. Deze drie bouwstenen hebben elk een zekere mate van algemeenheid in zich, omwille van de maatvoering van verkaveling (de wijken), de versnippering (diffuus bebouwd gebied) of de landschapskenmerken en topografie (landschap van het Interfluvium). We noemen ze de generieke bouwstenen:

- wijken
- diffuus bebouwd gebied
- landschap van het Interfluvium

In het beeldkwaliteitsplan worden enkel uitspraken geformuleerd over de aanpak van de (nieuwe) wijken. Omwille van de verscheidenheid en daaraan gekoppeld de beeldkwaliteitswaarde van het diffuus bebouwd gebied worden uitspraken over het straatbeeld beter aangepakt op niveau van de stedenbouwkundige vergunning. Voor het landschap van het Interfluvium moet een beleid van behoud en bescherming worden gevoerd. Het kader hiervoor is verankerd in het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Anzegem.

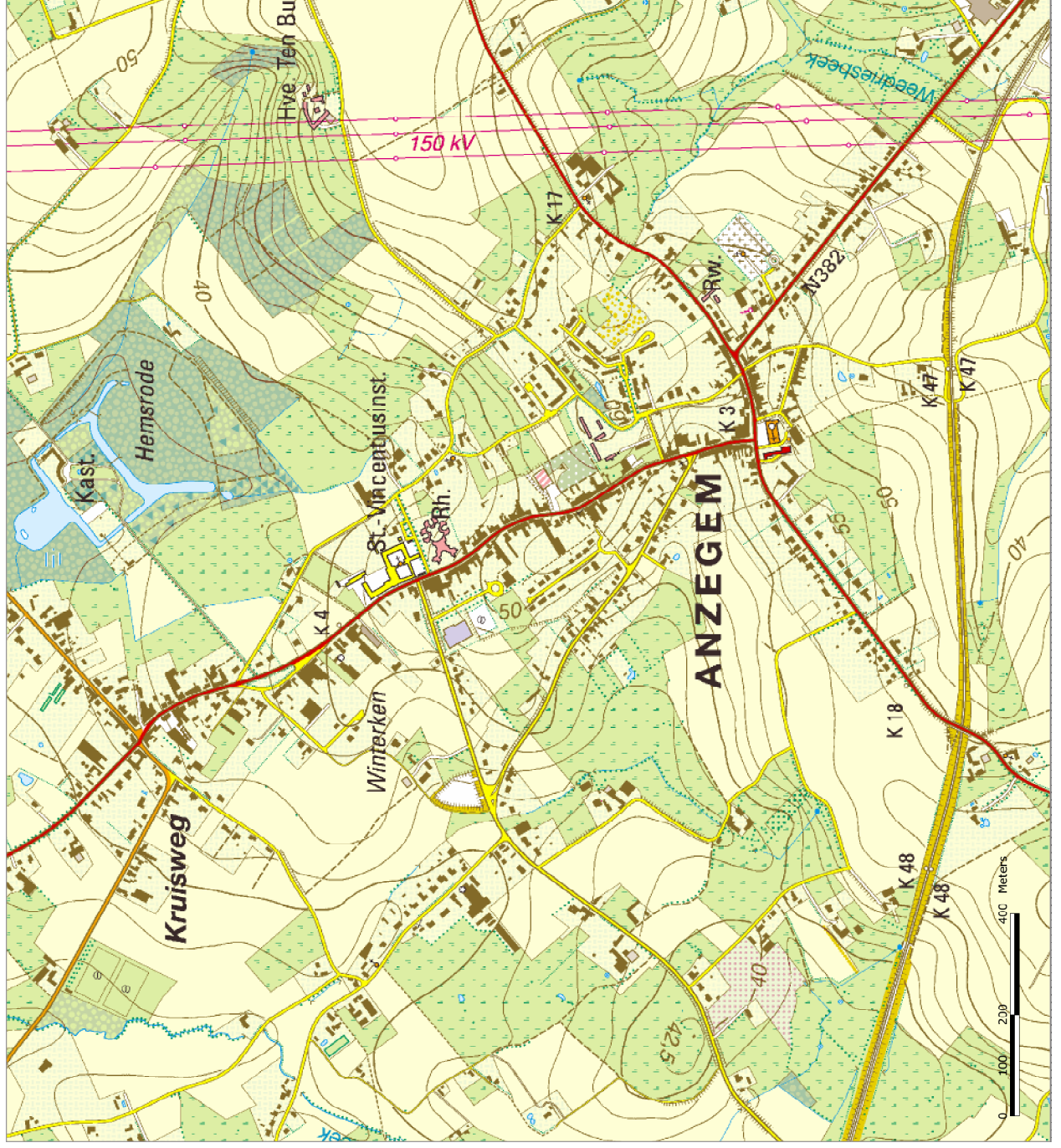
belevingswaarde – identiteit

Pleinen, groengebieden en markante sites zijn bijzondere entiteiten in Anzegem en behoeven/verdragen een specifieke plekgerichte aanpak. Voor deze speciale plekken/bijzondere gevallen fungeert het beeldkwaliteitsplan als een duiding van de beleidsvaste inzake publieke ruimte.

We onderscheiden:

- dorpsplein / omgeving kerk
- markante gebouwen: dit is een selectie uit de lijst van waardevolle gebouwen aangeduid door bouwkundig erfgoed
- groen: parken / groene assen / kasteeltuinen / sport en spel
- andere speciale plekken

ANZEGEM
topografische kaart

ANZEGEM

Bouwstenen

Patroon van wegen

bovenlokale weg

verbindingsweg op niveau van de gemeente

ontsluitingsweg op niveau van het dorp

lokale erftoegangswegen

Generieke bouwstenen

wijken

diffuus bebouwd gebied

Belevingswaarde

omgeving kerk

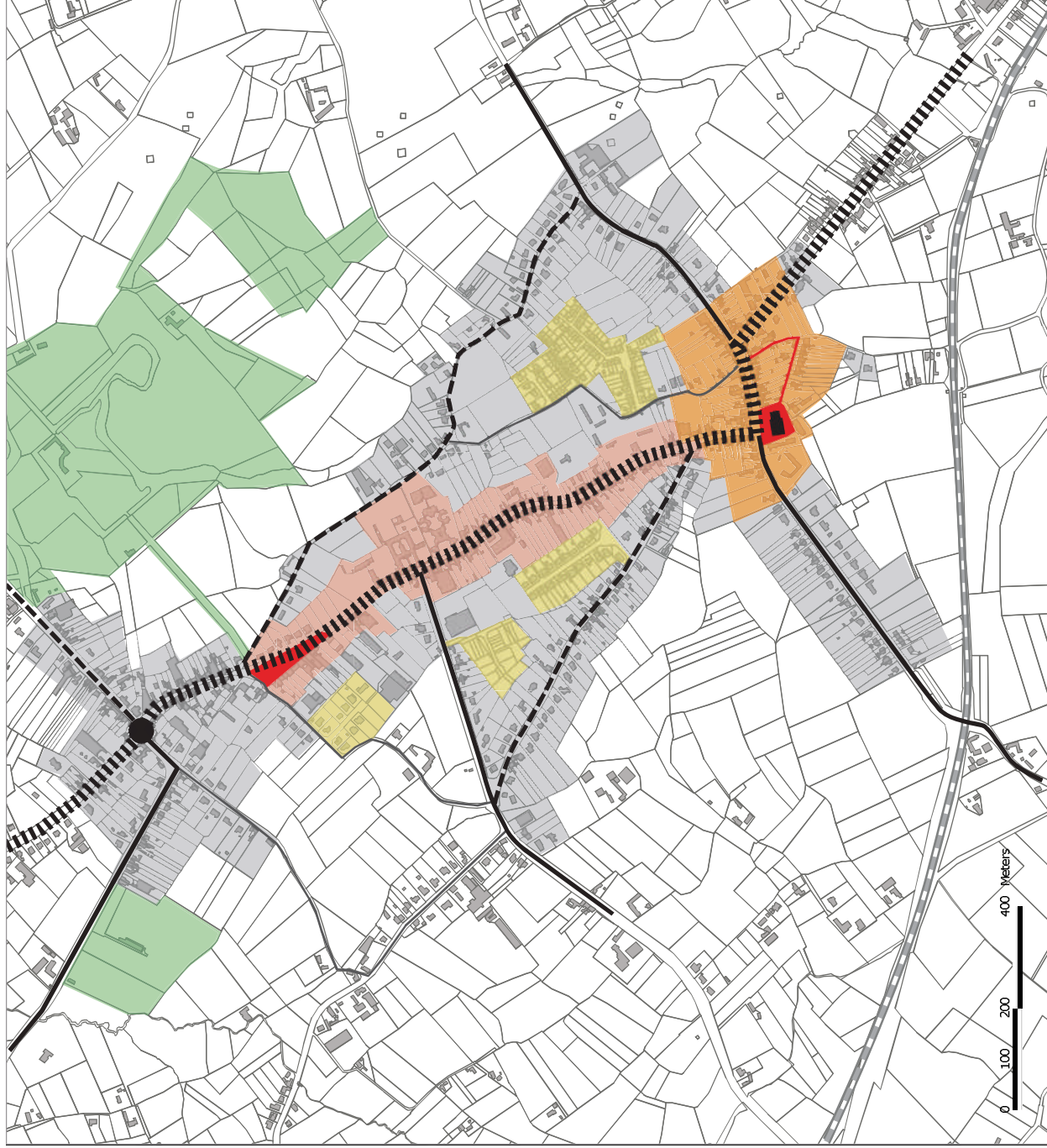
dorpskern

centrumstraten

groenstructuren

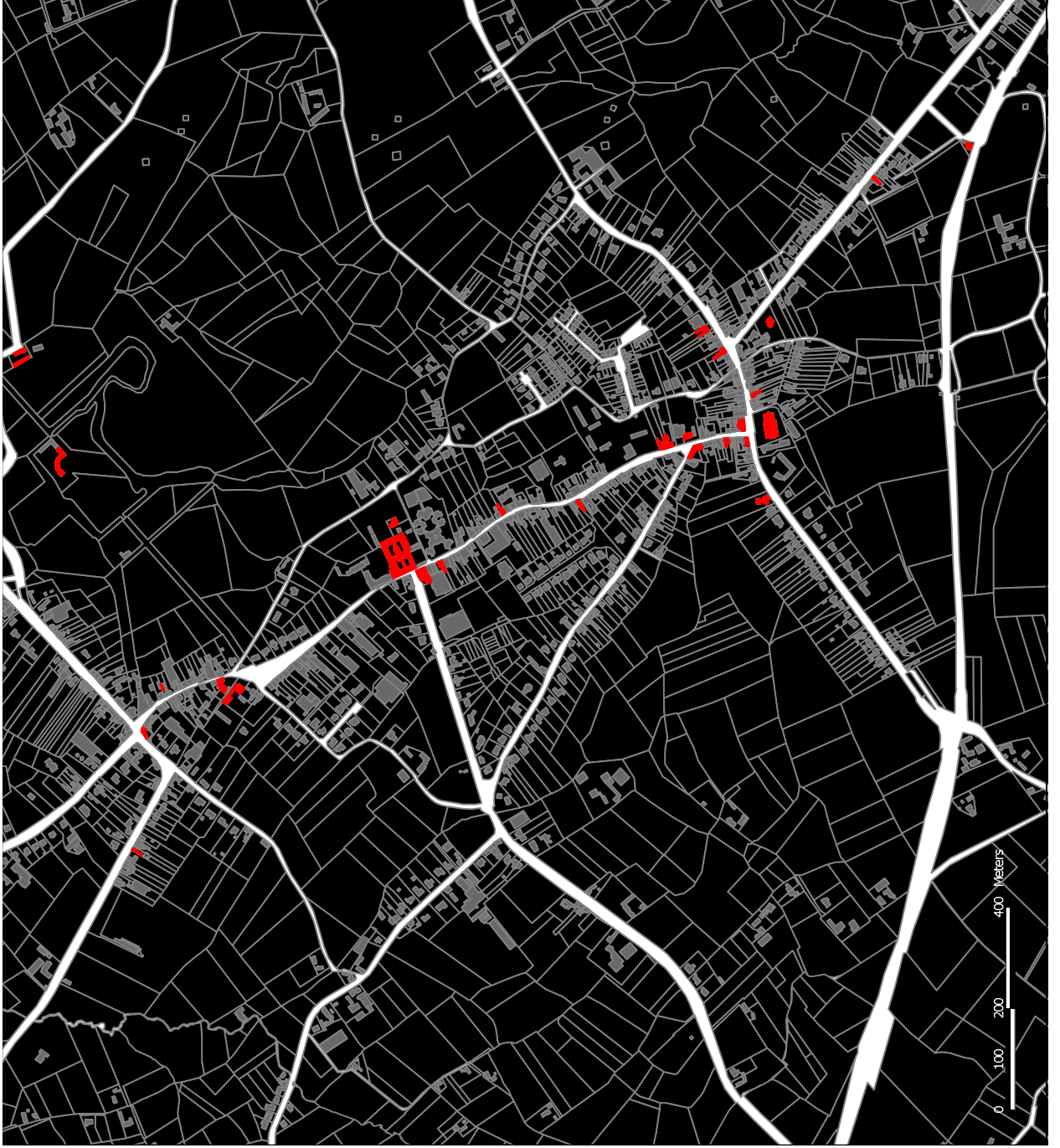

ANZEGEM

Identiteit markante gebouwen

Berglaan nr.12	villa uit 2de kwart van 20ste eeuw
Berkenlaan nr.1	19de-eeuws herenhuis
Kerk Dorpsplein Anzegem	kerk Sint-Jan-Baptist en Eligius - toren, koor en zijkapellen zijn beschermd als monument
Dorpsplein nr.10	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Dorpsplein nr.31	burgerwoning uit de jaren 1920
kasteel Heerlijkheid van Hemrode	volledig omwalde en deels ommuurde site, bestaande uit kasteel en bijgebouwen - toegangsdreef beplant met lindes naar Kalkstraat - bosrijke omgeving
Kerkstraat nr.1	hoekhuis uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Kerkstraat nr.2	hoekhuis met huidig uitzicht bekomen in het interbellum
Kerkstraat nr.13-15	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Kerkstraat nr.20	voormalige pastorie van einde 19de eeuw
Kerkstraat nr.24	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Kerkstraat nr.25-27	beeldbepalend samenstel van enkelhuis en hoekhuis uit 2de kwart van 20ste eeuw
Kerkstraat nr.26	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Kerkstraat nr.28	interbellumwoning
Kerkstraat nr.61	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Kerkstraat nr.64	opvallende burgerwoning uit het interbellum
Kerkstraat nr.86	Sint-Vincentius instituut
Kerkstraat nr.107	burgerwoning uit 2de kwart van 20ste eeuw
Kerkstraat nr.113	bibliotheek met opvallende schermgevel beïnvloed door het modernisme en de nieuwe zakelijkheid
Krommestraat nr.2	voormalig baanwachtershuisje van einde 19de eeuw, omgevormd tot woning
Kruisweg nr.1	burgerwoning uit de jaren 1920
Kruisweg nr.25	hoekhuis van ca. 1920, voormalige herberg
Kruisweg nr.26	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Landergemstraat nr.30 'Landerghenhoefe'	hoeve en naastgelegen cichorei-ast - ast beschermd als monument - omgeving beschermd als dorpsgezicht
Nieuwpoorstraat nr.12	villa uit 2de kwart van 20ste eeuw
Oude Heirweg nr.4 hoeve 'de Barze'	historisch waardevolle hoeve behorende bij de site Hemrode

Statiestraat nr.3	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Statiestraat nr.4	villa van ca. 1900
Statiestraat nr.26	eenvoudige burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Vichtesteenweg nr.27	burgerwoning uit 2de kwart van 20ste eeuw
Wortegemsesteenweg nr.7	opvallende burgerwoning uit het interbellum

VICHTE
topografische kaart

VICHTE

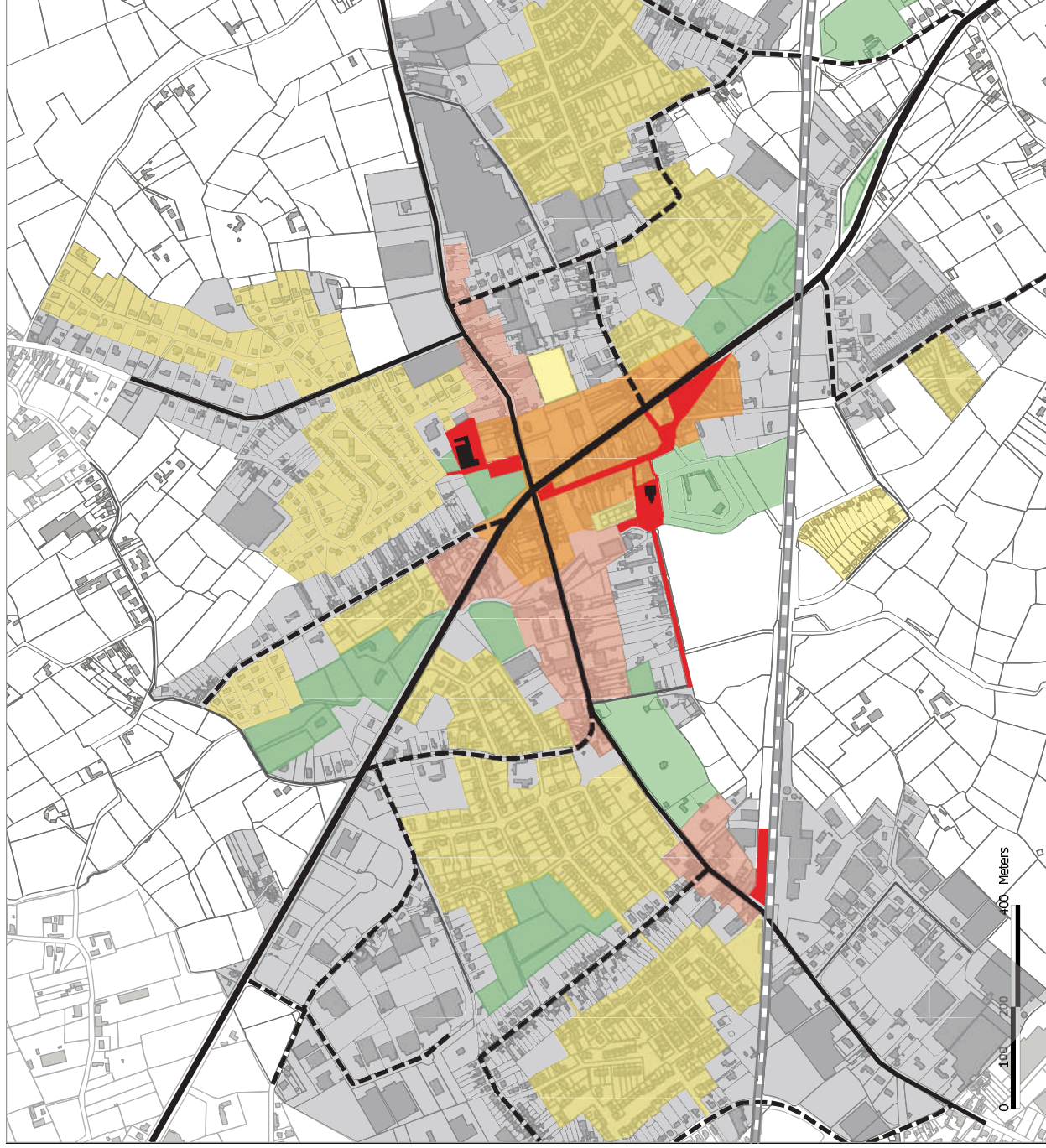
Bouwstenen

- Patroon van wegen**
  - verbindingsweg op niveau van de gemeente
  - ontsluitingsweg op niveau van het dorp
  - lokale erftoegangswegen

- Generieke bouwstenen**
  - wijken
  - diffuus bebouwd gebied

Belevingswaarde

- omgeving kerk
- dorpskern
- centrumstraten
- groenstructuren

VICHTE Identiteit markante gebouwen

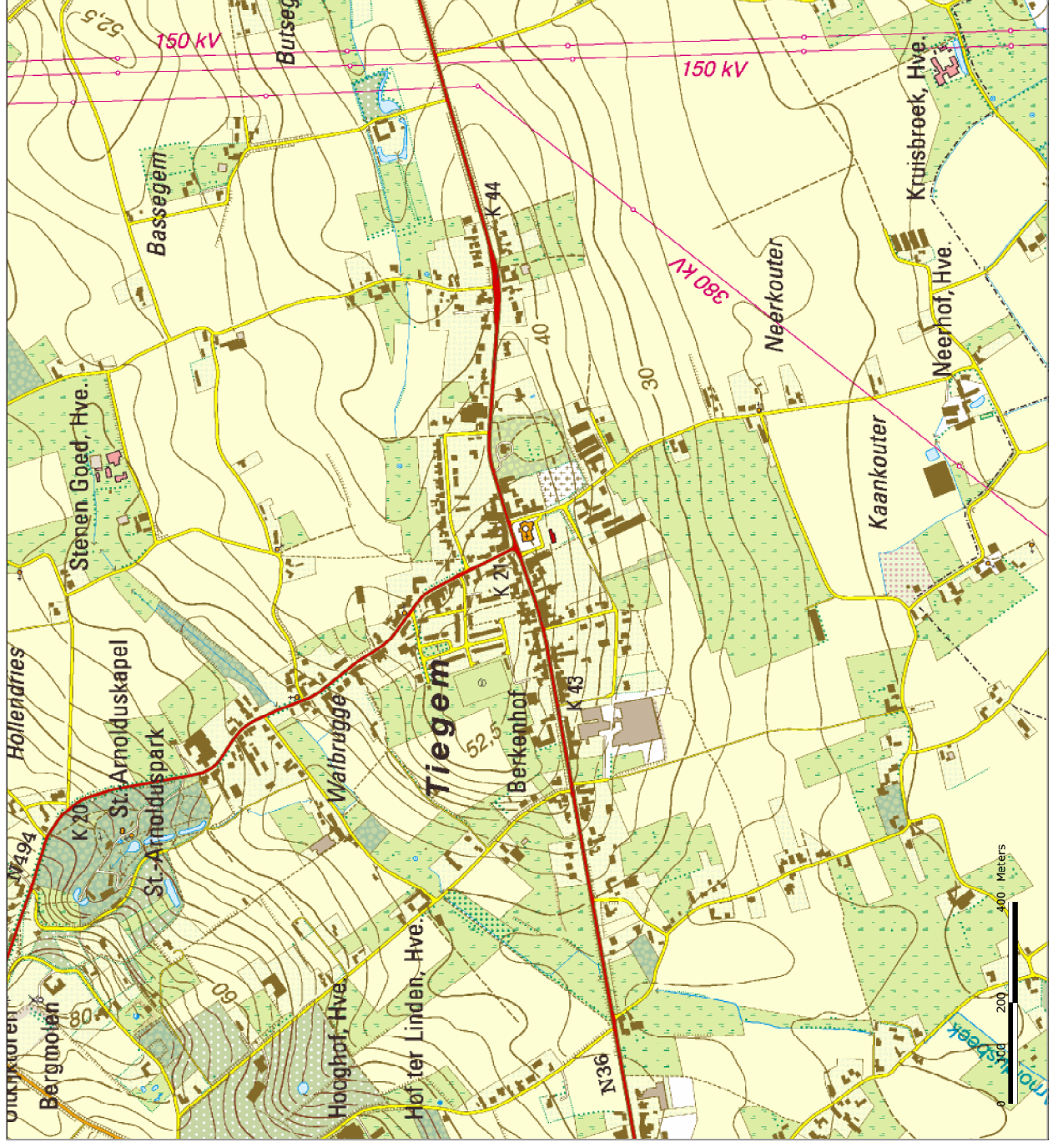
Beukenhofstraat nr.2	burgerwoning uit het interbellum
Beukenhofstraat nr.3	burgerwoning beïnvloed door de art deco
Beukenhofstraat nr.5	villa'tje uit het begin van de jaren 1920
Beukenhofstraat nr.31	burgerwoning uit de jaren 1920
Beukenhofstraat nr.35	burgerwoning uit 2de kwart van 20ste eeuw
Beukenhofstraat nr.43 'Beukenhof'	kasteel opgetrokken in 1876, gelegen in een park met een oud bomenbestand - conciërgewoning ten noordwesten en koetshuis ten zuidwesten
Beukenhofstraat nr.46	herenhuis van einde 19de eeuw
Beukenhofstraat nr.49	villa uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Beukenhofstraat nr.110	burgerhuis van einde 19de eeuw
Deerlijkstraat nr.21 'Schaliënhof'	deels omwalde historisch waardevolle 17de-eeuwse hoeve met semi-gesloten opstelling en poortgebouw
Delfien Vanhautestraat nr.14	villa uit 2de kwart van 20ste eeuw
Harebkestraat nr.17	stadsvilla uit het interbellum
oude Kerk Vichte kerkdreef	Sint-Stephanus en Sint-Theodoriuskerk, in oorsprong Romaans kerkje - beschermd als monument
Kerkdreef nr.6	villa uit 2de kwart van de 20ste eeuw, z.g. 'Boschweelde'
Kerkdreef nr.30	villa uit 2de kwart van de 20ste eeuw, z.g. 'Ischia'
Molendreef nr.16	burgerhuis uit 2de kwart van 20ste eeuw
Molendreef nr.68	modernistisch getinte burgerwoning uit einde van de jaren 1930
Nieuwe kerk Vichte Oudenaardestraat	moderne georiënteerde zaalkerk van 1962
Peter Benoitstraat nr.2	villa uit het interbellum
Peter Benoitstraat nr.4	imposante art deco-getinte villa
Pieter Busschaertstraat nr.2	vermoedelijk directeurswoning van naastgelegen bedrijf uit de jaren 1940-1950
Vichteplaats nr.10	voormalige pastorie in neogotische stijl van einde 19de eeuw
Vichteplaats nr.31-33	samenstel van 2 burgerwoningen met tussengelegen poorttravee uit het interbellum

Vichteplaats nr.46 oud kasteel van Vichte

kasteel en hoevegebouwen (neerhof), met restanten van omstreeks 1100, met uitbreidingen en verbouwingen tot 19e eeuw
- volledig omwalde site met toegangsdreef
- beschermd als monument en omgeving
- beschermd als landschap

TIEGEM
topografische kaart

TIEGEM

Bouwstenen

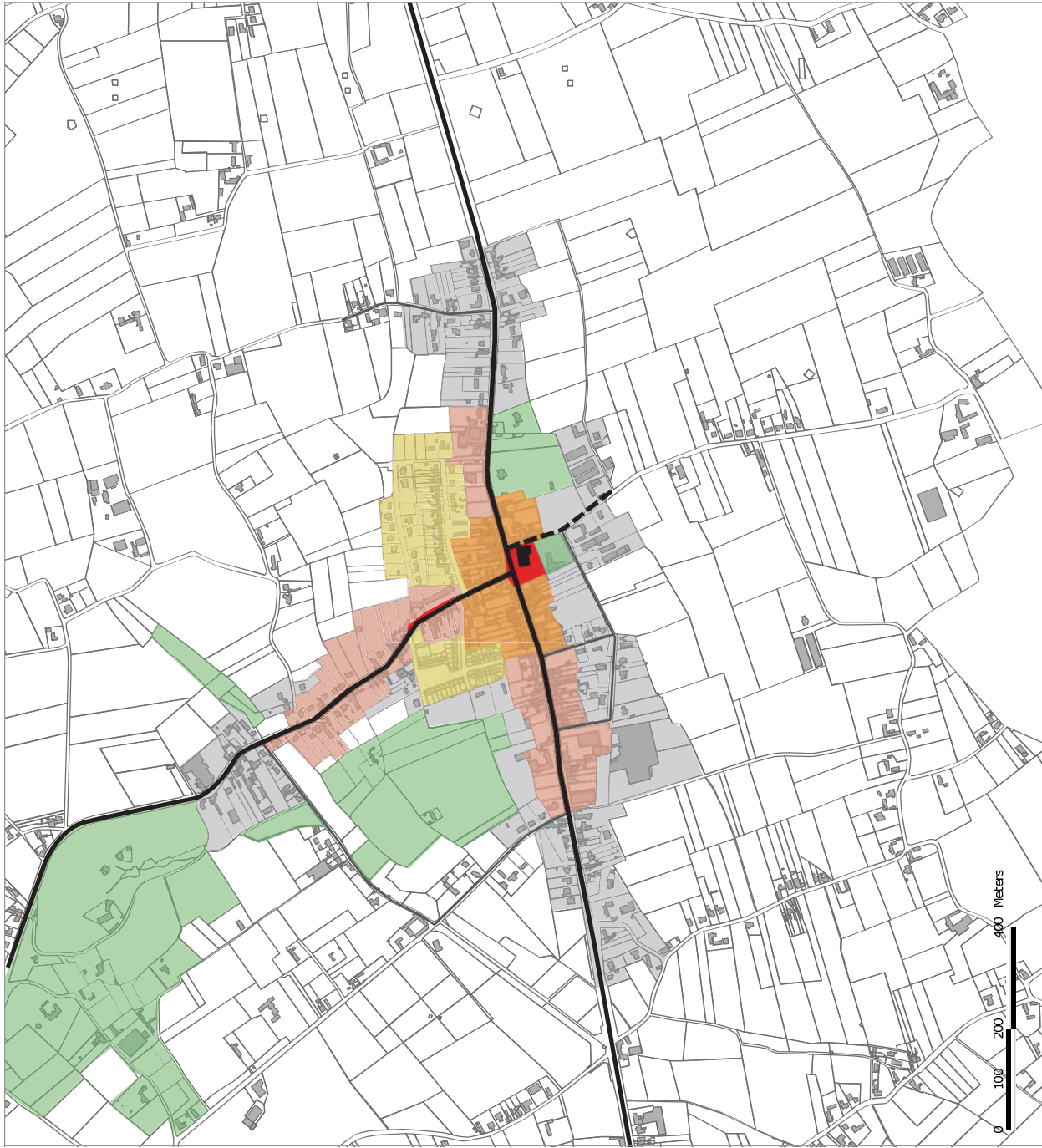
- Patroon van wegen**
  - verbindingsweg op niveau van de gemeente
  - ontsluitingsweg op niveau van het dorp
  - lokale erftoegangswegen

Generieke bouwstenen

- wijken
- diffuus bebouwd gebied

Belevingswaarde

- omgeving kerk
- dorpskern
- centrumstraten
- groenstructuren

TIEGEM

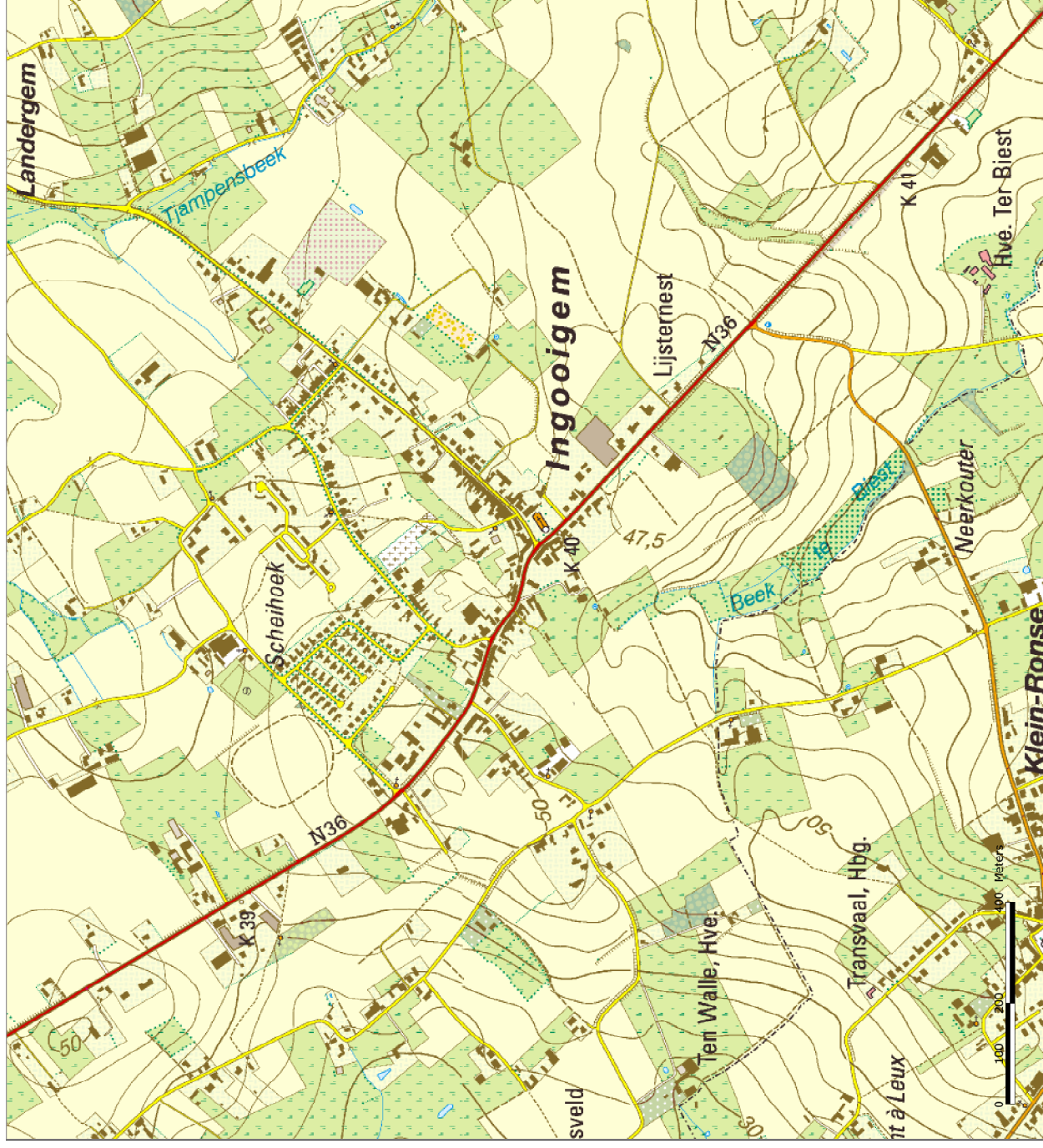
Identiteit markante gebouwen

Kappellestraat nr.46	villa van ca. 1900 z.g. 'Villa Sint-Jozef'
Kappellestraat nr.55	sobere art deco villa van ca.1930
Kappellestraat nr.59	modernistische interbellumwoning
Meuleberg uitkijktoren	belvédère opgetrokken in 1908
Meuleberg molen	Berg- of Stampersmolen, gebouwd in 1880 - beschermd als monument
Meuleberg nr.3	gaaf bewaarde kunstenaarswoning met atelier gebouwd in 1908, z.g. 'Huis Ten Berghe'
Neer-kouter nr.1	historische hoeve bestaande uit 2 volumes met L-vormige opstelling, z.g. 'Goed ten Couteere'
Neerstraat nr 1-5	vrije basisschool, opgericht in het begin van 19de eeuw
Oostdorp nr.3	burgerwoning uit de jaren 1920
Oostdorp nr.4-6	landhuis met bijhorend koetshuis van einde 19de eeuw
Oostdorp nr.5	burgerwoning uit de jaren 1930
Oostdorp nr.35-37	burgerwoning met vernieuwd parement uit 1ste kwart van 20ste eeuw en bijhorende bedrijfsgebouwen (voormalige brouwerij)
Oostdorp nr.38-40	eenheidswoning van 2 enkelhuizen volgens spiegelbeeldschema
Trieboutslaan nr.4	voormalig veevoederbedrijf opgericht in 1920 en verschillende malen uitgebreid in 1930, 1936, 1945 en 1961
Walbrugge nr.22-24-26	imposant woonhuis opgericht ca. 1920 bij de Likeurstokerij 'Sint-Arnoldus'
Warandreef nr.3	villa vermoedelijk opgetrokken ca. 1891, z.g. 'villa Moortgat'
Kerk Tiegem	parochiekerk Sint-Arnoldus - kern teruggaand tot 13de eeuw, maar met een neogotisch uitzicht daterend van einde 19de eeuw
Westdorp nr.6	19de-eeuwse burgerwoning
Westdorp nr.17	landhuis aanknopend bij de traditionele baksteenstijl opgetrokken op einde van 19de eeuw, z.g. 'Klein Kasteel' - eerste woonhuis van Vital Moreels
Westdorp nr.22	diephuis van 1887, z.g. 'Nijverheidskwartier'

Westdorp nr.24	art deco-geïntegreerde burgerwoning uit de jaren 1930
Westdorp nr.38	burgerhuis uit de jaren 1930
Westdorp nr.44	landhuis van ca. 1900, z.g. 'villa Cannoo'
Westdorp n.46	hoeve met 19de-eeuws uitzicht, z.g. 'Berkenhof'
Westdorp nr.56	enkelhuis uit de jaren 1930 aanknopend bij de regionale art deco

INGOOIGEM
topografische kaart

INGOOIGEM

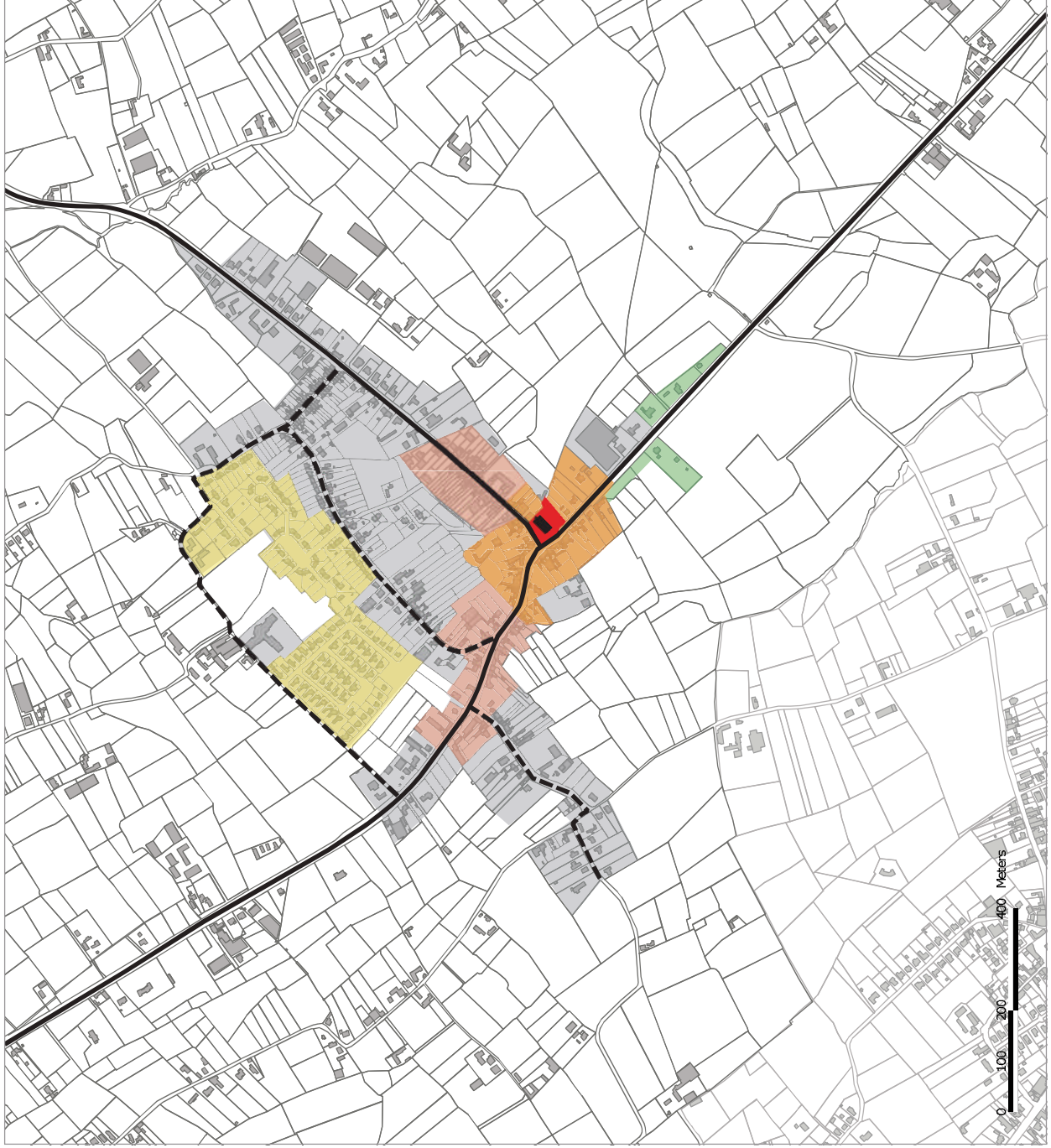
Bouwstenen

- Patroon van wegen**
  - verbindingsweg op niveau van de gemeente
  - ontsluitingsweg op niveau van het dorp

- Generieke bouwstenen**
  - wijken
  - diffuus bebouwd gebied

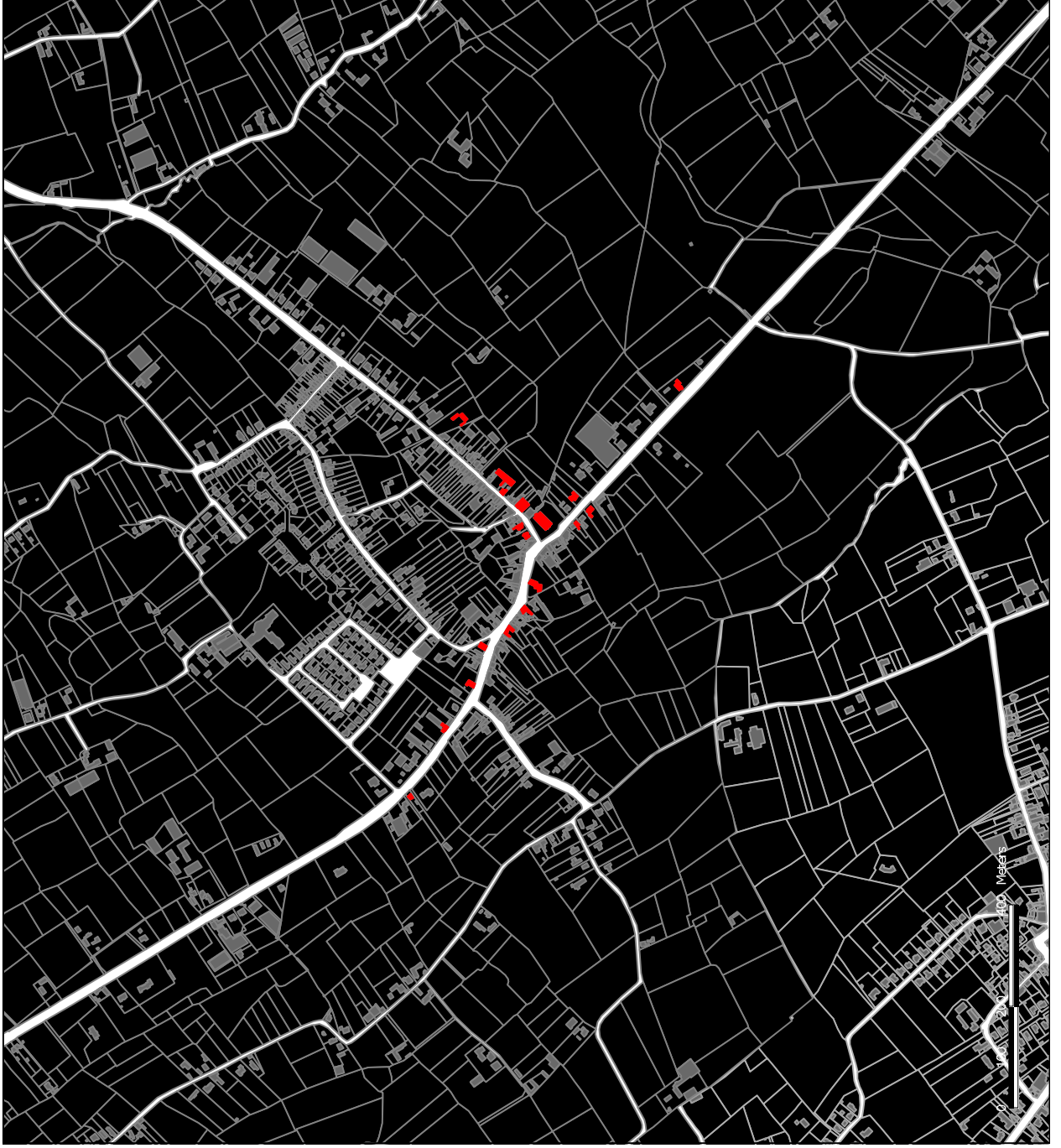
Belevingswaarde

- omgeving kerk
- dorpskern
- centrumstraten
- groenstructuren

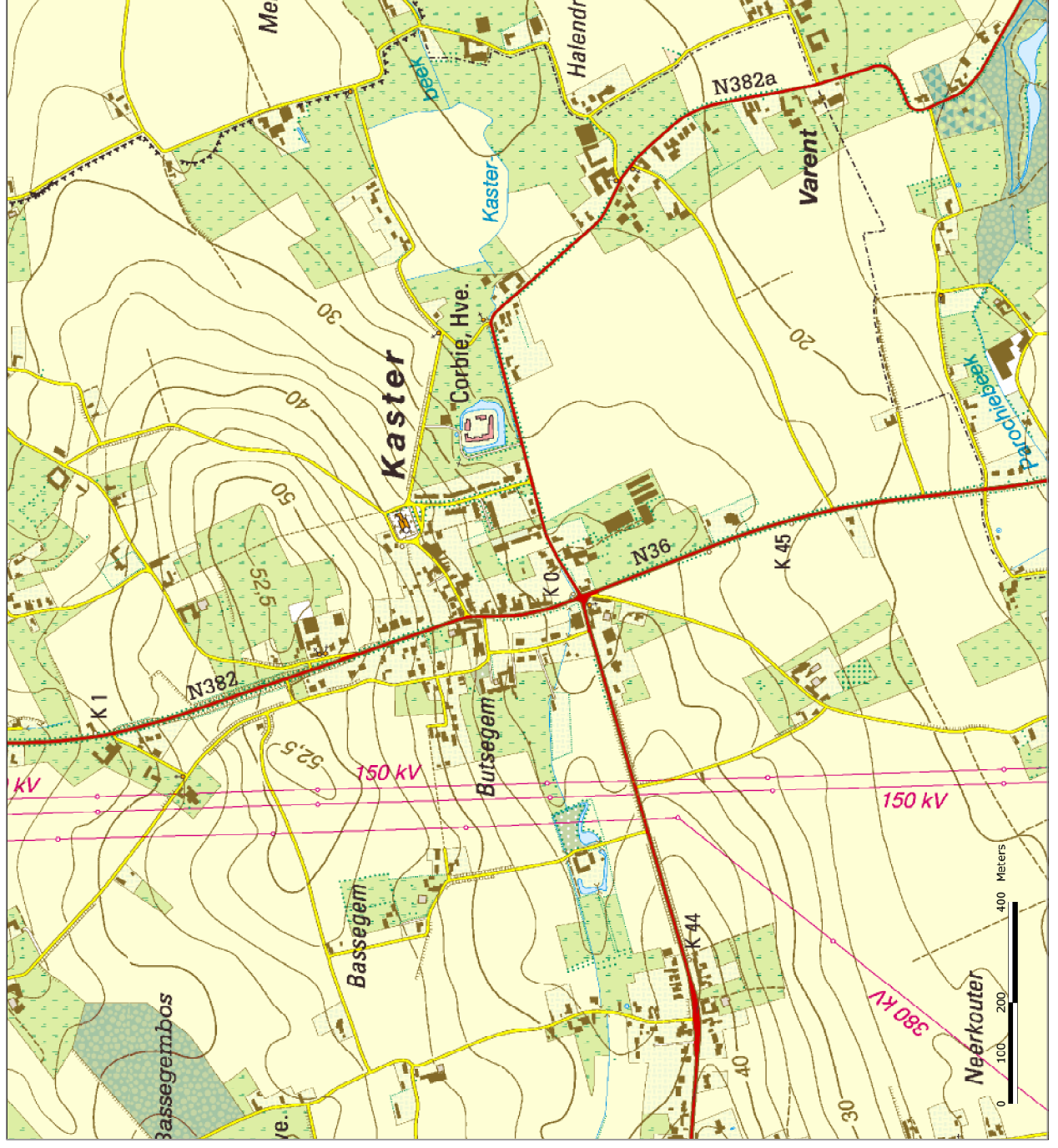

INGOOIGEM
Identiteit
markante gebouwen

Ingooigemplaats nr.5 Brouwershuis	vrijstaand herenhuis met aangesloten dienstgebouw uit 1778 - beeldbepalende ligging in de dorpskern woonhuis beschermd als monument en omgeving beschermd als dorpsgezicht
Ingooigemplaats nr.11	burgerwoning met naastgelegen garage uit het interbellum.
Ingooigemplaats nr.25	imposante burgerwoning uit het interbellum
Ingooigemplaats nr.44	herberg z.g. 'In d'halve mane' uit het laatste kwart van 19de eeuw
Ingooigemplaats nr.52	vrijstaand 19de-eeuws herenhuis - sterfhuis van Hugo Verriest
Ingooigemplaats nr.60	burgerwoning van einde 19de eeuw
Ingooigemplaats nr.69	burgerwoning uit het Interbellum
Pastoor Verriestraat nr.3	burgerwoning uit 2de kwart van 20ste eeuw
Pastoor Verriestraat nr.4	voormalige herberg 'in de drie koningen' uit 2de helft van 19de eeuw
Pastoor Verriestraat nr.5	art-deco burgerhuis uit 2de kwart van 20ste eeuw
Pastoor Verriestraat nr.10-12	gemeenteschool - complex bestaande uit 2 burgerwoningen en een dieper gelegen klassenleugel van einde 19de eeuw
Pastoor Verrieststr. nr.40 Oude pastorie	in kern 18de-eeuwse pastorie, vermoedelijk in 19de eeuw verhoogd met verdieping - van 1895 tot 1922 woning van priester-dichter Hugo Verriest- beschermd als monument
kerk Ingooigem	georiënteerd neogotisch kerkgebouw van 1854-1856
Stijn Streuvelstraat nr.11	burgerwoning uit het Interbellum z.g. 'Rozenhof'
Stijn Streuvelstraat nr.16	burgerwoning uit 1ste helft van 20ste eeuw
Stijn Streuvelstraat nr.22	burgerwoning van einde 19de eeuw
Stijn Streuvelstraat nr.25 Het Lijsternest	woning van Stijn Streuvels, opgericht in 1905, met uitbreiding in 1906 - sinds 1980 ingericht als Provinciaal museum - woonhuis beschermd als monument en tuin beschermd als dorpsgezicht

KASTER
topografische kaart

KASTER

Bouwstenen

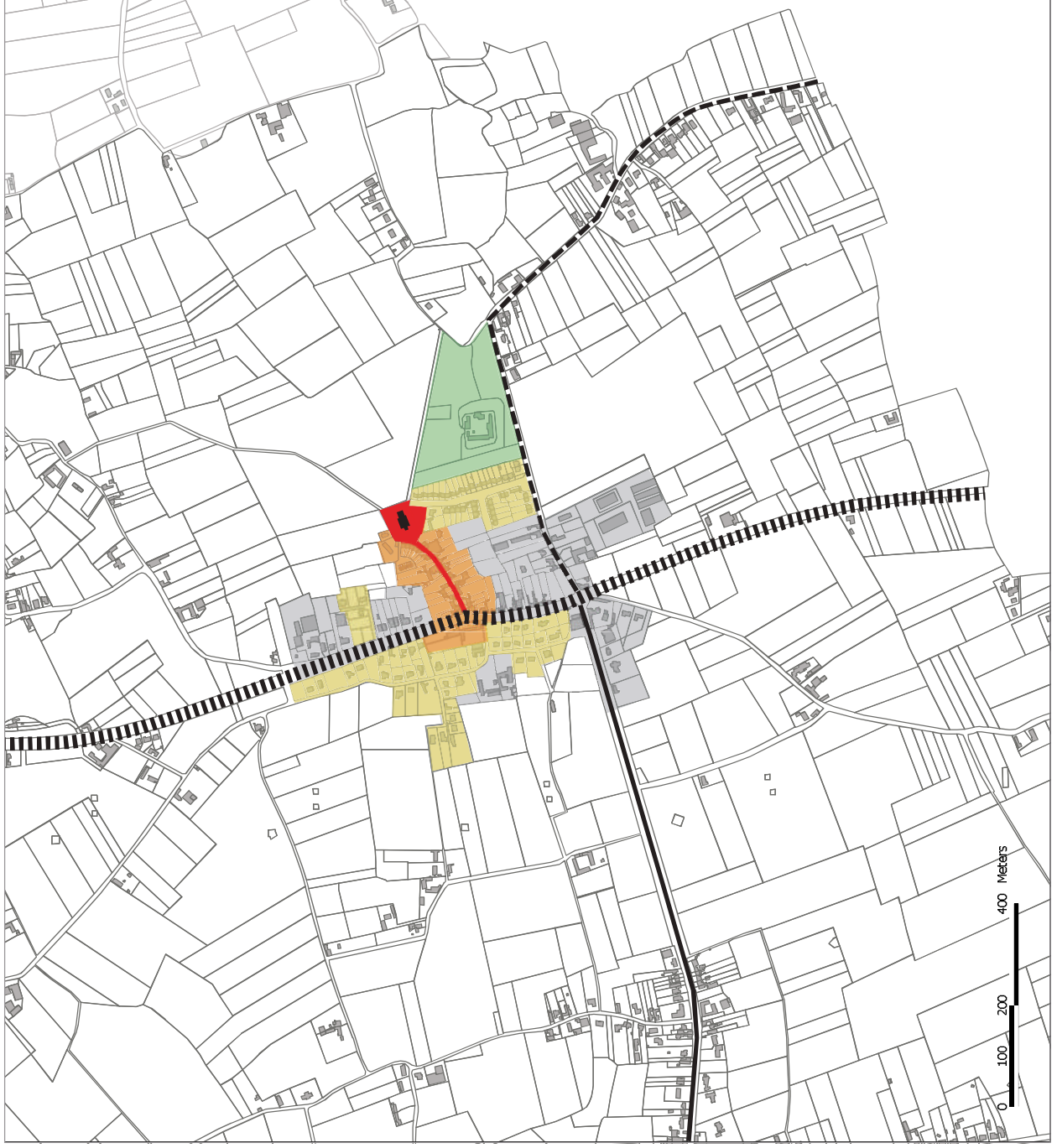
- bovenlokale weg
- verbindingsweg op niveau van de gemeente
- ontsluitingsweg op niveau van het dorp

Generieke bouwstenen

- wijken
- diffuus bebouwd gebied

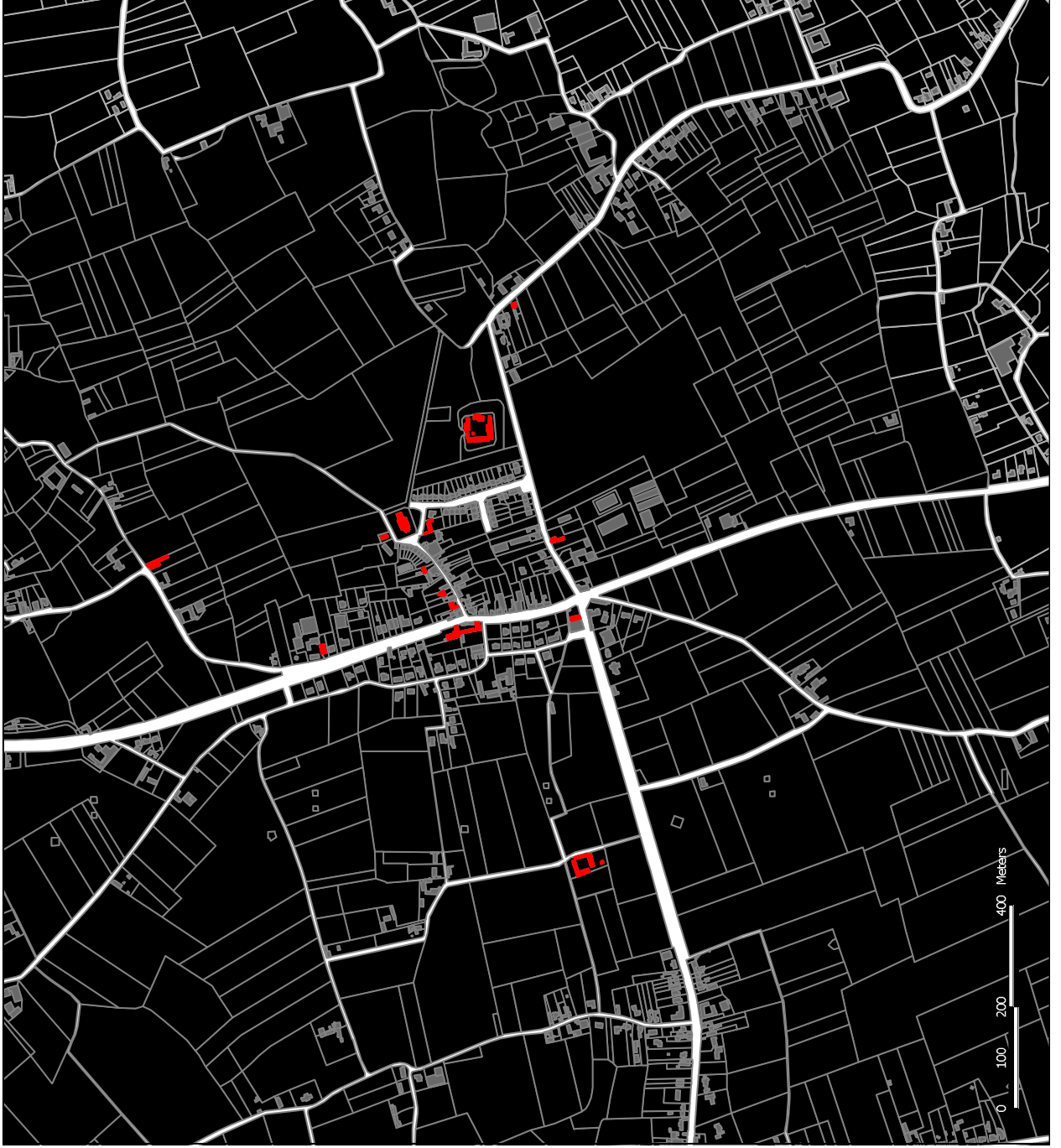
Belevingswaarde

- omgeving kerk
- dorpskern
- groenstructuren

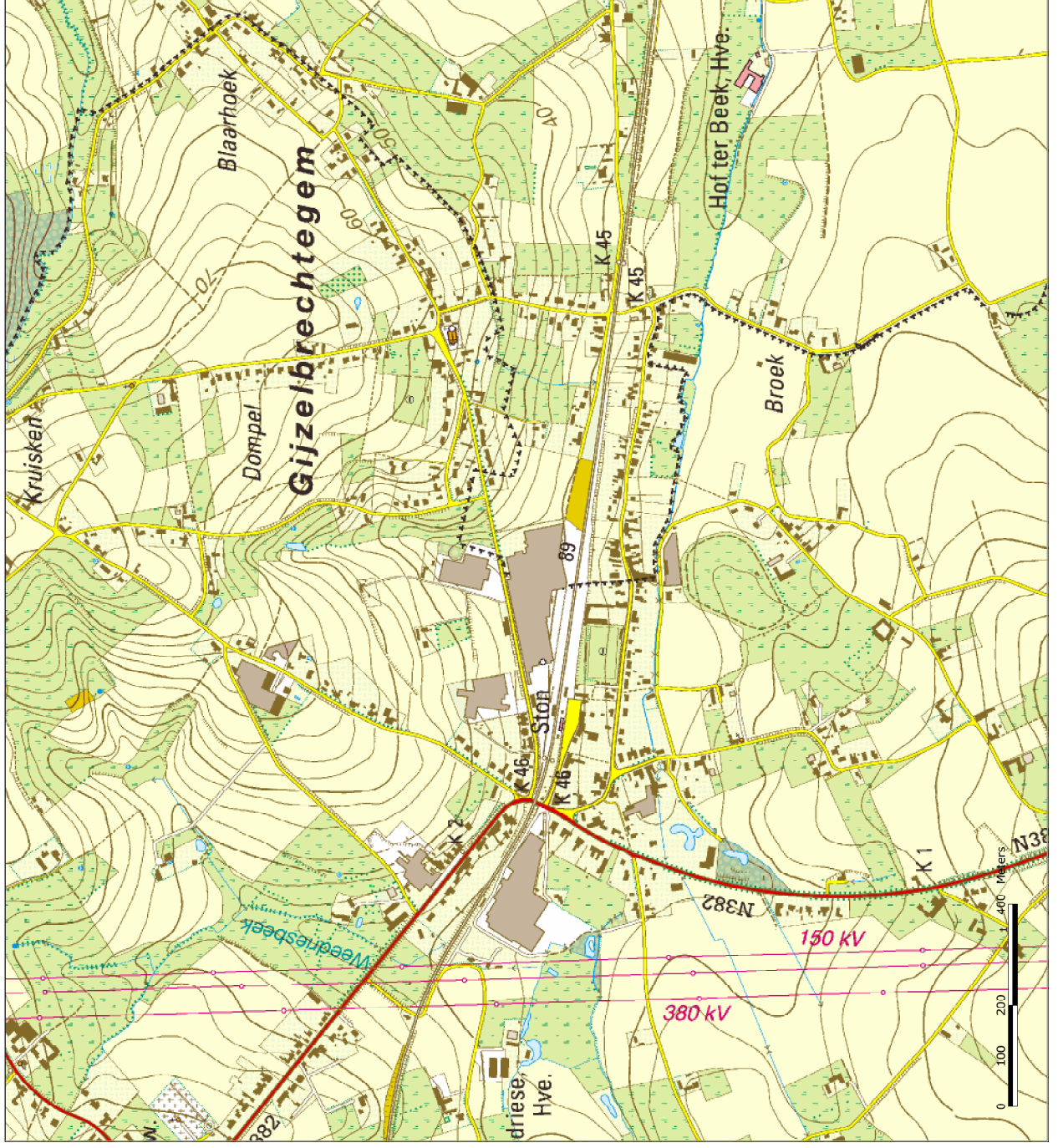

KASTER
Identiteit
markante gebouwen

Bassegemstraat nr.1 hoeve 'Goed te Bassegem'	historisch waardevolle hoeve waarvan de oudste vermeldingen dateren van 1315 - heden hoeve met een gesloten opstelling deelgemeentehuis - lage dorpswoning
Bevrijdingslaan nr.94 Butsegem nr.2	voormalige hoeve met imposant boerenhuis - kern van de site dateert van 1759 met uitbreiding met 1 bouwlaag in 19de eeuw
Kerk Kaster	Sint-Pieterskerk - laat-classicistische dorpskerk gelegen binnen een rechthoekig ommuurd kerkhof
Juliaan Claerhoutstraat nr.1	voormalige pastorie - traditioneel breedhuis met dubbelhuisopstand
Juliaan Claerhoutstraat nr.2	burgerwoning uit de jaren 1930
Juliaan Claerhoutstraat nr.16	dieper in gelegen dorpswoning
Juliaan Claerhoutstraat nr.26	dieper in gelegen 19de-eeuwse dorpswoning met vermoedelijk voormalig koetshuis
Juliaan Claerhoutstraat nr.30	dieper in gelegen 19de-eeuwse dorpswoning
Juliaan Claerhoutstraat nr.4A	historische hoeve van einde 18de eeuw met een overblijfsel van de z.g. 'Casterse molen'
Kasterstraat nr.12A	werkhuisen vermoedelijk opgetrokken in het Interbellum
Varentstraat nr.8	burgerwoning uit het begin van 20ste eeuw
Varentstraat nr.22	dubbelhuis uit het 1ste kwart van 20ste eeuw
Varentstraat nr.27 hoeve 'Goed te Corbie'	volledig omwalde historisch waardevolle hoeve en bijgebouwen - oudste vermeldingen gaan terug tot 1200

GIJZELBRECHTEGEM
topografische kaart

GIJZELBRECHTEGEM

Bouwstenen

- Patroon van wegen**
bovenlokale weg
ontsluitingsweg op niveau van het dorp

- Generieke bouwstenen**
wijken
diffuus bebouwd gebied

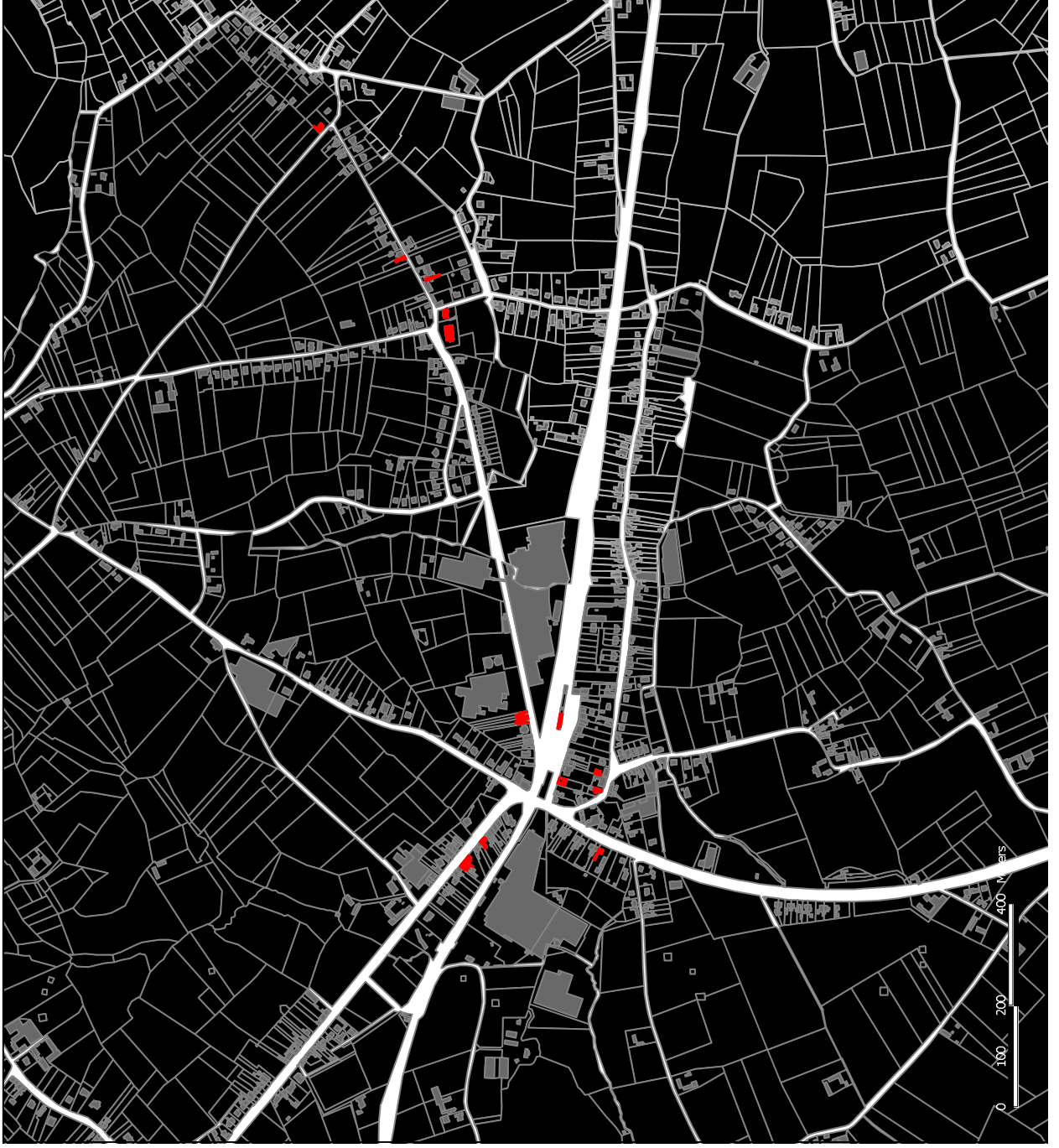
- Belevingswaarde**
omgeving kerk
dorpskern
groenstructuren

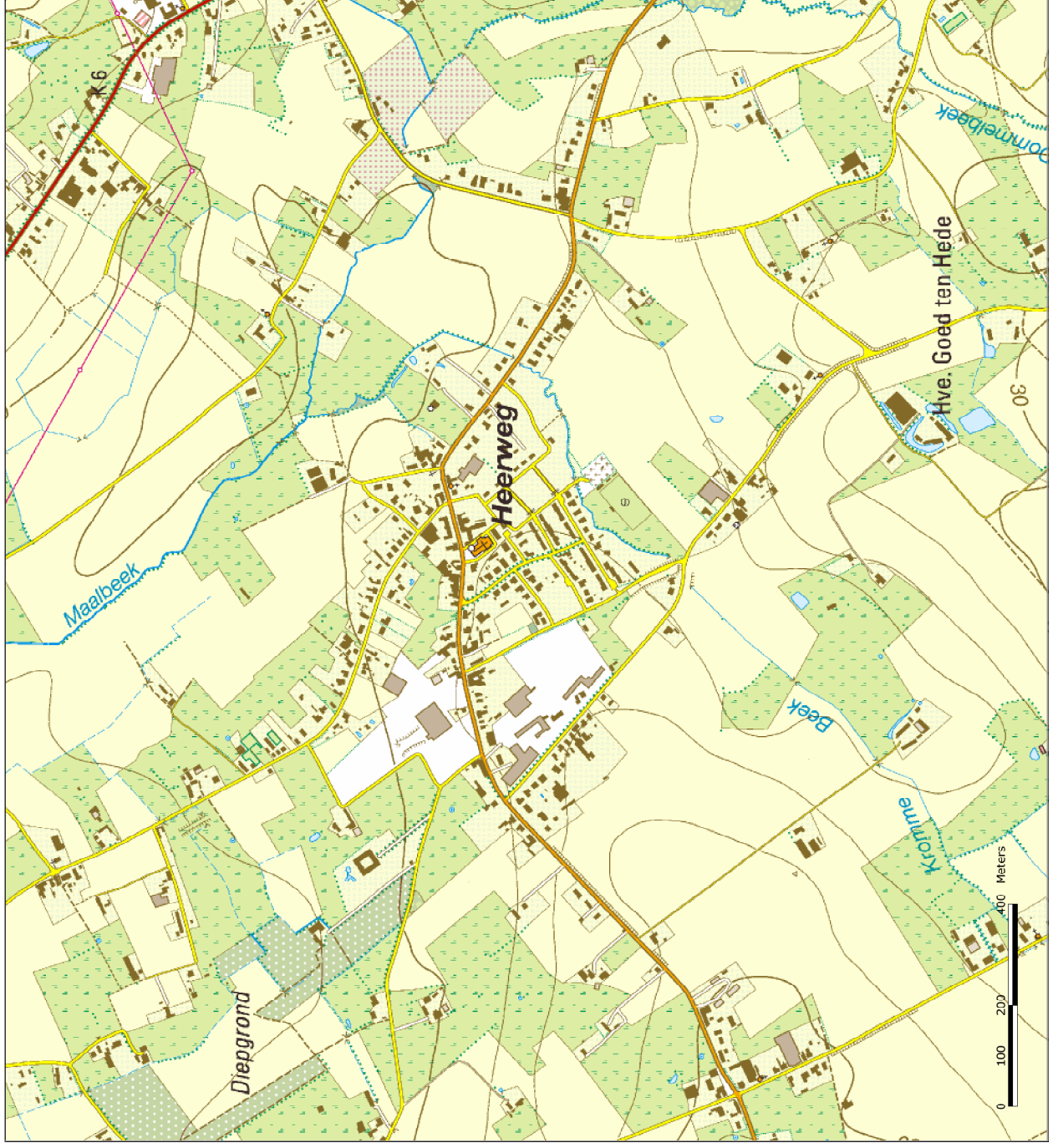
GIJZELBRECHTEGEM

Identiteit markante gebouwen

Bevrijdingslaan nr.26	burgerwoning uit 2de kwart van 20ste eeuw
Blaarhoekstraat nr.4	vrije basisschool met voormalig klooster van ca. 1900
Blaarhoekstraat nr.11	enkelhuis uit de jaren 1930
Fonteinstraat nr.2	laat 19de-eeuws diephuis
kerk Gijzelbrechtegem	parochiekerk Sint-Mattheus - landelijk kerkje
Gijzelbrechtegemstr. nr.17-23	eenheidsbebouwing uit 1ste kwart van 20ste eeuw, samengesteld uit 4 enkelhuizen
Gijzelbrechtegemstraat nr.44	pastorie - laat 19de-eeuws dubbelhuis
Langestraat nr.5	dieper in gelegen diephuis
Langestraat nr.7	voormalige bedrijfswoning, thans gebruikt als toonzaal
Statieplein nr.3	station bestaande uit hoofdgebouw, sanitairhuisje en kleine goederenloods
Statieplein nr.4A	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Statieplein nr.6	burgerwoning uit 2de helft van 19de eeuw
Statiestraat nr.64-68	opvallend rijtje van vroeg 20ste eeuwse burgerwoningen
Statiestraat nr.70	burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Statiestraat nr.76	neogotische burgerwoning uit 1ste kwart van 20ste eeuw

HEIRWEG
topografische kaart

HEIRWEG

Bouwstenen

- Patroon van wegen**
  - verbindingsweg op niveau van de gemeente
  - ontsluitingsweg op niveau van het dorp

- Generieke bouwstenen**
  - wijken
  - diffuus bebouwd gebied

Belevingswaarde

- omgeving kerk
- dorpskern
- groenstructuren

HEIRWEG

Identiteit markante gebouwen

Kerk Heirweg	moderne georiënteerde zaalkerk van 1940
Vichtsteenweg nr.15	dubbelhuis, vermoedelijk voormalige pastorie uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Vichtsteenweg nr.169	dieper in gelegen, deels omwalde historische hoeve z.g. 'Goed ten Houte'

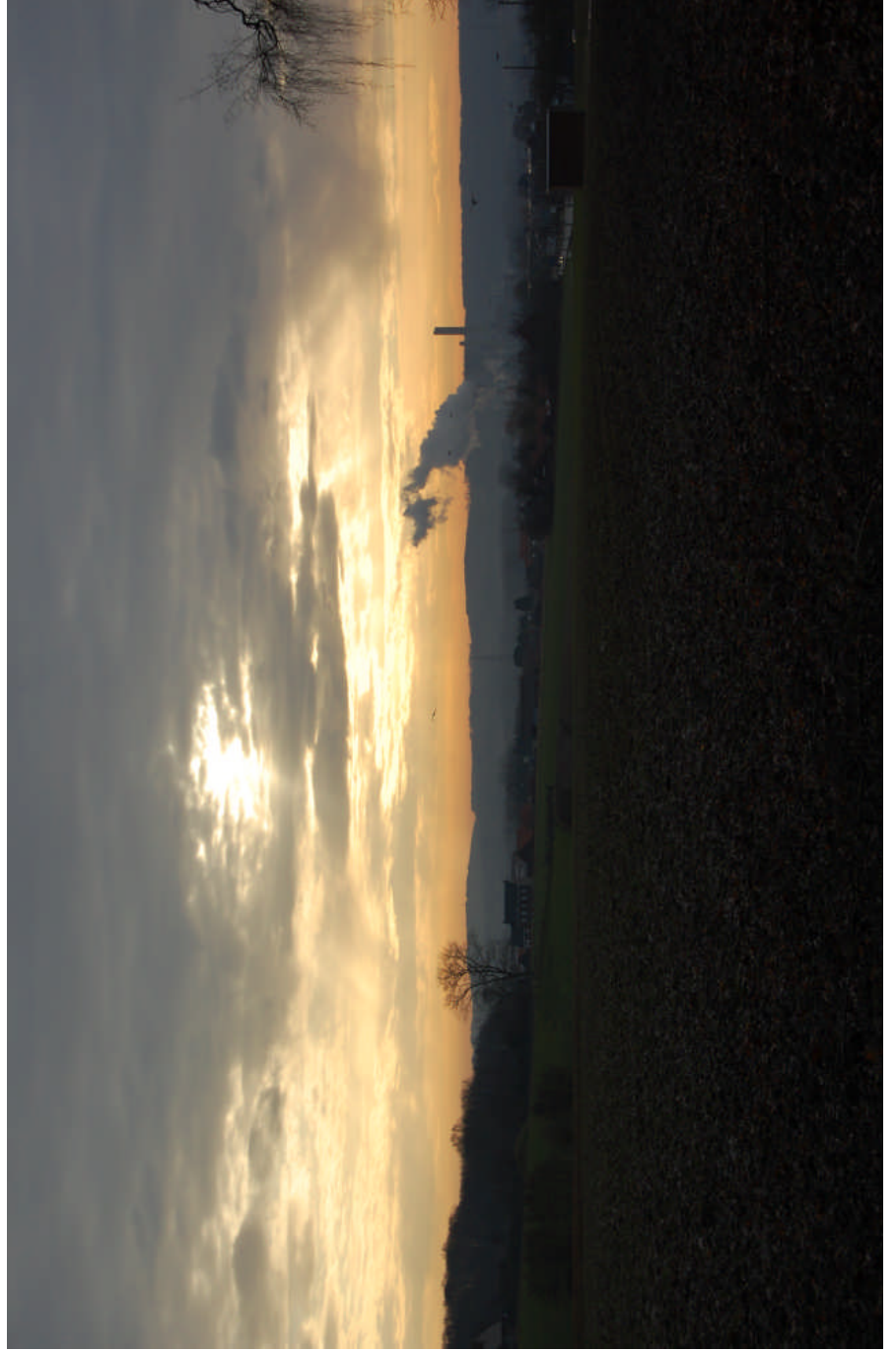

BUITEN DE DORPEN
Identiteit
markante gebouwen

Grote Leiestraat nr.52	historisch waardevolle hoeve, z.g. 'Goed ter Reyen'
Grote Leiestraat nr.62	beeldbepalende aet uit 1ste kwart van 20ste eeuw
Grote Leiestraat nr.79	burgewoning uit de jaren 1920
Landergemstraat nr.36 Landergemmolten	houten windmolen van de 17de eeuw, vernieuwd in 1780 - beschermd als monument
Materzeelstraat	historisch waardevolle hoeve, z.g. 'Goed ter Moten'
Stientjesstraat nr.60/62	dubbele woning van 1986 naar ontwerp van S. Beel
Stientjesstraat nr.64	historische waardevolle hoeve, z.g. 'goed ten Heede'
Vichtsteenweg nr.80	betonnen viasloterij met vier roopputten en ronde bakstenen schoorsteen
Walskerkestraat nr.2 hof van Walskerk	historische hoeve met molenaarshuis en watermolen - watermolen en sluiswerk beschermd als monument en omgeving beschermd als dorpsgezicht
Weedries nr.9	historische hoeve met 19de-eeuws uitzicht
Goed ter Motestraat nr.37	historische hoeve met 18de-eeuwse kern, z.g. 'Goed ter Mote'
Heirbaan nr.2	hoeve met 19de-eeuws uitzicht met aansluitend molenvromp
Vossestraat nr.21	historische hoeve bestaande uit een woonhuis, dwarsschuur en bakhuysje
Oude Pontstraat nr.2	historische hoeve met opper- en neerhof
Okkerdries nr.1	villa'tje uit de jaren 1920
Schernaai nr.4	voormalige historische hoeve, z.g.'Goed ten Broeke'
Tiegemberg Sint-Arnolduskapel	bakstenen kapel op achthoekig grondplan opgetrokken tussen 1864 en 1865
Tiegemberg nr.17	art deco geïnspireerde vilia opgetrokken in de jaren 1930, z.g.villa Dahlia
Tiegemberg nr.22	woning opgetrokken ca. 1927, z.g. 'villa 't Vossenhof'

Tiegemberg nr.56	kubistische woning met atelier gebouwd in twee fases tussen 1931 en 1935, z.g. 'Villa Zonnenkracht'
Zonnenstraat nr.7	landhuis uit 1ste kwart van 20ste eeuw

4. Type-profielen wegen

4.1 Doelstellingen

In het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan werd een gewenst ruimtelijk patroon van wegen (zie richtinggevend deel pag. 25-28) uitgewerkt aan de hand van een categorisering volgens hun functie. Op die manier wenst Anzegem een aantal doelstellingen m.b.t. verkeersleefbaarheid en -veiligheid te bereiken. Ze worden hieronder weergegeven.

Verhogen van de verkeersleefbaarheid en -veiligheid

Algemeen kan men stellen dat het verhogen van de verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid een basisvereiste vormt voor een duurzaam mobiliteitsbeleid. De huidige mobiliteitsproblemen zijn van velerlei aard: overdreven snelheid, roekeloos rijgedrag, overlast door zwaar vrachtverkeer, groot ruimtebeslag, slechte weginrichting, gebrek aan onderhoud, objectieve verkeersonveiligheid (ongevallen), subjectief verkeersonveiligheidsgevoel, milieuvervuiling (geluid, lucht, grond, water, geur, zicht), onbereikbaarheid, verkeerscongestie,... Het ene knelpunt aanpakken, kan een ander verzwaren. Het verhogen van de verkeersleefbaarheid moet aldus een harmonisch evenwicht vinden tussen het verbeteren van de verblijfskwaliteit en de verkeersveiligheid én het optimaliseren van de bereikbaarheid (=de verkeers- en vervoersfunctie zelf).

Onderlinge bereikbaarheid tussen de dorpskernen optimaliseren

De verschillende dorpskernen moeten onderling goed bereikbaar zijn door de bestaande verbindings- en ontsluitingswegen te optimaliseren. Naast het streven naar een optimale autobereikbaarheid, dienen vooral de alternatieve verkeers- en vervoersmodi (fiets- en voetgangersverkeer, openbaar bus- en treinvervoer)

te worden gestimuleerd. Deze alternatieve verkeers- en vervoersmodi zijn weinig ruimteverslindend en verhogen vooral ook de verkeersveiligheid en -leefbaarheid.

Uitbouwen van een hiërarchische wegenstructuur

Het oneigenlijk gebruik van wegen moet worden tegengegaan door een duidelijke hiërarchie in de functie en het gebruik van de wegen na te streven. Men maakt onderscheid tussen verschillende schaalniveaus (internationaal & Vlaams, provinciaal & bovenlokaal, en lokaal) én tussen verschillende hoofdfuncties (verbinden, verzamelen of ontsluiten, toegang verlenen). Bijgevolg kan een categorisering van wegen worden doorgevoerd. Het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan heeft de bevoegdheid om de lokale wegen te categoriseren en te selecteren. Door een dergelijke categorisering van de wegen daadwerkelijk uit te voeren en te vertalen in de inrichting, wegprofiel en de wegcode, kan de algemene bereikbaarheid, verkeersveiligheid en -leefbaarheid verbeterd worden.

Het voeren van een doortochtenbeleid in de dorpskernen

De bovenlokale wegen moeten hun bovenlokale verbindende en verzamelende functie optimaal kunnen vervullen, maar dit mag niet ten koste gaan van de verkeersveiligheid en -leefbaarheid in de dorpskernen. In de dorpskernen dient een doortochtenbeleid te worden gevoerd: men moet de mobiliteitsstromen en het openbaar domein meer aanpassen aan de noden van de zwakke weggebruiker en het openbaar vervoer. Bijgevolg moeten de auto en vrachtwagen zich meer aanpassen aan de verblijfsfunctie van de dorpskern. Elk niveau dient hierbij haar verantwoordelijkheid als wegbeheerder te vervullen. En ook de verkeersveiligheid van de schoolomgevingen moet een absolute prioriteit blijven.

4.2 Algemene inrichtingsprincipes

In het GRS Anzegem worden de categorisering van de wegen ingedeeld in volgende types:

- secundaire wegen type II = bovenlokale wegen functie: verzamelen op bovenlokaal en lokaal niveau. Er werden twee wegen geselecteerd door de Provincie:
  - N382, vanaf het in- en uitrittencomplex langs de E17 (A14) van Waregem-Anzegem tot de N36 (Kaster)
  - N36, vanaf de N382 (Kaster-Anzegem) tot de N8 (Kerkhove-Berchem-Kluisbergen)
- lokale wegen type I = verbindingswegen op het niveau van de gemeente
- lokale wegen type II = ontsluitingswegen op het niveau van de dorpen
- lokale wegen type III = erfdoorgangswegen in woongebied

De verschillende type-wegen hebben telkens een specifieke gewenste functie en moeten dus met de nodige precisie en vakkennis worden geconcipieerd en gedimensioneerd. Hieronder worden per categorie de algemene inrichtingsprincipes weergegeven, aangevuld met een type-wegprofiel.

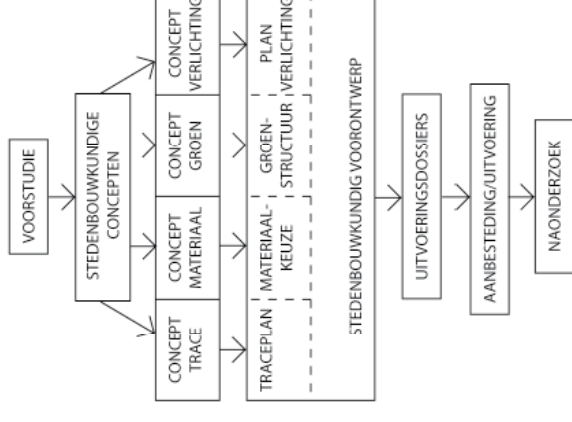
De afmetingen op deze type-wegprofielen zijn slechts indicatief en dienen bij de opmaak van de definitieve wegenplannen (bij heraanleg van de wegen) ingericht te worden in functie van de context, de aanwezigheid van functies en de beschikbare wegbreedte. Ook de ruimte voor nutsvoorzieningen en de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel zullen de inrichting van de weg mee bepalen.

De specificiteit van elk type-profiel moet wel op conceptueel niveau gerespecteerd blijven.

4.3 Opmaak van een wegontwerp

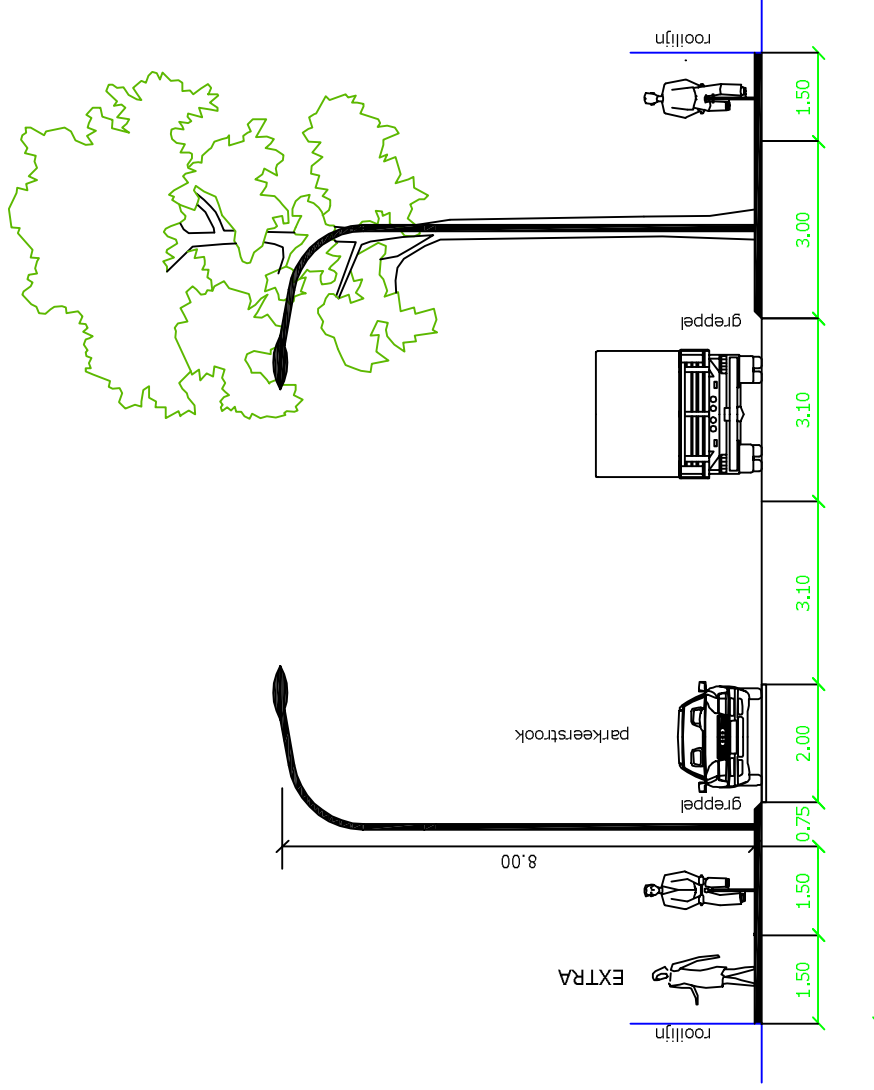
Bij de opmaak van een wegontwerp wordt te vaak enkel met verkeerskundige en wegenbouwtechnische aspecten rekening gehouden. Om groen en andere beeldbepalende elementen als structurerende ontwerpelementen te gebruiken is een conceptmatige benaderingswijze noodzakelijk. Daarom is het wenselijk dat er, voorafgaand aan het uitvoeringsdossier, een stedenbouwkundig ontwerp wordt opgemaakt. Vanuit een globaal stedenbouwkundig concept worden de verschillende deelconcepten - tracé, materiaalgebruik, meubilair, verlichting en groen - op een volwaardige manier en in relatie tot elkaar ontwikkeld.

Indien de verschillende ontwerpelementen op een structurele manier worden gebruikt, hebben ze de kracht om het ruimtelijk beeld van de weg en zijn omgeving te herstructureren. Op die manier kan een verblijfsgebied (bv. centrumplein) anders worden vormgegeven, kunnen accenten (bv. poorteffecten) worden gelegd, kan een bepaald ruimtegebruik (bv. parkeren) worden gestructureerd.

4.4 Type-profiel bovenlokale wegen

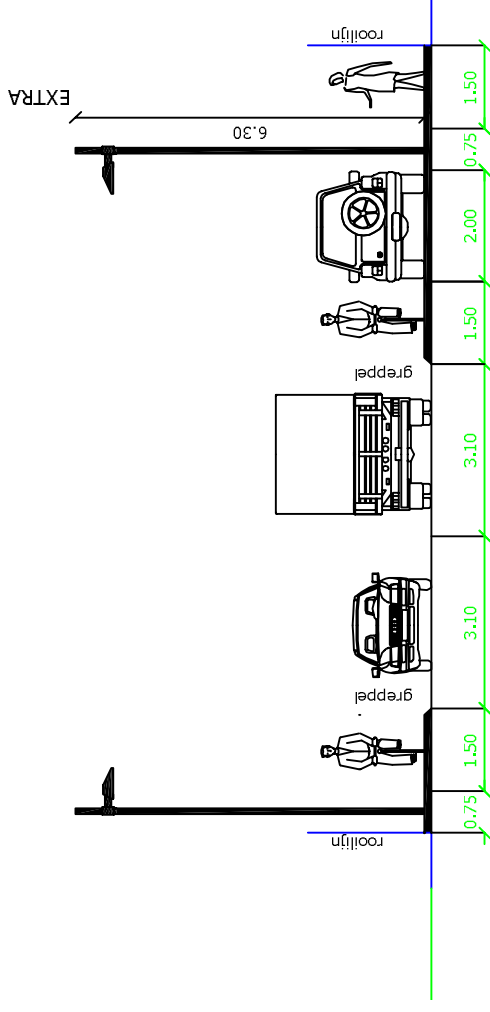
- aandacht voor poorten tot de dorpen
- ruimte voor openbaar vervoer
- rijwegloper van maximum 6,20 m breed (tenzij extra voorsorteerstroken worden voorzien)
- elke verkeersstroom met een eigen bestrating
- 'schrikstrook' tussen fietspad en rijwegstroken/parkerstroken; deze strook kan ook worden benut om verlichtingsarmaturen te plaatsen
- bomen als structurerende elementen op de parkerstroken (12 m afstand tussen twee bomen)
- comfortabel verlichtingsniveau
- veilige en comfortabele achterliggende fietspaden: vrijliggende, naadloze fietspaden van minimum 1,5 m breed
- restruimte (EXTRA) zoveel mogelijk toebedelen aan de voetganger
- doortochtenbeleid in de centra: verblijfsfunctie primeert op de verkeersfunctie

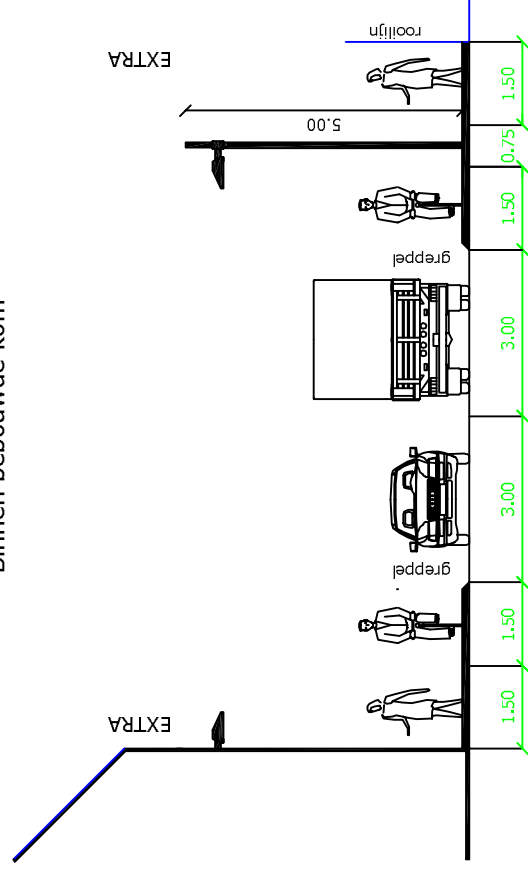
4.5 Type-profiel verbindingswegen op niveau van de gemeente

- aandacht voor poorten tot de dorpen
- principe van gescheiden verkeer
- ruimte voor openbaar vervoer (aandacht voor haltes)
- comfortabel verlichtingsniveau
- buiten bebouwde kom
  - snelheidsregime 70 km/u
  - rijwiegloper van maximum 6,20 m breed
  - elke verkeersstroom met een eigen bestratingsmateriaal
  - comfortabele verhoogde achterliggende (of aanliggende) fietspaden van minimum 1,5 m breed
- voetpaden waar nodig (minstens aan één zijde)
- binnen bebouwde kom
  - snelheidsregime 50 km/u
  - rijwiegloper van maximum 6 m breed (greppels inclusief)
  - accent op verblijfsruimte ipv doorgaand verkeer
  - heldere indeling wegprofiel
  - parkeerzones hebben een eigen bestratingsmateriaal
  - veilige ruimte voor fietsers en voetgangers: voetpaden van minimum 1,5 m breed

Buiten bebouwde kom

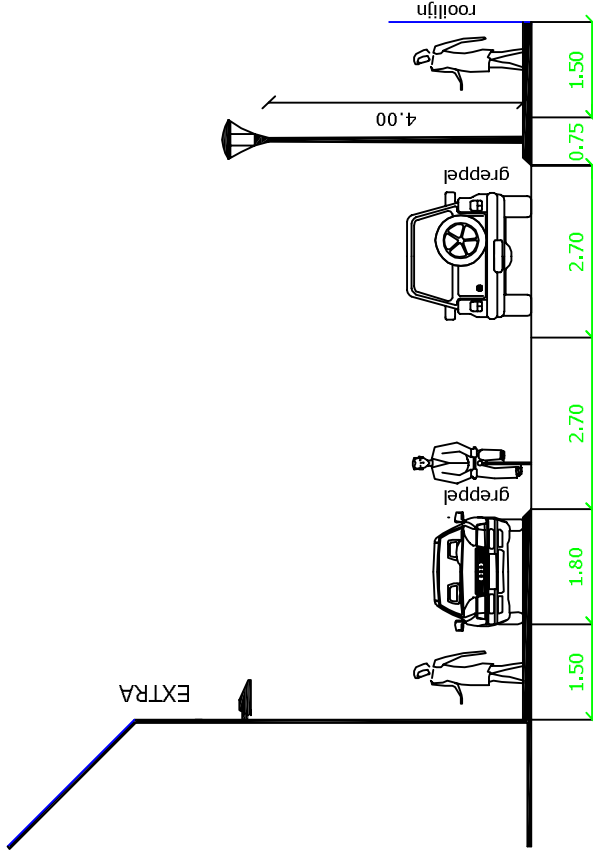

Binnen bebouwde kom

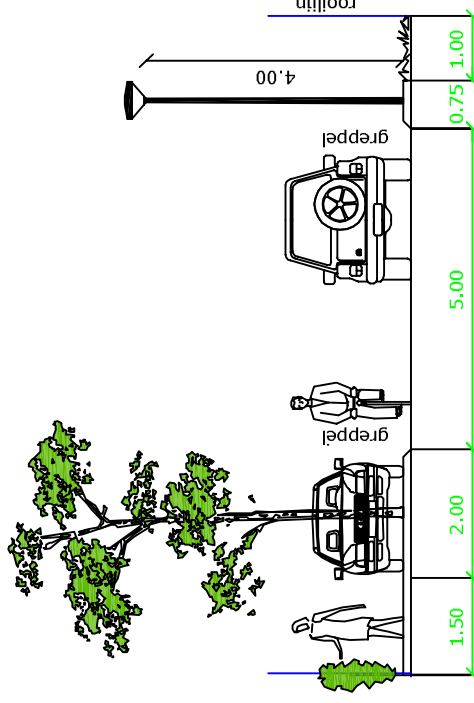
4.6 Type-profiel ontsluitingswegen op niveau van de dorpen

- snelheidsregime van 50 km/u
- principe van menging van verkeer op de rijstroken (mogelijk met fietssuggestiestroken)
- rijwegloper van maximum 5,40 m breed (greppels inclus); dit is net voldoende om bv. de brandweer of de vuilniswagen te laten passeren
- parkeerzones hebben een eigen bestratingsmateriaal en worden licht verhoogd aangelegd, zo blijft de rijwegbreedte visueel beperkt als er geen auto's staan geparkeerd
- voetpaden van minimum 1,5 m breed
- telkens wordt de restruimte (EXTRA) zoveel mogelijk toebedeeld aan de zachte weggebruiker en allerhande straatmeubilair; enkel waar de beschikbare ruimte dit toelaat, zullen langse parkeerstroken worden voorzien
- verlichting op schaal van de voetganger
- wegstroken in asfalt, kruispunt met wijkstraat/buurtweg met een specifieke en verhoogde aanleg (drempel)
- wegversmalling bij voorkeur uitsparing in de weg (alternatief bestaande weg: bloembak)
- zoeken naar ruimte voor aanplant van groen, eventueel bomenrij op één parkeerstrook (12 m afstand tussen twee bomen)
- erfscheiding met openbaar domein: hagen/lage tuinmuur

4.7 Type-profiel erftoegangswegen in woongebied

- wonen in een groene straat/laan
- snelheidsregime 30 km/u of woonerfstatuut (20 km/u)
- principe van gemengd verkeer: fietsers en auto's gemengd in twee rijrichtingen
- rijwegloper van maximum 5 m breed (tenzij bij parkeerstraat)
- eventuele overmaat rijweg toebedelen aan voetpad
- voetpad geeft voorrang op een parkeerstrook
- verhoogde voetpaden en parkeerstroken of woonerf karakter: gelijkgrondse aanleg rijweg-voetpad
- parkeerzones hebben eigen bestratingsmateriaal
- wegversmalling bij voorkeur uitsparing in de weg (alternatief bestaande weg: bloembak)
- stimuleren van groene erfafscheidingen
- verlichting op schaal van de wijk
- ruimte voorzien voor allerhande straatmeubilair

5. Aanpak van de wijken

Groen in de directe woonomgeving draagt bij tot kwaliteit. Naast het private groen (tuinen en terrassen) is de aanwezigheid van groen in de publieke ruimte van niet te onderschatten belang. Veel gemeentes en steden erkennen dit en streven naar de beschikbaarheid van groen op beperkte (loop)afstand. De aanleg ervan is meestal onder de vorm van buurtgroen, parkje, speeltuin.

In de wijken zit naast dit collectieve groen een tweede ontwerpogave; het groen in de woonstraat. Uit de analyse van Anzegem valt op dat de gemeente een grote hoeveelheid wijken kent. Deze woonwijken omvatten verschillende bouwstijlen en bouwperiodes. De aanleg van het publieke domein en publieke groen reflecteren de opvattingen van de ontwerperperiode. Zo kunnen we een duidelijk onderscheid maken tussen de wederopbouw woningen (jaren '50), de sociale verkavelingen (jaren '60), de participatie- en inspraakwoningen (jaren '70) tot de sleutel op de deur woningen (jaren '00).

5.1 Denkkader

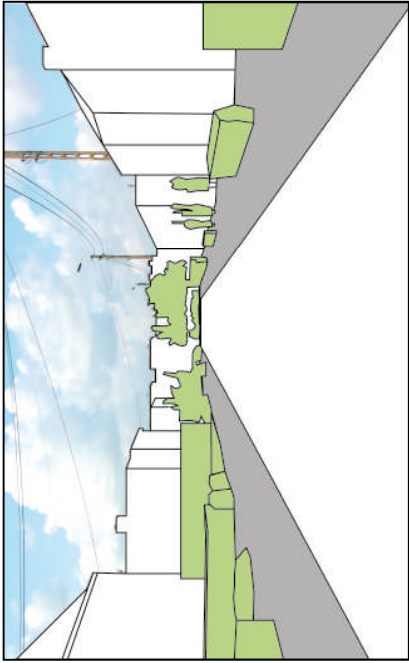
Door systematisch de verschillende woonstraten te bekijken, worden de onderlinge verschillen duidelijk. Het bovenste beeld maakt een onverzorgde en uitgeleefde indruk. De middenste wijk krijgt, door toevoeging van kleinschalige bomen binnen hetzelfde straatprofiel, ietwat meer uitstraling terwijl de onderste wijk zonder twijfel de hoogste beeldkwaliteit oplevert.

Om zicht te krijgen op het waarom van deze appreciatie wordt het beeld ontrafeld in 5 categorieën: rijweg en voetpad, andere verhardingen, horizontaal groen (gras), verticaal groen (bomen en struiken) en bebouwing.

Deze vereenvoudiging focust de blik en leert ons dat:

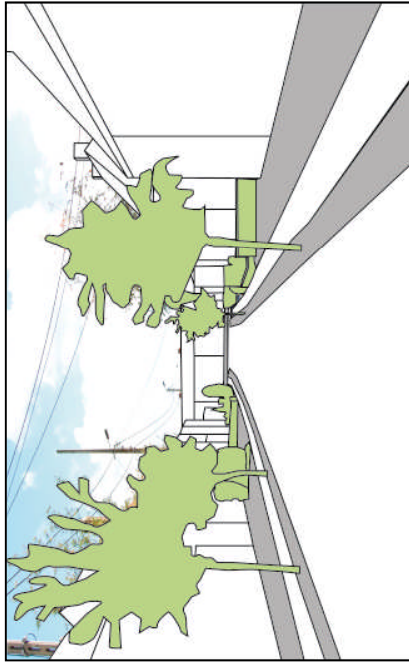
- de rijweg in elk voorbeeld een constante is
- in voorbeeld a en b de andere verhardingen heel dominant zijn waardoor zelfs sprake is van gevel tot gevel aanleg. Het ontbreken van een duidelijke visuele begrenzing in voorbeeld a creëert bovendien een amorf en onrustig beeld.
- de aanwezigheid van horizontaal groen rust brengt hoewel het geen strikte noodzaak is. Omwille van parkeerdruk kan het bovendien niet overal worden toegepast.
- de aanwezigheid van structureel verticaal groen heel belangrijk is voor de kwaliteit. Hoewel in voorbeeld a een (beperkte) vorm van verticaal groen aanwezig is, blijkt de versnippering ervan zo groot dat de verrommeling in de hand wordt gewerkt. De enkele boompjes in voorbeeld b geven reeds behoorlijk wat cachet aan het beeld terwijl de groenmassieven in c duidelijke structuur en rust aan het beeld geven.

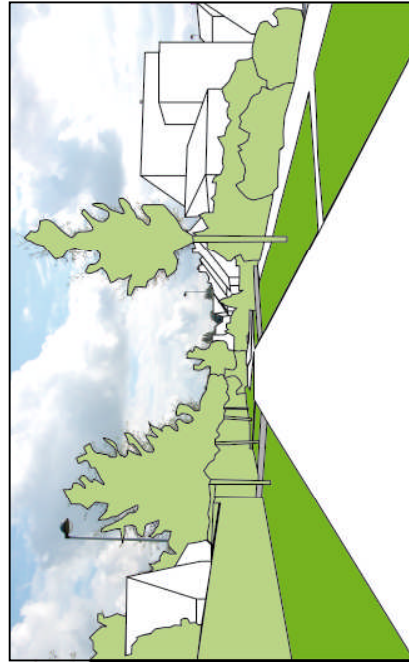
voorbeeld a

Het grootste gedeelte van het beeld bestaat uit de rijweg en verharding. De begrenzing van de verharding is onduidelijk. Horizontale groenvlakken ontbreken volledig. Het (weinig) verticale groen in het beeld is divers en versnipperd van aard.

voorbeeld b

Ook hier bestaat een groot deel van het beeld uit de rijweg en verharding. In tegenstelling tot voorbeeld a is de verharding begrensd door de bebouwing waardoor een rustiger beeld ontstaat. Horizontale groenvlakken ontbreken volledig. Het verticale groen bestaat uit enkele kleinere bomen. Ondanks hun beperkte maat en aantal geven ze reeds kwaliteit aan het beeld.

voorbeeld c

De rijweg beslaat 1/3 van de horizontale vlakken, de rest bestaat uit gras. Plaatselijk is de continue grasstrook doorbroken voor de opritten. Het aantal doorbrekingen is minimaal. Het verticale groen is structurerend. De homogene en massieve groenstructuren geven het beeld kwaliteit.

5.2 Ontwerpstrategie

Uit het denkkader blijkt heel duidelijk het belang van de aanwezigheid van structureel verticaal groen. Als ontwerpstrategie wordt dan ook gekozen om waar mogelijk op systematische manier verticale groenelementen te introduceren.

Een tweede ontwerpstrategie is aanpakken van de dominante verhardingen. De amorfe en continue kiezelstroken worden vervangen door aangelegde parkeerstroken en voetpaden. Waar de parkeerdruk kleiner is wordt geopteerd voor gewapende grasstroken. Afhankelijk van de beschikbare plaats kunnen één of meerdere ingrepen gecombineerd worden.

Aandachtspunt:

In alle gevallen dient naast de beeldkwaliteitsverbetering ook steeds aandacht te worden besteed aan de gebruiksvriendelijkheid en het onderhoud van het openbaar domein. Zo mag de keuze van een bepaald bestratingsmateriaal (grasdallen, kasseien) de toegang voor senioren of mindervaliden niet zodanig beperken, dat een inclusieve wijkontwikkeling wordt verhinderd. Een goede afweging tussen esthetiek/beheer blijft prioritair.

Leidedal, mei 2010

gemeente Anzegem, beeldkwaliteitsplan

5.3 Modelprofielen

Bij de wijken onderscheiden we drie profielbreedtes:

- model 1: breedte van 7 tot 8,5 meter
- model 2: breedte van 8,5 tot 9,9 meter
- model 3: breedte meer dan 9,9 meter

De basis van elk profiel is een continue bomenrij langsheen de rijweg. Afhankelijk van de beschikbare breedte worden andere soorten gebruikt. De tussenafstand is variabel (afhankelijk van het aantal opritten). De ruimte tussen de bomen is ingezet als parkeerstrook. Als basissysteem gebruiken we een ritmiek van twee parkeervakken/één plantvak.

In model 1, het smalste profiel, is de overgebleven ruimte ofwel ingezaaid met gras ofwel aangelegd als voetpadstrook. De voorkeur gaat uit naar een zijstrook met gras. Wanneer de private opritten meer dan 30% van de totale oppervlakte bedragen wordt overgeschakeld op verharding. Om de grasstrook te beschermen tegen parkeren is een verhoogde (15-20 cm) boordsteen voorzien.

Model 2 is analoog aan model 1. De extra ruimte wordt gebruikt voor een voetpad aan de zijde van de parkeerstrook. De variabele breedte bevindt zich in de parkeerstrook/rijweg/grasstrook.

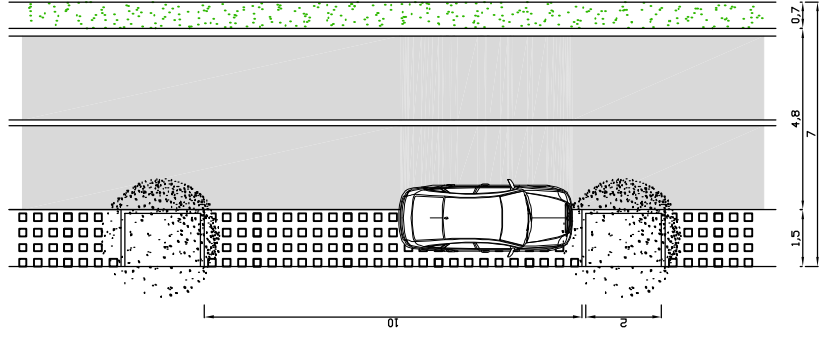
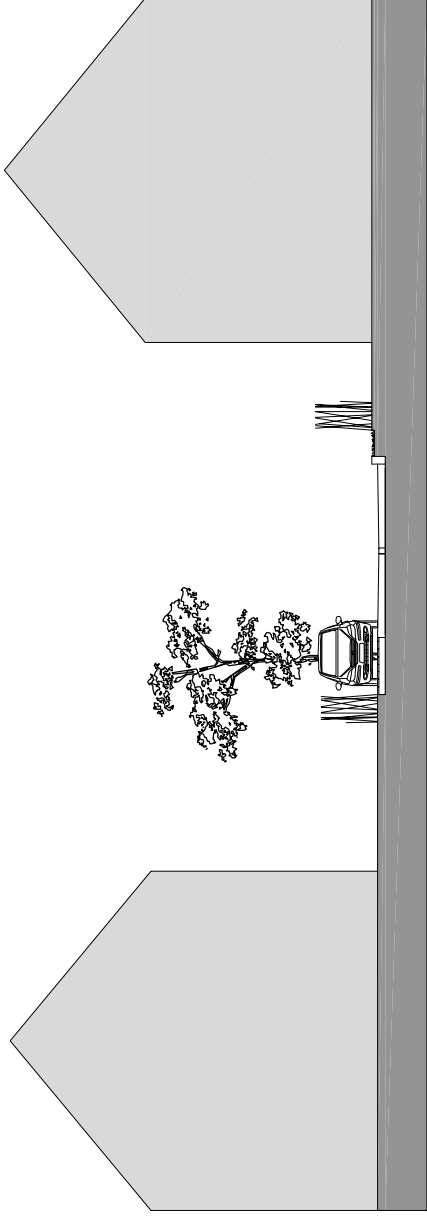
Model 3 is opgebouwd als model 2. Een voetpad en parkeerstrook/bomenstrook aan de ene zijde van de weg, aan de andere zijde een grasstrook met hoogstammige bomen.

Deze modelprofielen kunnen gebruikt worden bij de aanleg van straten of bij het heraanleggen van bestaande straten. Afhankelijk van de soort heraanleg (nieuw wegdek, vernieuwen rioleringen, ondergronds brengen van de kabels) kunnen andere ingrepen uitgevoerd worden.

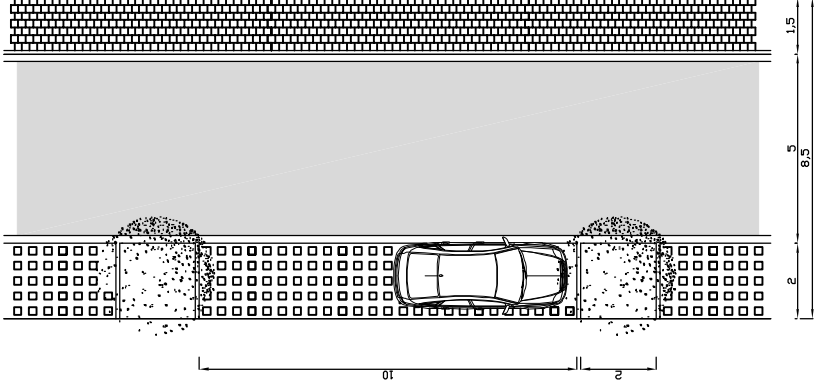
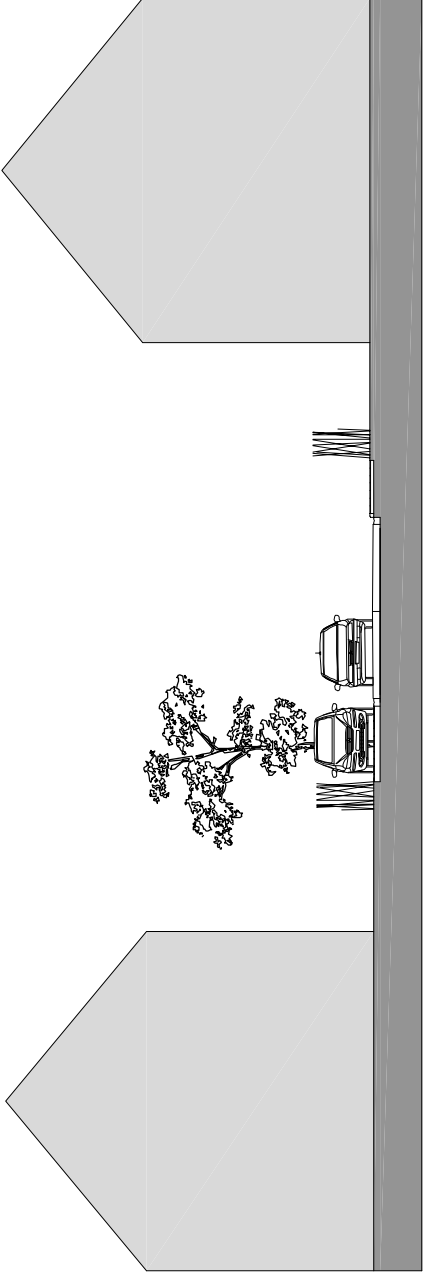
Het verwijderen van de kiezelstroken en ze vervangen door groene stroken + het aanplanten

van hoogstammen is iets wat vrij eenvoudig uitvoerbaar is. Het herprofilen van de wegenis en het verplaatsen van boordstenen en slikkers is vrij drastisch waardoor dit enkel aan bod zal komen bij volledige vernieuwing van wegenis en rioleringen (bv de introductie van een gescheiden stelsel).

Model 1

Model 1

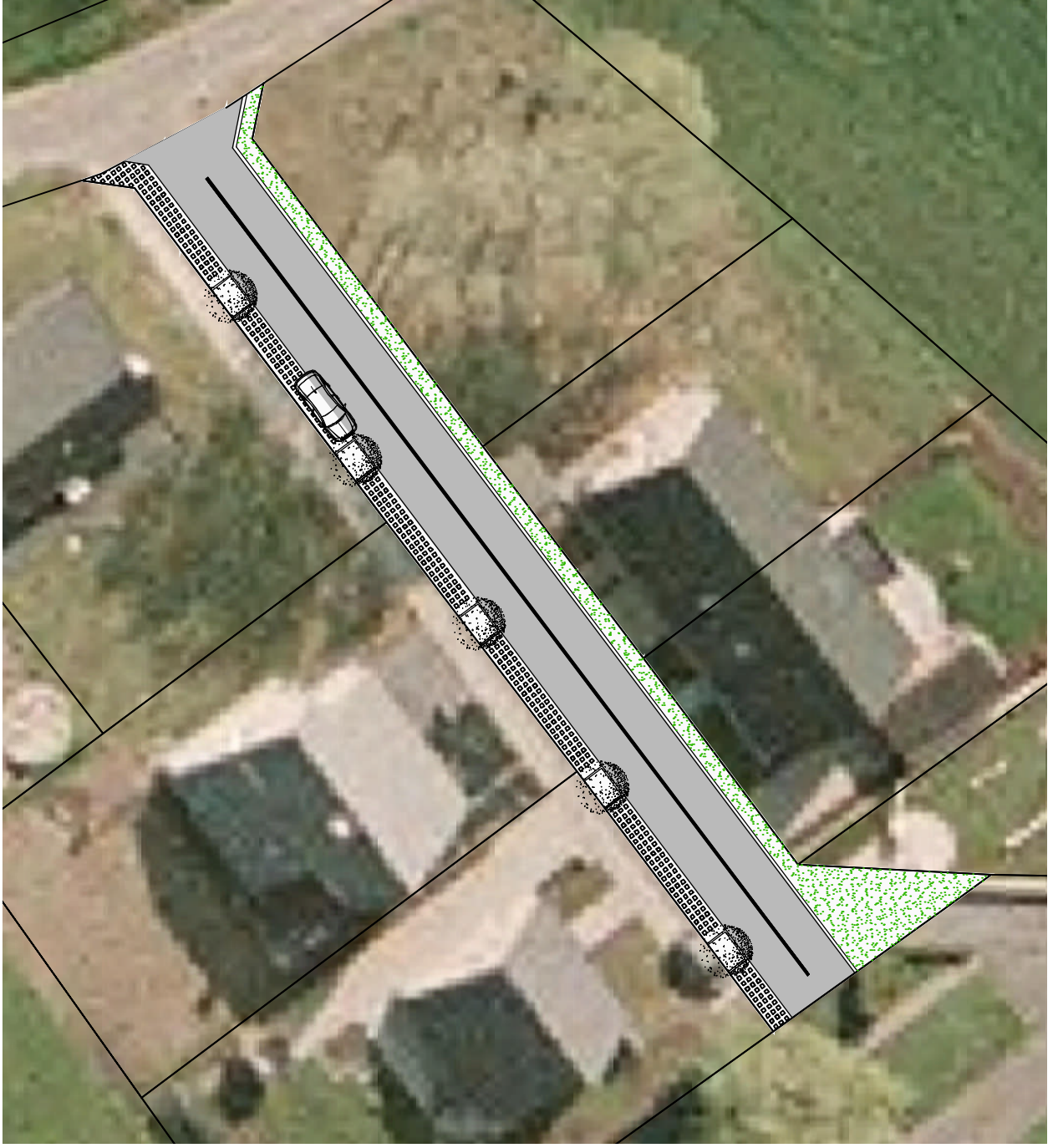

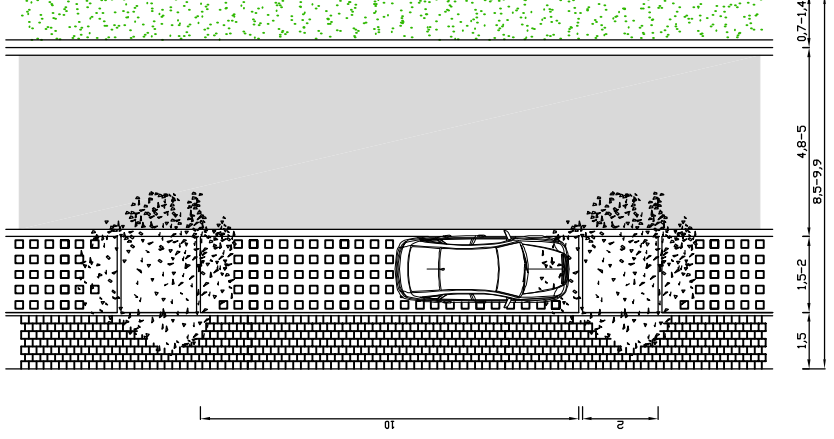
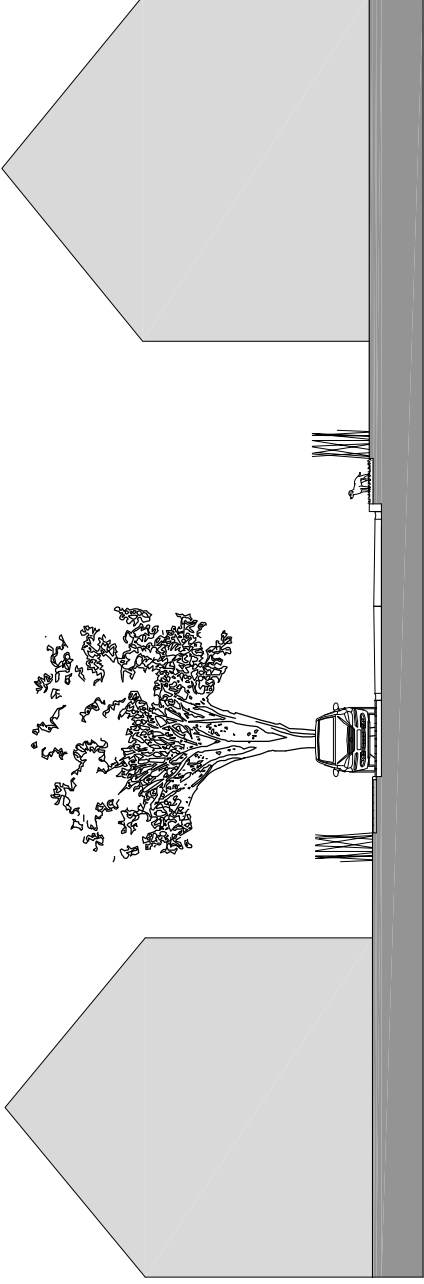
Het bestaande profiel is minimaal. Een centrale asfaltstrip zorgt voor de ontsluiting. Aan de linkerzijde bevindt zich de greppel. De stroken links en rechts zijn afgewerkt met betonklinkers 20x20. De totale breedte bedraagt 7,3 meter
Opmerkelijk is dat de openbare verlichting in de voortuinstrook staat.

In het nieuwe profiel wordt een bomenrij voorzien aan de rechterzijde. Onder de bomen wordt geparkeerd. De greppel wordt centraal gebracht.
Aan de rechterzijde wordt gras voorzien met een hoge boordsteen om te vermijden dat de strook misbruikt wordt als parking. Het eindresultaat is een groener beeld voor de wijk.

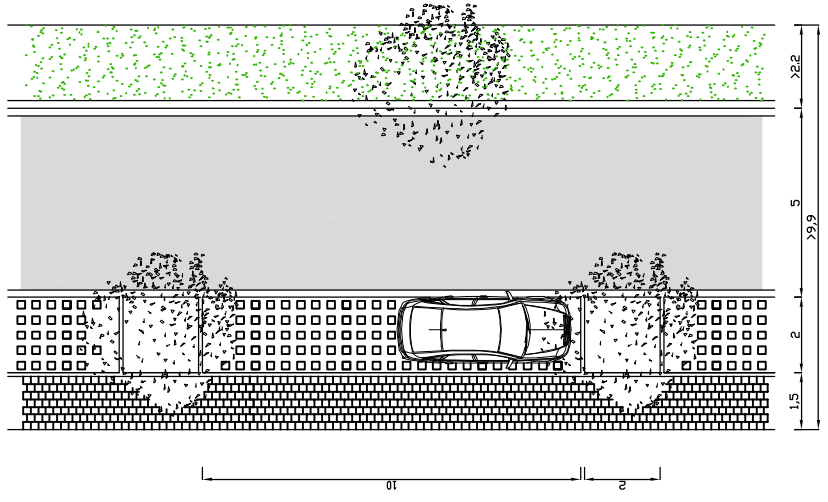
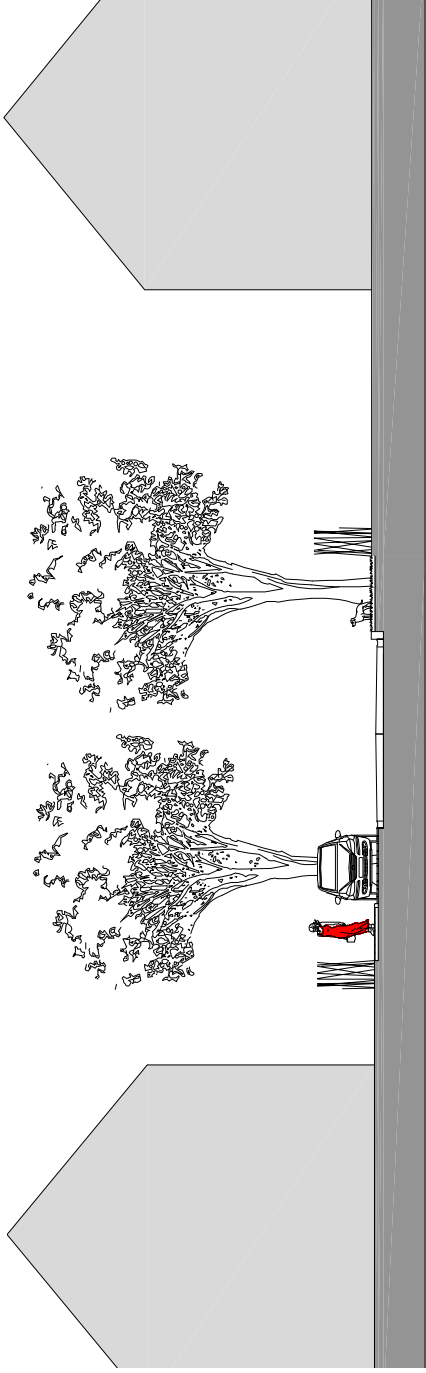

Model 2

Model 3

6. Specifieke plekken

Naast de algemene inrichtingsprincipes voor de verschillende soorten wegen moet het beeldkwaliteitsplan eveneens uitspraken doen over de (her)aanleg en de beeldkwaliteit van een aantal specifieke plekken. Dit zijn veelal de dorpspleinen en kerkomgevingen, uitgebreid met een aantal beeldbepalende locaties. Het zijn deze plaatsen die, in de hoofden van de inwoners, de dorpen van Anzegem typeren en onderscheiden van de buurgemeenten in het Interfluviumgebied.

Een esthetisch en functioneel kwalitatieve inrichting van het publieke ruimte ondersteunt de kwaliteit van een specifieke plek en versterkt de eigenheid van de Anzegemse dorpen.

Dit wordt in het beeldkwaliteitplan vertaald door een specifieke aandacht voor:

- een veilige verkeersafwikkeling in afstemming met de specifieke plek;
- het leggen van de prioriteit op het gebruik door de zwakke weggebruiker (fietser en voetganger);
- het leggen van de nadruk op het wonen als hoofdfunctie in de verschillende dorpen.

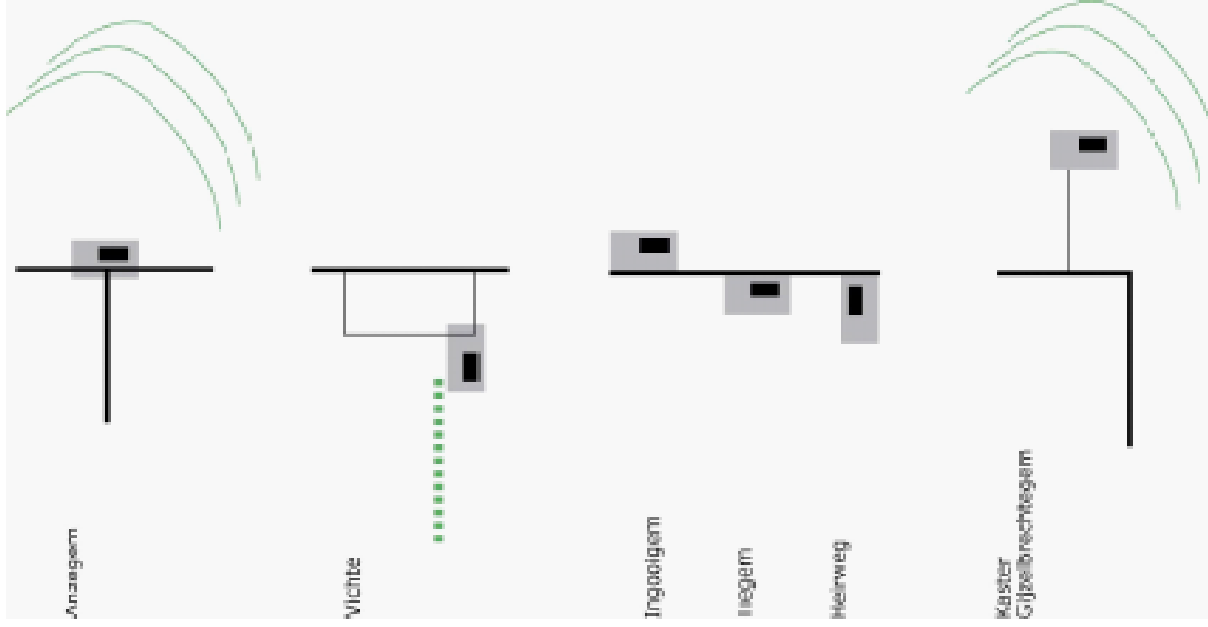
Om de aandachtspunten te concretiseren worden hiervoor o.m. volgende principes gehanteerd:

- Verlijfsfunctie primeert op de verkeersfunctie;
- Groen als structurerend element;
- Specifieke aandacht voor inrichting in functie van de ligging langs de bovenlokale verbindingsweg en het landschap;
- Sfeerverlichting
- Accentbelichting van markante gebouwen
- Ruimte voor evenementen
- Expliciete aandacht voor voldoende parkeerplaatsen nabij handelszaken en andere centrumfuncties
- Ruimte voor monumenten en kunstwerken
- Ruimte voor informatie
- Bomen met seizoensgebonden bloesems.
- Toepassing van specifiek straatmeubilair (zie hiervoor: toolbox publieke ruimte)

Voor een aantal specifieke plekken werd een wensbeeld uitgewerkt, al dan niet gekoppeld aan een thema voor een specifiek dorp:

o.a.

- Anzegem: pleinen en poorten
- Vichte toont zich
- Tiegem, de rode looper
- Heirweg, van kerk naar kerkhof
- Kaster in zicht
- Gijzelbrechtegem, dorp in het Scheldelandschap

Aandachtpunten:

- Plein in zichttas
- Plein gericht op het landschap
- Markante gebouwen
- Nieuw gemeentehuis

Aandachtpunten:

- Historische kern
- Zeer kwaliteitsvolle omgeving
- Groen als structurerend element
- Keuze materialen afstemmen op de omgeving
- Integratie van plein in heraanleg dorpsstraten

Aandachtpunten:

- Plein langs drukke weg
- Extra aandacht voor link met omgeving
- Plein van gevel tot gevel
- Weg in aparte bedding

Aandachtpunten:

- Zeer waardevol landschap vergezichten
- Pittoreske dorpen
- Keuze materialen afstemmen op de omgeving
- rustige sfeer met weinig doorgaand verkeer

De verschillende dorpspleinen van Anzegem kunnen worden ingedeeld in verschillende types volgens hun morfologie en ligging t.o.v. de gewestweg.

Anzegem en Vichte, de twee hoofddorpen verschillen in deze zin heel sterk van elkaar. Terwijl het beeld van Vichte wordt gedomineerd door de gewestweg en de historische kern (Vichteplaats) verstoort ligt achter een lint van bebouwing, wordt de gewestweg in Anzegem een doortocht door de centrumstraten.

Ingooigem, Tiegem en Heirweg zijn nagenoeg identiek. Alle dorpspleinen liggen langs de gewestweg, wat extra aandacht vraagt voor de oversteek naar het plein en de afwerking van de randen.

Kaster en Gijzelbrechtegem zijn vergelijkbaar met Vichte, maar zijn toch anders omdat voor beide dorpen de beeldkwaliteit van de kerkpleinen sterk wordt bepaald door het landschap eromheen.

Deze verschillen vragen dus om een specifieke inrichting van elk van deze pleinen waarbij op z'n minst de hieraan geformuleerde aandachtspunten dienen te worden in acht genomen.

6.1 Anzegem

Stationsplein

Het Stationsplein van Anzegem wordt vandaag gedomineerd door asfalt. De enige structuur die wordt aangegeven is via de straatbelijning.

Bij de herinrichting van het plein wordt voorgesteld om met volgende randvoorwaarden rekening te houden:

- vergroenen van het plein,
- bomen als structurende elementen,
- materiaalkeuze en kleuren afstemmen op het stationsgebouw,
- zonering van het plein met inrichting van een wachtplaats met overdekte rustzone (= bushalte).

Op die manier wordt het accent gelegd op het aspect van vertoeven/verblijven ipv transit/parkeren.

In het voorliggende goedgekeurde ontwerp (uitgewerkt tijdens de opmaak van het beeldkwaliteitsplan) wordt met die aandachtspunten rekening gehouden.

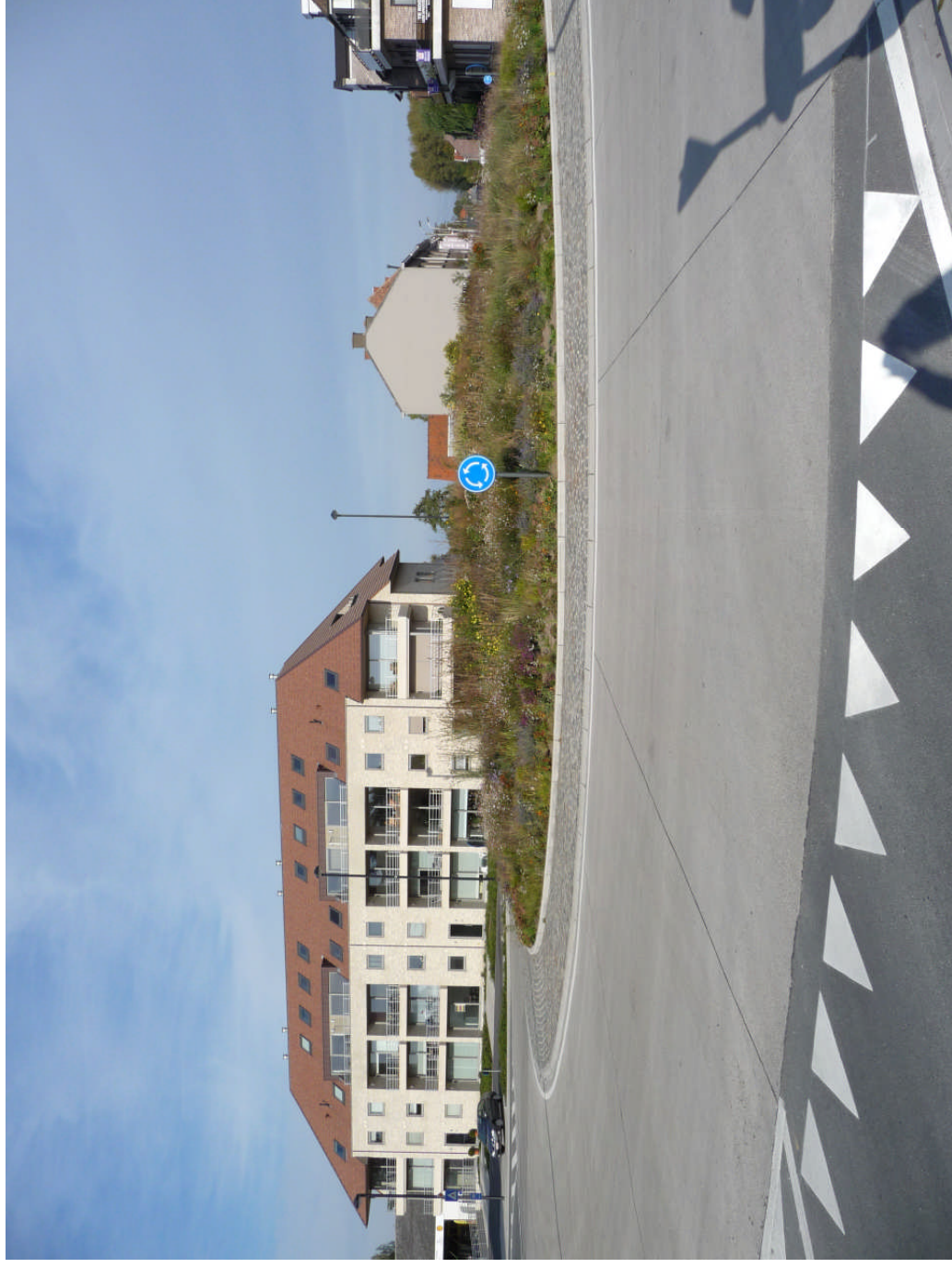
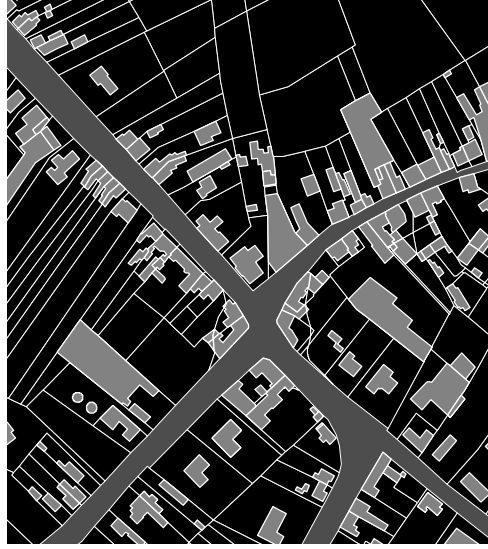

Rotonde

De rotonde van Anzegem wordt beschouwd als een 'groene poort'. In het hoofdstuk over 'bomen' wordt overal gekozen voor eenzelfde boomsoort, namelijk de linde. Dit is een boom die nu reeds veel wordt aangeplant in Anzegem.

Het referentiebeeld toont het resultaat wanneer een volgroeide linde op de rotonde zou aanwezig zijn. Volgende aanleg wordt voorgesteld:

- het behoud van het zogenaamde 'podiumeffect' met bovenop de linde;
- het geheel wordt afgewerkt met een zone, die aansluit bij de verharding. Hiervoor wordt een formele inrichting voorgesteld, deels verhard, deels groen;
- de bovenlaag wordt losjes aangepakt, met een wilde aanplant van een seizoensgebonden bloemenpakket;
- een cortenstaal band scheidt de onderste band van het bovendeel.

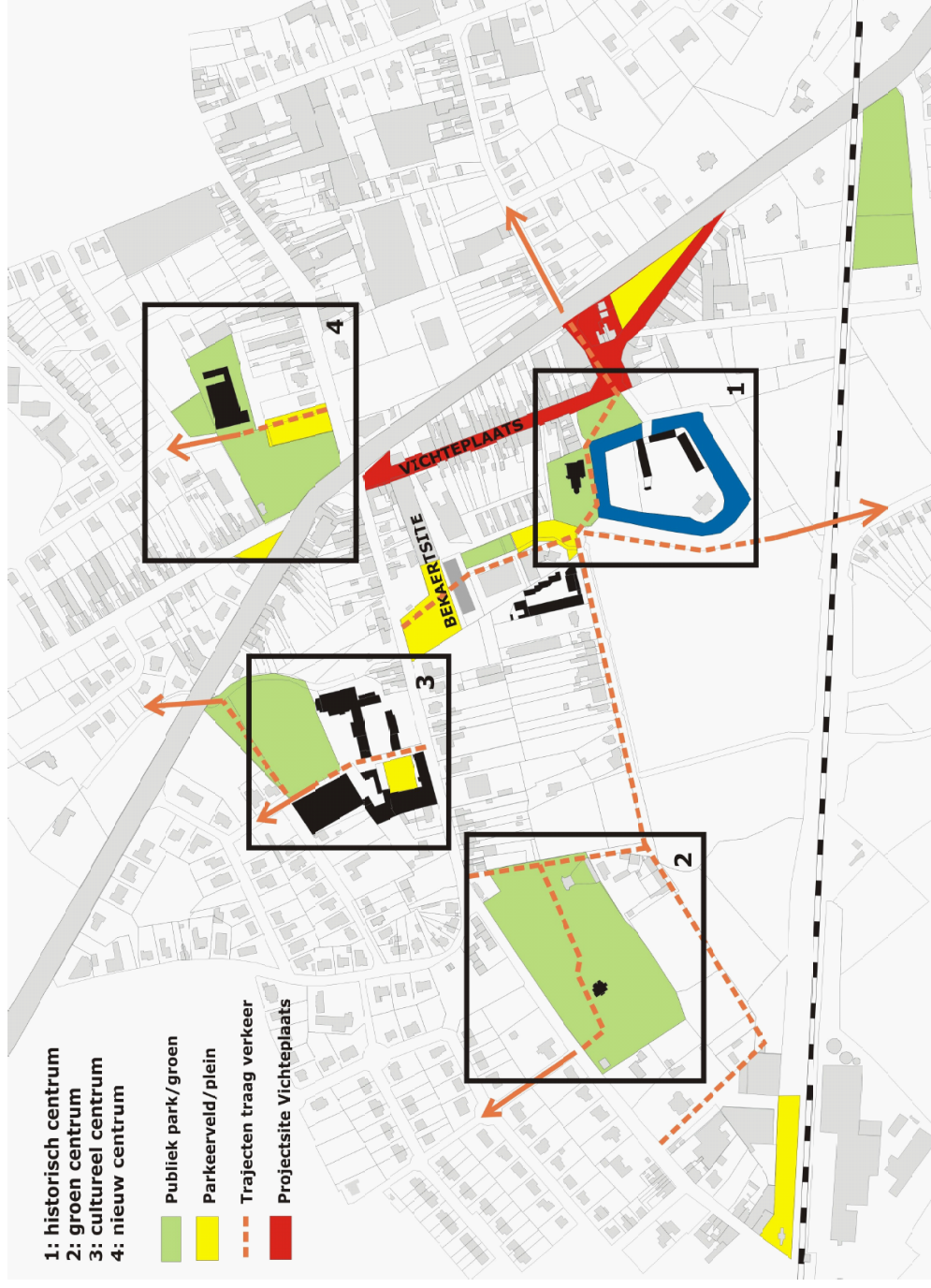
6.2 Vichte

Met het thema 'Vichte toont zich' wil het beeldkwaliteitsplan de bestaande grote publieke pleinen/parken/kerk omgevingen opnieuw zichtbaar maken voor zowel de passant als de bewoner.

Er worden voor vier plekken een streefbeeld gepresenteerd:

- Vichteplaats,
- Nieuw centrum,
- Cultureel centrum.

Een laatste plek die wordt aangepakt is de omgeving van de spoorwagendoorgang. Deze plek dient als referentie voor een tal van kleine ingrepen die het verschil kunnen maken in beeldkwaliteit, maar daarom niet altijd een grote investering vergen.

Voor de omgeving van Vichteplaats werd in 2007 een masterplan opgemaakt door de Intercommunale Leiedal.

Voor de herinrichting van de publieke ruimte werden volgende basisprincipes vastgelegd:

- Het heterogeen gebied omvormen tot een samenhangend geheel. De verschillende delen beter definiëren en meer eigenheid geven.
- Minder nadruk leggen op de rijweg, meer ruimte voor wandelaars en fietsers, voor publieke pleinen met terrassen.
- Meer groen in een logische samenhang.
- Één globaal concept voor de aanleg van het volledige centrumgebied.
- Creëren van een autoluw gebied met eenvoudige verkeersontwikkeling.

- Behouden van bestaande aantal parkeerplaatsen.
- Verschillende pakketten aanreiken voor de uitvoering (materialen, straatmeubilair, verlichting) in functie van een herkenbare, kwaliteitsvolle, duurzame en betaalbare heraanleg.
- De studie opmaken in overleg en samenspraak met de bewoners.

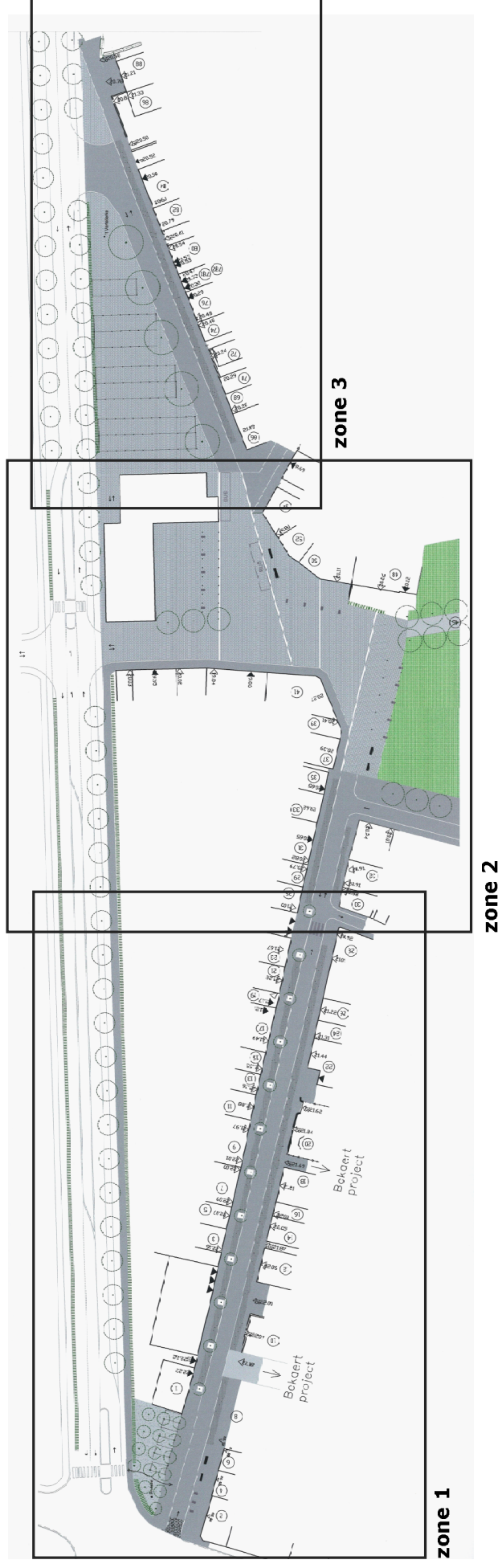
Het gebied werd ingedeeld in 3 deelzones waarvoor telkens een vergaande inrichtingsvoorstel werd uitgewerkt: een winkel-wandelzone, de omgeving van het kasteelpark/kerk en het plein met parking langs de N36.

Aangezien het project nog steeds wordt gedragen door het gemeentebestuur wordt voor de heraanleg van Vichteplaats verwezen naar de studie van 2007.

Vichteplaats

Op het overzichtsplan worden drie onderdelen aangeduid:

1. noordelijk deel: Vichteplaats als winkel-woonstraat met éénrichtingsverkeer
2. Kasteelplein ter hoogte van het oude Kasteelpark
3. Kasseienplein met parking

Nieuwe centrum - omgeving kruispunt N36

De omgeving van het nieuwe centrum (nieuwe kerk) is de tweede plek waarvoor een beeld werd uitgewerkt.

Het accent ligt hier op het meer aanwezig maken van de nieuwe kerk vanop het kruispunt met de N36. Dit kan op een vrij eenvoudige manier worden gerealiseerd. Een eerste aanzet is er al, met de plaatsing van de 5 vlaggemasten. Door daarnaast aan uitdunning te doen van de groenaanplant wordt niet alleen de kerk veel zichtbaarder, maar komt de vijver ook beter tot recht in de omgeving.

Het referentiebeeld toont het resultaat na het verrichten van enig snoei- en opkuiswerk ter hoogte van het kruispunt.

Nieuwe centrum - omgeving toegang parking

De toegang tot de nieuwe kerk vanuit de Oudenaardstraat is zeer pragmatisch en functioneel aangelegd: een asfaltstrook als toegangsweg en parkeerzone afgescheiden door een groenmassief van de vijver.

De meerwaarde van de bomen is groot en moet dan ook maximaal worden behouden. Het is een mooi voorbeeld van aanplant van groen op de juiste plaats. De keuze voor asfalt daarentegen zorgt voor een verarming van de beeldkwaliteit van de nieuwe kerk.

Er wordt voorgesteld om op zoek te gaan naar een nieuwe indeling van de parking (met eventueel een verlies van een aantal parkeerplaatsen) ten voordele van een verdere groene inrichting van de toegang. De kloketoren wordt hierdoor in alle grandeur getoond. Ook wordt voorgesteld om een kleinschalig duurzaam bestratingsmateriaal te gebruiken voor het wegdek dat identiek is aan het voetpad. Hierdoor ontstaat één ruimte waarin de toren centraal staat.

Er dient ook aandacht te worden besteed aan de keuze van het straatmeubilair. Mooi voorbeeld is het vervangen van één van de afbakeningspaaltje door een houten paaltje, waardoor een eenvormig en rustig straatbeeld ontstaat.

Ontmoetingscentrum de Stringe

De toegang tot het ontmoetingscentrum de Stringe is gesitueerd in de Beukenhofstraat. Het tracé loopt door het pleintje, waar ook de diensten, de politie, het brandweer en de school hun toegang hebben. Het pad bedient tevens de sportvelden naast het centrum.

Het struikgewas dat de gevels van de zaal vandaag flankiert is een toevallige verzameling van allerlei planten en sierstruiken. Het geeft een chaotische indruk en hindert de openingen in de gevel. Door de aanplanting wordt ook de oriëntatie (ingang) bemoeilijkt.

Door een aantal eenvoudige ingrepen kan de situatie in deze omgeving verbeterd worden.

Het ongeordende struikgewas wordt vervangen door een strak geknipte haag, waar de verschillende openingen eventueel "uitgesneden" kunnen worden. De inkom wordt duidelijk aangeduid en geaccentueerd (bvb. door plaatsing van een element tegenover de inkom). Daardoor ontstaat ook het gewenste vertragingseffect.

Het padje wordt afgebakend door een rij hoogstammen waarmee ook de sporthal visueel afgeschermd wordt.

Net voor de sportvelden wordt een veldje geïntroduceerd waar kleine kinderen hun plekje vinden. Door inbreng van een aantal kleuren in de grondvlak (op de simulatie in de vorm van een schaakbord) krijgt de inkompartij een aantrekkelijke en aangename sfeer.

Spoorwegerdoorgang

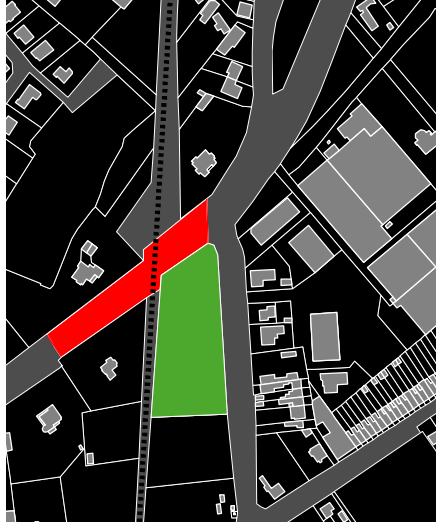
De spoorwegerdoorgang in Vichte is een voorbeeld van een klassieke onderdoorgang in Vlaanderen: degelijk en weinig opvallend.

Deze onderdoorgang is echter meer dan dat; het accentueert als het ware de 'poort' tot Vichte dorp.

In het streefbeeld wordt dit poorteffect versterkt. Ten eerste wordt de koele betonnen structuur ingepakt en wordt de brug zelf opgeleurd met een kleuren pallet dat aansluit bij de kleurcode van Anzegem.

Daarnaast wordt de aanloopzone vergroend door de reststrook tussen fietspad en rijweg in te zaaien met gras. Een aantal vlaggemasten en laag groen versterken het perspectief.

Dergelijke vergelijkbare aanpassingen kunnen ondermeer worden toegepast bij een reeks van spoorwegerdoorgangen in Anzegem.

6.3 Tiegem

Tiegemberg

Het openbaar domein van Tiegemberg is rommelig. De verharding is heel dominant aanwezig en van slechte kwaliteit. Verschillende oplappingsen zijn duidelijk te zien.

Tiegemberg is een heel gekende plaats. Mensen van buiten de gemeente kennen deze plaats allemaal omwille van het bos, de 'paddestoel', de heuvel voor de wielrenners,... Een investering in een verbetering van Tiegemberg betekent dan ook een investering die door veel mensen gezien zal worden en dus een groot effect zal hebben.

In het beeldkwaliteitsplan wordt voorgesteld om enkel aan de verharding te werken. Door een onderscheid te maken tussen hoofdweg en zijwegen ontstaat een heldere en daardoor aangenamer ruimte. In dit voorstel blijft de hoofdweg in asfalt en worden de zijwegen in kleinschalige materialen aangelegd.

Tiegemberg

6.4 Gijzelbrechtegem

Het thema voor Gijzelbrechtegem is 'dorp in het scheldelandschap'.

In het geval van Gijzelbrechtegem gaat het erom het juiste evenwicht te vinden tussen het rustige karakter van het dorp en het optimaal gebruiken van alle functionele potenties die het dorp in zijn landschappelijke context heeft. De tweede uitdaging bestaat erin de bewoners het beeld van hun dorp mee te laten bepalen zodat ze zich als het ware identificeren met hun dorp. De realisatie van een aantal weloverwogen fysieke ingrepen kan ertoe bijdragen dat de bewoners een positief beeld krijgen van hun dorp, waar het aangenaam wonen is.

Om de publieke verblijfsruimte te optimaliseren werden een aantal principes gehanteerd:

- De gebouwen met publieke functie moeten onderdeel uitmaken van een netwerk van publieke ruimtes geconcentreerd rond de kerk;
- Elk van de deelruimtes van dit netwerk moet herkenbaar en leesbaar zijn, zonder twijfel over het karakter ervan;
- De stedenbouwkundige concepten moeten vertrekken vanuit de potenties van de ruimtelijke configuratie van het dorp en zijn landschap;
- De vormgeving van de publieke ruimte en zijn inrichting moeten de logica volgen van de functie en het gebruik van de betreffende deelruimte;
- De materialen moeten in functie staan van hun toepassingsgebied;
- De identiteit van de dorpskern met zijn zichtassen, markante gebouwen en doorkijken naar het landschap moet gerespecteerd en versterkt worden.

Deze randvoorwaarden hebben geleid tot een inrichting op schaal van het dorp en met respect voor de landschappelijke inkleeding.

Zo zal de volledige omtrek van het kerkhof worden aangelegd met hardgebakken klinkers. Dat zijn zowel de doorsteken tussen het plein en de zuidelijke delen, als het netwerk van voetpaden en verbindingen tussen de verschillende groene delen ten zuiden van de kerk.

Van hetzelfde materiaal worden op de strategische plaatsen in het gebied de vier muurtjes opgetrokken. Deze muurtjes hebben verschillende functies: zitelement, drager van informatie, fietsrek, reling, ...

Een ander belangrijk onderdeel van het globaal plan is het lichtplan. Het verlichtingsconcept vertrekt vanuit het idee om de verschillende functies en deelruimtes ook 's nachts te respecteren en te versterken. Verschillende soorten verlichting en belichting creëren verschillende sferen, maar telkens volgens de respectievelijke functie.

In 2008 gaf het gemeentebestuur aan Leiedal de opdracht voor een integrale kwalitatieve inrichting van de publieke ruimte die de aanwezige kwaliteiten versterkt, vormt het opzet. Het plan werd in 2009 voorgesteld.

Het inrichtingsplan is een pilootproject voor de andere kleinere dorpskernen in het Scheldelandschap. Uitgaande van een geïntegreerde visie wordt het plan in ontwerpfase gebracht om midden 2010 te starten met de realisatie.

De ambitie van het **ontwerp** is om deze elementen, die vandaag al op één of andere manier visueel met elkaar verbonden zijn, werkelijk als één geheel te laten functioneren. Zo wordt de Gijzelbrechtegemstraat uitgewerkt als een 'toegangsreef' tot het dorp. Ze mondt uit in het plein voor de kerk en heeft een uitloper naar de ruimte voor de basisschool. De groene plateaus onder de kerk worden multifunctionele ruimtes die quasi ongedefinieerd aan de gebruikers voorgelegd worden. Hun gebruik wordt enigszins gestuurd door hun eigen

karakter dat tot uiting komt in het materiaalgebruik, de aanplantingen en de inrichting met voorzieningen. Tussen de plateaus, maar ook tussen het plein voor de kerk en de basisschool wordt een netwerk van verbindingen, paadjes en trappen voor voetgangers aangelegd.

Ook de optimale integratie van het project in zijn context en tevens grensoverschrijdend met de aanpalende gemeente (Wortegem-Petegem) was een absolute randvoorwaarde.

Wat de **concrete vormgeving** betreft wordt een radicaal onderscheid gemaakt tussen de verharde en 'zachte' delen van de publieke ruimte. De harde delen worden uitgevoerd in hardgebakken roodbruine klinkers, wat zacht is wordt uitgevoerd in verschillende groentinten.

De inspiratie voor de roodbruine klinkers werd gevonden in de huidige dominante kleuren en materialen van de aanwezige verticale constructies zoals de kerk, de kerktormmuur, de aanleg van het kerkhof, de verschillende muurtjes rondom het kerkplein en de afsluitingen van private tuinen. Bovendien is dit materiaalgebruik een vertaling van de oorspronkelijke bestrating in Gijzelbrechtegem, nl. de aangestampte aardeweg die als enig materiaal 'voorganger' is geweest van de huidige kws-verharding. Op die manier vormen de verticale constructies en de horizontale 'vloer' één homogeen geheel, "geboetseerd uit één materiaal".

Het plein wordt ingericht als een ruimte voor iedereen en wordt dus zonder enige hiërarchie opengesteld voor de verschillende gebruikers. Toch zullen, door een verschil in manier van gebruik, deelzones voor voetgangers en gemotoriseerd verkeer ontstaan. Er werd ervoor gekozen om met een aantal ruimtelijke elementen vorm te geven aan deze deelzones. Zo verdeelt een zitmuur het plein in een rustige en een dynamische zone. Enkele hoogstammen zullen het plein ruimtelijk organiseren en zullen de functie van het plein mee helpen sturen. Het plein wordt in principe aangelegd zonder niveauverschillen tussen de delen voor het gemotoriseerd verkeer en de delen voor de voetganger. Slechts de greppels en boomroosters zullen met een licht niveauverschil uitgewerkt worden. De centrale delen van het plein worden toch enigszins onderscheiden van de rest van het plein door een specifiek legpatroon van de bestratingsteentjes: verschillend steenverband, een ornament of een tekening die een onderscheid zal maken met de eerder neutraal aangelegde voetpaden.

Ook voor de **aanleg van andere straten**: de Kortenbergstraat en de Blaarloekstraat tot en met de school, de volledige omtrek van het kerkhof en de doorsteken voor wandelaars tussen het plein en de zuidelijke delen en voor het netwerk van voetpaden en verbindingen tussen de verschillende groene delen ten zuiden van de kerk werd gekozen voor een aanleg met dezelfde materialen als op het plein. De andere centrumstraten worden aangelegd met klinkers voor de voetpaden en kws-verharding voor de rijweg.

De **Gijzelbrechtegemstraat** wordt als toegangsreef tot het dorp vormgegeven door bomenrijen langs beide zijden van de weg. In de centrumstraten (Bouvelostraat, Kortenberg en Blaarloekstraat) wordt geopteerd om (waar mogelijk i.f.v. het wegenisprofiel) hoogstammige bomen in regelmatige afstanden van elkaar aan te planten.

De **groene plateaus** onder de kerk ondergaan minimale ingrepen om een aantal nieuwe functies te kunnen opnemen. De bestaande globale vierdeling, gevormd door de noord-zuid-as naar een verkaveling gelegen op het grondgebied van de gemeente Wortegem-Petegem en de terreinsprong in oost-westelijke richting wordt als basis genomen voor de functionele verdeling. Daarbij wordt de oostelijke zijde opgevat als een strak, geometrisch landschappelijk concept en het westelijke deel als eerder een barok park met organische vormgeving.

Het eerste deel wordt door de functie van het ontmoetingscentrum bepaald. Aan het gebouw wordt aan de zuidelijke kant een terras toegevoegd direct aansluitend op het interieur van het gebouw. Het dramatisch landschap van het tweede deel, het romantisch park met waterpartij, wordt gevormd door het bestaande reliëf, de bestaande hoogstammen en de bestaande vijver. De vijver ligt op de laagste plaats en zal zo ook dienst doen als een bufferbekken voor de afwatering van het globale gebied. Het derde deel, de weide ten zuiden van het kerkhof, wordt vandaag al gebruikt voor uiteenlopende activiteiten: een speelweide voor de kinderen van de basisschool, een plek om een tent op te zetten voor verschillende festiviteiten. Vanuit hier kan ook genoten worden van de prachtige vergezichten naar de Scheldevallei.

Het tweede deel, de zuidelijke weide gelegen langs de Kortenbergstraat, wordt aangelegd als een groene vlakte met een versterkt gazon. De bestemming blijft, zoals bij de andere delen, recreatief groen, maar dit deel kan eveneens gebruikt worden als occasionele parkeervlakte (opvang van de parkeerdruk op het plein). Op de plateaus worden drie verschillende boomstructuren voorgesteld: in het strakke oostelijke deel worden parallel aan de weg rijen historische fruitboomsoorten aangeplant, het barokke park aan de westelijke zijde maakt grotendeels gebruik van bestaande hoogstammen. In de schaduwzones onder de hoogstammen worden verschillende activiteiten voorzien: speelplein voor kinderen, onthaalpunt voor toeristen, picknickbanken, enz.

6.5 Kaster

Met 'Kaster in zicht' wil het beeldkwaliteitsplan dezelfde inrichtingsprincipes realiseren als voor het dorp Gijzelbrechtegem. Nog meer wordt het accent gelegd op de historische beeldkwaliteit van de kerkomgeving.

Bij de keuze van de materialen en straatmeubilair wordt voorgesteld om resoluut te kiezen voor kleinschalig duurzaam materiaal (zoals natuursteen, kasseien) en decoratieve straatverlichting, wat de charme van het dorp ten goede zal komen. Het parkeren wordt naar secundaire orde verplaatst, terwijl meer ruimte wordt gecreëerd voor groenaanplantingen. De kerkomgeving wordt een ruimte waar 'verblijven' primeert.

Wat in het beeld niet wordt getoond, is de wens om de groene muur rond de kerk terug te brengen tot een lage haag waardoor de kerkhofmuur zichtbaarder wordt.

Kaster aan de gewestweg

De kruising N36 en N382 is een markant punt. De eenvoudigheid van de omgeving is zoek. Het beeld is voornamelijk samengesteld uit kleine elementen:

- 2 soorten paaltje
- verkeersborden
- 2 kleine bloembakjes met een conifeer (?)
- een wirwar van bovengrondse kabels
- wegwijzers
- ...

Daarnaast is de kruising niet begrensd met bebouwing waardoor een vreemd perspectief ontstaat. Men rijdt als het ware in een gat.

Het BKP stelt daarom voor om

1. schaal te geven aan de ruimte door de aanplant van een hoogstam op de vluchtheuvel
2. de kruising visueel waarneembaar te maken door een groenmassief/ groene afsluiting op te leggen aan de overzijde van de straat

6.6 Heirweg

Tussen de kerk en het kerkhof van Heirweg loopt een wandelpad. Dit pad vormt een ruggengraat waaraan een aantal wijken gekoppeld zijn. Helaas is hier op het terrein weinig van te zien. De gemeente heeft weliswaar een inspanning gedaan door systematisch de 'knoopjes' af te werken met zuilvormige bomen. Het zijn voornamelijk de afsluitingen van de private eigendommen die het onsamenvhangende beeld veroorzaken.

Het beeldkwaliteitsplan stelt voor:

- de afsluitingen homogeen te maken
- de bestrating op te waarderen
- een visueel eindpunt te maken met een kunstwerk.

De verbinding kerk-kerkhof wordt de 'rode loper' van het dorp.

7. Bomen

bronnen:

Groencontact - vakblad voor openbaar groen - juli/ augustus 2009
Bomenplan Stad Gent
Beeldkwaliteitsplan Mechelen
De juiste boom op de juiste plaats - nota Leiedal 2010

In Anzegem is het strategisch inplanten van bomen over de gemeente belangrijk om de aanwezigheid van kwaliteitsvol groen te kunnen garanderen. Hiervoor is een planmatig beleid en beheer noodzakelijk. Zonder een beleidsmatig beheer komt groen steeds meer in de verdrinking. Op de meeste publieke plaatsen in Anzegem we(ó)rden bomen aangeplant. Toch kunnen een aantal inrichtingsprincipes de beeldkwaliteit over groen ten goede komen.

Bomen dienen meerdere belangen. Bomen zijn beeld- en belevingsbepalend en fungeren daarenboven als 'groene architectuurelementen'. Zo vormen één of meerdere (gegroepeerde) kruinen een groen dak. Hierbij wordt het principe van de 'dappled shade' gehanteerd; een niet al te sterke schaduw, een zachte lommer onder de bomen.

De ruimtelijke mogelijkheden bepalen mee de omvang en de vorm van de boom. Afhankelijk van de verwachte kruinomvang dient de meest aangewezen boomsoort te worden gekozen. De duurzaamheid van de boom binnen de centra van dorpen van Anzegem vormt, naast de beeld- en belevingskwaliteit, een bijkomend uitgangspunt bij de soortkeuze.

Met deze uitdagingen voor ogen werkte het Agentschap voor Natuur en Bos een 'richtlijn' uit om een planmatig bomenbeheer te realiseren. De nieuwe publicatie 'Richtlijn voor het opstellen van een beleids- en beheerplan voor bomen' sluit aan bij

het eerder gepubliceerde 'Technische Vademecum Bomen'. Beide publicaties vormen één geheel en bieden een overvloed aan bruikbare informatie voor boombeheerders.

Het '**Vademecum**' (publicatie 2008) geeft informatie over:

- bomen in planningsfase;
- eigenschappen en functies van bomen;
- technische aspecten van boomgroei en boombeheer.

In de '**Richtlijn**' worden in essentie volgende drie items uitvoering beschreven:

- de boominventarisatie;
- het bomenbeleidsplan;
- het bomenbeheersplan.

7.1 Eindbeeld van een boom

Een belangrijke parameter die sterk bepalend is voor het beheer van individuele bomen is het zogenaamde eindbeeld, d.i. het uitzicht dat wordt bekomen wanneer de boom volwassen is. In principe wordt het eindbeeld bij de aanleg vastgelegd. Boombeheer is gericht op het bekomen van het eindbeeld en vervolgens op het in stand houden ervan. Voor elke afzonderlijke boom geldt een specifieke aanpak, omdat elke boom een eigen groeiarakteristiek heeft en bij elk individu andere onderhoudsingenrepen worden verricht om te voldoen aan de doelstelling en de bepalende omgevingsfactoren (randvoorwaarden).

De 'Richtlijn' spreekt van **drie soorten eindbeelden**:

1. vrij uitgroeiende boom: De boom ondervindt geen beperkingen en kan zich tot in de aftakelingsfase vrij ontwikkelen.
2. niet vrij uitgroeiende boom: De standplaats stelt randvoorwaarden aan de ontwikkeling en het behoud van de boom. Het beheer is vooral gericht op het realiseren van een takvrije stamlengte. Straatbomen zijn niet vrij uitgroeiende bomen. Zij worden opgesnoeid om een vrije doorrijhoogte te bekomen.
3. snoeivormen: Er is sprake van een gewenste specifieke vorm die door middel van regelmatig onderhoud wordt gerealiseerd en in stand wordt gehouden. Specifieke snoeivormen zijn: de gekandelaarde boom, de leiboom (verticaal of horizontaal), de knotboom, de geschoren boom.

Individueel beheerde bomen zijn er in allerlei soorten en maten. Het zijn hoofdzakelijk straatbomen. Ze komen in stedelijke en verstedelijkte omgeving voor als solitaire, bomengroepen, rijbepantingen en dreef- of laanbepantingen. Het merendeel van de individueel beheerde bomen behoort tot het type "niet vrij uitgroeiende boom".

- Deze bomen worden in hun ontwikkeling beperkt:
- boven de kroon: door hoogspanningsleidingen;
  - naast de kroon: door bebouwing, lantaarnpalen, verkeersborden en verkeer;
  - onder de kroon: door verkeer, straatmeubilair;
  - ondergronds: door funderingen, infrastructuur en netwerken van kabels en leidingen.

Bij de uiteindelijke keuze van bomen moet de beschikbare ruimte en het gewenste eindbeeld in acht genomen worden. Daarom is in de keuzelijst een onderscheid gemaakt in **grootteklassen**.

Grootteklasse en de daarbij horende hoogte	Mogelijke takvrije stamlengte t.b.v. obstakelvrije zone onder de kroon	Kroon diameter
1e grootte: 12--35m	6-9m	8-20m
2e grootte: 6-12m	3-6m	4-8m
3e grootte: < 6m	1-3m	2-5m

Wanneer er bomen worden opgenomen in het ontwerp is het van belang dat de boom niet als 'groen bolletje' op kaart wordt weergegeven, maar dat de toekomstige boom en zijn groeiplaats op ware grootte (op schaal) binnen het ontwerp (eindbeeld) wordt weergegeven. Bomen moeten op het ontwerp dus niet worden weergegeven in de maatvoering waarin zij worden aangeplant, maar op de grootte die zij zullen bereiken in het door de ontwerper gewenste eindbeeld.

7.2 Duurzame bomen

Duurzaamheid geldt als criterium, om te bereiken dat in een bebouwde omgeving de bomen als een stabiele factor aanwezig zijn. De keuze en het beheer van bomen is erop gericht om de juiste boom op de juiste plaats te laten staan en de bomen op een zo duurzame mogelijke manier te beheren. Op deze manier kunnen bomen op een gezonde en veilige manier volwassen worden en lange tijd in stand blijven.

Het optimaliseren van het bomenbestand is in een verstedelijkte omgeving een grote uitdaging. Bomen worden bedreigd door tal van factoren. Denk maar aan de vele bomen die afsterven als direct of indirect gevolg van verkeersschade, door schade door bouwwerken, het aanleggen van nutsleidingen... Vaak moeten bomen wijken voor bouwprojecten, of omdat ze hinder bezorgen aan buurtbewoners. De gemiddelde leeftijd van een straatboom in een verstedelijkte omgeving bedraagt vandaag nauwelijks 25 à 30 jaar. Daarom moeten er voldoende garanties zijn om te groeien en om een kwaliteitsniveau te halen dat op voorhand vastgelegd is in een eindbeeld.

Het uitgangspunt voor straatbomen moet zijn om zoveel mogelijk duurzame standplaatsen te realiseren zodat het bomenbestand voornamelijk uit duurzame bomen bestaat. Dit zijn bomen met een tijdshorizon van 100 jaar. Bij aanleg en aanplant moet rekening gehouden worden met de ruimte die een volwassen boom zowel boven- als ondergronds nodig heeft.

Minimaal 60 à 70% van het gemeentelijk bomenbestand zou moeten bestaan uit 'duurzame bomen'; maximaal 30 à 40% kan bestaan uit secundaire of korte-omloopbomen, die minder lang meegaan en doorgaans ook minder groot worden.

7.3 Diversiteit

Bij de keuze van het sortiment is het niet gewenst dat bepaalde soorten of soortengroepen binnen de gemeente in verhouding te veel voorkomen. Dit is nadelig voor de biodiversiteit en geeft een verhoogd risico op het moment dat er door ziekte of door bijzondere weersomstandigheden een bepaalde (soorten)groep nadelig wordt beïnvloed.

Een goede vuistregel is op gemeenteniveau:

- maximaal 30% soorten van eenzelfde familie (bv. Fagaceae napjesdragersfamilie: eik, beuk, ...)
- maximaal 20% soorten van eenzelfde geslacht (bv. eik)
- maximaal 10% van eenzelfde boomsoort (bv. zomereik)
- maximaal 5% van één variëteit of cultivar

Dat betekent concreet dat minstens 5 verschillende geslachten, minstens 10 verschillende boomsoorten en minstens 20 verschillende cultivars moeten worden gebruikt.

7.4 Waar bomen planten?

Naast een beheer en beleid voor individueel beheerde bomen is het ook belangrijk om bij de keuze van een boom rekening te houden met een afwegingsmatrix over de plaatsing van een boom in het openbare domein.

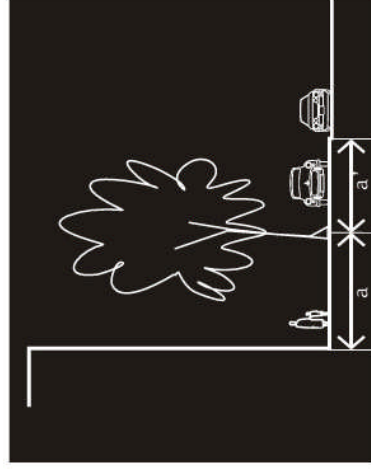
kwaliteit primeert op kwantiteit

Technisch gezien zijn er nauwelijks nog belemmeringen om op elke willekeurige locatie bomen te planten. Hieraan hangt wel een prijskaartje, omdat de aanleg van de noodzakelijke voorzieningen (aanzienlijk) duurder is dan het planten van bomen op een conventionele methode.

Uitgangspunt is dat we ervoor kiezen om bomen zoveel mogelijk te planten in grasstroken, bermen of beplanting: het is goedkoper bij aanleg, beheer en onderhoud, het biedt een grotere kans op succes en het geeft minder kans op problemen zoals wortelopdruk.

Echter, deze ideale situatie is niet overal realiseerbaar. Op plaatsen waar omwille van de gewenste beeldkwaliteit, de historische context enz. toch bomen moeten geplant worden, kiezen we liever voor wat minder bomen met de juiste ondergrondse voorzieningen (wortelbunkers, beluchtings-/vochtvoorzieningssystemen...), dan veel bomen die zijn geplant op de conventionele wijze.

BOVENLOKALE WEGEN
VERBINDINGSWEGEN OP NIVEAU
VAN DE GEMEENTE

afstand gevel (a) > 5m
afstand rijweg (a') > 3m
parkeren onder bomen mogelijk

Grootteklasse:
Middelgrote tot grote boom
plantafstand van 10-15m

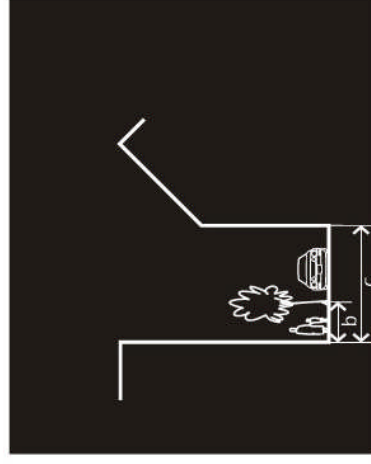
BREDE CENTRUMSTRAAT
BREDE WOONSTRAAT

afstand gevel (a) > 3,5m
afstand rijweg (b') > 1m
parkeren onder bomen mogelijk

Grootteklasse:
middelgrote boom

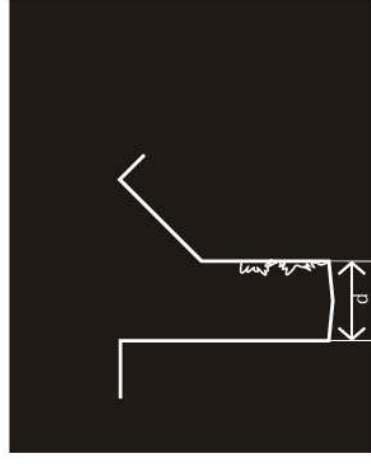
SMALLE WIJKSTRAAT
WOONERF

afstand gevel (b) < 3,5m
of
woonerven met profielbreedte (c) > 5,5m

Grootteklasse:
Kleine smalle boom, indien mogelijk
accentbomen van 1e of 2e klasse

SMAL WOONERF

woonerven en stegen met
profielbreedte (d) < 5,5m

Verticale tuintjes, indien mogelijk
accentbomen van 1e of 2e klasse
(bv. centraal pleintje, in plantsoena

Standplaatsvereisten

De soortkeuze is gebaseerd op de standplaats-eigenschappen zoals grondsoort, bodemkwaliteit, pH (=zuurtegraad), grondwaterstanden, enz. en het eindbeeld bepaald door de omgevingsvoorwaarden (grootte, vorm, kroondichtheid, takvrije lengte...). Idealiter zijn de standplaats-eigenschappen bekend vanaf de ontwerpfase.

Te reserveren doorwortelbare ruimte:

($\frac{3}{4}$ m³ doorwortelbare ruimte per m² kroonprojectie)

1e grootte: minimaal 16 m³.

2e grootte: minimaal 12 m³.

3e grootte: minimaal 4 m³.

Riolering

Zo mogelijk geen riolering onder bomen.

Afstand zijkant sleuf van riool tot stam:

• 1e grootte: > 3 m

• 2e en 3e grootte: > 2,50 m

Kabels en leidingen

Afstand hart stam tot kabels en leidingen:

• 1e grootte: min. 3 m

• 2e en 3e grootte: min. 2,5 m

Indien dit gezien het profiel niet mogelijk is, moeten kabelsleuven toegepast worden

Streefstand tot verharding (aanplant in berm)

• 1e en 2e grootte: 2-3 m

• 3e grootte: 1 m

Boomspiegel in verharding:

In principe bij nieuwe aanleg en reconstructie geen bomen in verharding toepassen. Behalve als er een boomspiegel van een bepaalde minimale grootte gerealiseerd kan worden.

Algemene regel: diameter boomspegel = uiteindelijke diameter wortelvoet + 0,5 meter. Voor een volgroeide

boom leidt dit tot de volgende maten:

• 1e grootte: minimaal 1,8 x 1,8 m, bij voorkeur 3 x 3 m

• 2e grootte: minimaal 1,2 x 1,2 m, bij voorkeur 2 x 2 m

• 3e grootte: minimaal 0,9 x 0,9 m, bij voorkeur 1 x 1 m

Onderlinge afstand bomen

• 1e grootte: 8-15 m

• 2e grootte: 5-8 m

• 3e grootte: 3-5 m

De plantafstand is o.m. afhankelijk van het gewenste eindbeeld: aangesloten kronen of niet? Om vlugger een dreefeffect te krijgen, kan dichter geplant worden (bv. 5 m voor bomen van 1e grootte). Na verloop van tijd moet dan wel gedund worden. Eventueel kan daarbij gebruik gemaakt worden van snel- en traaggroeiende bomen, bv. eik/populier (systeem van 'wijkers en blijvers').

De plantafstand van leibomen is circa 4-6 meter. Ook zuilvormige bomen kunnen dichter geplant worden (5-8 m, voor bomen van 1ste grootte).

Afstand tot gevels

(met uitzondering van blinde gevels)

vanaf stam tot gevel: halve kroondiameter + 1 m takvrije zone

• 1e grootte: minimaal 6 m, bij voorkeur 10 m

• 2e grootte: minimaal 4 m, bij voorkeur 6 m

• 3e grootte: minimaal 3 m, bij voorkeur 4 m

Voor bomen met een zeer dichte kroon (bv. Beuk, Kastanje en enkele Esdoorns) moet een afstand van halve kroondiameter x 1,5 worden toegepast.

Lichtmasten

Lichtmasten moeten minstens drie meter vanaf de stam van de boom staan om te voorkomen dat de kronen te veel licht afschermen.

Takvrije stamlengte langs wegen

Er moet een vrije doorrijhoogte voorzien worden.

- voor auto's en vrachtwagens: minstens 4,5 m (= takvrije stam van 7-8 m),
- voor fietsers en voetgangers: minstens 3 m (= takvrije stam van 5-6 m).

De vrije doorrijhoogte wordt gemeten van aan de rand van de weg, recht omhoog. Eventueel kan een veiligheidszone van 0,5 m gehanteerd worden waarin geen takken of stam voorkomen. Bomen van de 3e grootte worden daarom niet aangeplant langs wegen. Ze kunnen niet zo hoog worden opgekrond dat er voldoende vrije ruimte overblijft voor auto's (maximale takvrije stamlengte 1-3 m). Ook bij bomen van 2e grootte (met maximale takvrije stamlengte 3-6 m) moet hieraan aandacht besteed worden.

Wettelijke bepalingen

- Langs gewestwegen moeten hoogstammen van minstens 1,5 m hoogte geplant worden op minstens 2 m van de grens of de rooilijn van het openbaar domein.
- Op de oevers van bevaarbare waterlopen geldt een plantverbod. Langs onbevaarbare waterlopen moet een zone van 5 meter obstakelvrij blijven (jaagpad).
- Decreet Trottoirs: Als de weg voor voetgangers- verkeer breder is dan 2 m dient steeds een maximale obstakelvrije loopweg van 1,5 m breedte gegarandeerd te worden. Elke weg voor voetgangersverkeer heeft een geheel obstakelvrije loopweg van minstens 1 m breed en een vrije hoogte van minstens 2,10 m.

Parkeerstroken

De lengte van een parkeerzone tussen twee plantvakken is een veelvoud van 6 m.

7.5 Overlast vermijden

Vruchten

Boomsoorten die besdragend zijn (Meidoorn, Lijsterbes, Meelbes...) of harde vruchten produceren (zoals sierappels, sierperen, kastanjes, eiken etc.) kunnen overlast geven: vervuiling, beschadiging auto's...

Anderzijds hebben ze vaak een mooie bloei en zijn ze een uitstekende voedselbron voor vogels.

Maatregelen:

- We vermijden bomen met harde of grote vruchten op of in de nabijheid van parkeervakken.
- We vermijden besdragende bomen in de onmiddellijke omgeving van fiets- en voetpaden.

Giftig

Sommige bomen produceren giftige bessen of vruchten. Het gaat dan met name om Goudenregen (Laburnum) en in mindere mate Taxus.

Maatregelen:

- We planten geen bomen met giftige bessen/vruchten in de nabijheid van speelpleinen, fiets- of wandelpaden.
- Taxus wordt niet aangeplant in de directe omgeving van weiden waar dieren (vooral paarden) grazen.

Allergie

Een aantal bomen produceren pollen die bij gevoelige personen hooikoorts kunnen veroorzaken. Dit geldt vooral voor: Berk (vooral Ruwe berk, Betula pendula, en Zachte Berk, Betula pubescens), Els (bv. de

Zwarte Els, Alnus glutinosa, en de grauwe Els, Alnus incana) en Hazelaar (Corylus avellana).

Sommige soorten die veel pollen verspreiden, veroorzaken geen of zelden hooikoorts: o.m. Es (Fraxinus excelsior), Haagbeuk (Carpinus), Eik, Plataan, Populier, Wilg, Linde, en Taxus. Overigens zijn de bomen dikwijls niet de hoofdoorzaak: allergische klachten nemen ook toe, o.m. omdat door de veranderende onderhoudsmethoden in het openbaar groen de pollenconcentraties in de lucht toenemen, omdat er ook veel kruidachtige planten en grassen in bloei komen, enz. Probleem is ook dat het stuifmeel zich over grote afstanden verspreidt, waardoor problemen kunnen optreden zelfs als er geen bomen in de onmiddellijke omgeving staan. Anderzijds heeft het stofopvangend en luchtzuiverend vermogen van bomen zeer waarschijnlijk een gunstig effect bij allergiepatiënten.

Maatregelen:

- In woonwijken vermijden we (hoge concentraties) van pollenproducerende bomen (en andere planten). Een linde levert bijvoorbeeld weinig of geen problemen op, maar een hele lindenlaan is van het goede te veel.
- Voldoende menging van soorten planten.

Honingdauw en roetdauw

Dit komt veel voor bij lindes en esdoorns. Dit is vooral hinderlijk op parkeerplaatsen en eventueel langs voetpaden. De plakkerigheid veroorzaakt geen schade aan lak of verf.

Maatregel:

- Op parkeerplaatsen en nabij terrassen gebruiken we geen risicoplanten.

Insecten

Eikenprocessierups: de brandharen van de rupsen zorgen bij aanraking voor hinderlijke (jeuk)klachten.

Maatregel:

- Nesten van jonge rupsen lokaal bestrijden.

Opdrukken verharding

Risicosoorten: berk (o.m. *Betula pendula* en *B. utilis*), esdoorn (vooral *Acer platanoides*), Plataan (o.m. *Platanus acerifolia*), Allanthus, es, amberboom, eik (vooral *Quercus rubra* en *Q. palustris*), populier, wilg, Sophora, linde, *Metasequoia*, en *Valse acacia*, kunnen in dit verband voor problemen zorgen.

Maatregelen:

- Bij aanplant voldoende groeiruimte voorzien. Bij fietspaden en wegen in het landelijke gebied kan het type fundering wortelingroei voorkomen. Langs de rand van de weg kan men een wortelwerend scherm plaatsen.
- Risicobomen niet aanplanten op plaatsen waar mogelijk schade kan optreden.

Veiligheid

Bomen met stekels (bv. Meidoorn, *Valse Christusdoorn*) kunnen gevaarlijk zijn voor spelende kinderen, of kunnen fietsbanden beschadigen.

Maatregelen:

- Dergelijke bomen niet toepassen op speelterreinen en langs voet- en fietspaden.

Lichtverlies/Schaduw

Klachten van deze aard treden vooral op bij oudere bomen.

Maatregelen:

- Aangepaste soortkeuze bij situaties waar bomen in relatief smalle profielen of dicht op woningen staan: kleiner blijvend of lichter van structuur. Voorbeelden van 'lichte' tot matig lichte bomen zijn *Acer x freemanii*, *Alnus*, *Valse acacia* (*Robinia pseudoacacia*), *Valse christusdoorn* (*Gleditsia triacanthos*), eik, berk, plataan, *Krentenboom* (*Amelanchier*), *Es* (*Fraxinus*), *Linde*, *Magnolia*, *sierappels*, *sierperen* en *sierkerselaars*. Voorbeelden van bomen met dichte schaduw zijn o.m.: *Acer platanoides*, *Carpinus betula*, *Catalpa bign. 'nana'*, *Corylus colurna*, *Fagus sylvatica*, *Fraxinus ornus* '*Globosum*', *Juglans regia*, *Prunus avium* '*Plena*', *Tilia tomentosa*, de meeste coniferen.
- Bij aanleg en vervanging van bomen een voldoende grote afstand tot de erfgrans aanhouden.
- Door het zogenaamde 'uitsnoeien' kan aan dit probleem enigszins worden tegemoetgekomen. Alleen bij hoge uitzondering kan overgegaan worden tot het kandelaren van de boom.
- Bij nieuwe aanplant van bomenrijen in het buitengebied rekening houden met landbouwproductie (opbrengstvermindering door schaduw): soortkeuze en afstand van de bomen, zowel onderling als vanaf de perceelsrand (minimaal 6 m voor bomen 1ste grootte).

Concurrentie met zonnepanelen

Hoge bomen kunnen voor schaduw zorgen op daken waardoor de plaatsing van zonnepanelen voor productie van elektriciteit of warm water onmogelijk wordt.

Maatregelen:

- Voor bestaande bomen geldt in principe de regel dat de bestaande toestand bepalend is. Bomen worden dus niet verwijderd. Eventueel kunnen wel specifieke maatregelen (snoei, uitzonderlijk kandelaren) genomen worden om de overlast te beperken.
- Bij nieuwe aanplant wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de bestaande (of op korte termijn geplande) zonnepanelen door aangepaste boomkeuze en standplaats.

Bladval

Dit is een natuurlijk verschijnsel dat een beperkt aantal weken per jaar optreedt.

Maatregelen:

- Voorlichting aan bewoners en hulp bij het opruimen van blad, bijvoorbeeld door het plaatsen van grote bladkorven.

Takval/Windworp

Het risico van omvallende bomen en vallende takken kan nooit volledig uitgesloten worden.

Maatregelen:

- Regelmatige controle en onderhoud van het bomenbestand, zeker van risicobomen.
- Vermijden van windgevoelige bomen op winderige plekken (bv. tussen hoge gebouwen).

7.6 Bomenstructuur Anzegem

Het gemeentebestuur van Anzegem heeft reeds een keuze gemaakt voor het gebruik van bomen:

- **binnen verkavelingen, straten met weinig ruimte, enz.: pluimes (Fraxinus ornus obelisk)**
- **voor plaatsen waar er meer ruimte is: kleinbladige linde (Tilia Cordata greenspire)**

Uitgaande van de voorafgaande kennis en inrichtingsprincipes doen we in het beeldkwaliteitsplan een aantal voorstellen voor een bomenstructuur voor Anzegem, in functie van de categorieën van publiek domein (hiërarchie van het wegenpatroon). Deze generieke voorstellen zullen ter plekke moeten geconcretiseerd worden, o.m. rekening houdend met de standplaats eigenschappen, reeds aanwezige boomsoorten, landschap, enz.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen hoofdverkeerswegen waar 'structuur' een belangrijke rol speelt ('structuurbomen') en wegen/straten waar beeldkwaliteit of belevingswaarde de overhand heeft ('sfeerbomen').

Zo zorgen bomen langs een hoofdverkeersweg door de gemeente (bovenlokale verbindingswegen) voor herkenning en oriëntatie. Ze kunnen ook een belangrijke landschappelijke en ecologische waarde hebben.

Ontsluitingswegen op niveau van een dorp of een woonwijk vormen vaak het visitekaartje van het dorp of de wijk. Ze hebben vooral waarde voor beleving en geleiding door het dorp of de wijk.

De bomen in de woonstraten bepalen voor een belangrijk deel het groene karakter en de sfeer van de directe leefomgeving van de bewoners. Beleving van groen en beeldkwaliteit vormen de belangrijkste

aspecten van de bomen. Deze bomen zijn een esthetische verrijking van de leefomgeving door hun karakteristieke groei vorm, textuur, bloei... Dit kunnen straatbomen zijn maar ook solitaire bomen of boomgroepen bij speelgelegenheden, langs sportvelden, in buurtparkjes...

Bijzondere plekken (bv. gemeentehuis, station, kerk, kapel, begraafplaats, school...), knooppunten (bv. rotonde, kruispunt...) en entrees kunnen met markante accentbomen verbijzonderd worden.

In het landelijk gebied buiten de bebouwde kommen moet weg per weg worden bekeken in hoeverre strakke bomenrijen aangewezen zijn. Langs sommige wegen in het buitengebied, en zeker langs landelijke wegen, zal een meer natuurlijk ogende aanplant van struwelen, houtkanten..., of een meer losse bomenstructuur met ondergroei, vaak de voorkeur genieten. Daarbij moeten zowel landschappelijke, cultuurhistorische als ecologische overwegingen in rekening worden gebracht. Dit geldt zeker voor het gebied rond Bouvelobos en Hemsrode dat als ankerplaats is aangeduid. Voor de aanplant van struwelen, houtkanten, enz. in het buitengebied zal eventueel autochtoon plantmateriaal gebruikt worden.

Autochtone bomen Leie-Schelde Interfluvium (Bron: INBO)

- Fraxinus excelsior
- Alnus glutinosa
- Carpinus betulus
- Crataegus monogyna
- Crataegus x media
- Prunus padus
- Salix alba
- Salix fragilis
- Salix cinerea

Groene poorten

Uitgangspunten:

Op de invalswegen naar Anzegem (zeker op N36 en N382) wordt bij het binnenkomen van de gemeente waar mogelijk een 'Groene Poort' gecreëerd met een sterke bomenstructuur. Op die manier weet de automobilist (en de zachte weggebruiker) dat hij de gemeente Anzegem binnenrijdt of verlaat.

Ook op de verbindingswegen tussen de verschillende deelgemeenten kan bij het binnenkomen/verlaten van elke gemeente een 'groene poort' aangeplant worden. Zelfs bij toegangswegen tot bepaalde woonwijken zou men met een 'groene poort' kunnen werken om de wijk duidelijk te markeren.

In zijn eenvoudigste vorm zijn dit twee bomen van 1ste grootte aan weerszijden van de weg. Op plaatsen die zich daartoe lenen (bv. belangrijke kruispunten, rotondes...) kan een bijzondere bomenstructuur worden gerealiseerd.

Boomgrootte:

Zo mogelijk 1ste grootte. Nooit 3de grootte.

Boomsoort:

- Bij het binnenkomen van Anzegem (N36, N382) wordt overal gekozen worden voor eenzelfde boomsoort, bv. linde, een boom die nu reeds veel wordt aangeplant in Anzegem. Om de diversiteit te verhogen kunnen verschillende lindensoorten en -cultivars worden gebruikt.
- Bij het binnenkomen van de verschillende dorpen kan eveneens gekozen worden voor een linde. Of kan voor elk dorp een specifieke boomsoort gekozen worden (bv. rekening houdend met reeds aanwezige bomen).
- Voor 'groene poorten' bij de toegang van woonwijken zou men, afhankelijk van de beschikbare ruimte en de grondconditie, kunnen

kiezen voor enkele typebomen van 1ste of 2de grootte, bv. Acer x freemanii en/of Acer platanoides, Carpinus betulus 'Frans Fontaine', Ostrya carpinifolia, of een van de eiken of lindes. Liever geen bloeiende boom (genre Malus of Prunus) omdat die een relatief korte levensduur hebben.

Hoofdverkeerswegen

Bovenlokale verbindingswegen - verbindingswegen tussen dorpen (afstand gevel > 5m, afstand rijweg > 3m, parkeren onder bomen mogelijk)

Uitgangspunten:

In het beeldkwaliteitsplan worden volgende principes gehanteerd:

- bomen als structurerend element,
- doortochten in de centra: verblijfsfunctie primeert op de verkeersfunctie.

Dit kan op vier manieren gebeuren:

- dubbelzijdige bomenrij
- verspringende bomenrij
- enkelzijdige bomenrij
- bomen op middenberm

De keuze wordt bepaald door de beschikbare ruimte en de omgeving (bebouwd/buitengebied).

- Indien de ruimte het toelaat gaat de voorkeur naar een dubbelzijdige bomenrij in berm en/of bomen op de middenberm. Streefdoel is altijd een zo compleet mogelijk bomenrij die naargelang de ruimte op verschillende plaatsen in het profiel gesitueerd kan worden (links, midden, rechts).
- Waar onvoldoende ruimte beschikbaar is om de bomen in een doorlopende groenstrook te planten, worden in principe geen bomenrijen aangeplant (groenstrook kan wel onderbroken worden met parkeerstroken). Hier kunnen eventueel wel solitairbomen of kleine

Leiedal, mei 2010

gemeente Anzegem, beeldkwaliteitsplan 127

- boomgroepen aangeplant worden in functie van de beschikbare ruimte, op bijzondere locaties...
- Op plaatsen waar het achterliggende landschap bijzondere aandacht verdient, kan de bomenrij onderbroken worden.
  - Bij lijnbeplanting steeds 1 soort per weg(segment).

Boomgrootte:

Zo mogelijk 1ste grootte. Nooit 3de grootte, behalve waar deze wegen door de bebouwde kom lopen. De bomen van 1ste grootte staan op een plantafstand van 10 – 15 meter, waarbij de boomkronen sluitend zijn (tenzij zuil- of smalle kroonvormen worden gebruikt). In landelijk gebied kan een grotere plantafstand aangehouden worden.

Boomsorten:

- Waar reeds bomenrijen staan, worden deze waar nodig verder aangevuld met dezelfde soort, tenzij de bestaande bomen van slechte (beeld)kwaliteit zijn of op korte/middellange termijn aan vervanging toe zijn.
- Alhoewel de voorkeur gaat naar duurzame bomen, kunnen op sommige plaatsen – in functie van o.m. landschapsbeeld, cultuurhistorie... - ook bomen met een korte levensduur (zoals populier, wilg) worden aangeplant. De bestaande grote populieren en (knot)wilgen worden alleszins zo lang mogelijk gehandhaafd. Hetzelfde geldt voor de sterk beeldbepalende berken langs de weg van Anzegem naar Vichte.
- Rotondes of kruispunten kunnen gemarkeerd worden met een karakteristieke boom of boomgroep van een afwijkende soort.

Buiten bebouwde omgeving:
De soortkeuze voor de lijnbeplantingen buiten de bebouwde kom hangt af van het type landschap en

de in het landschap reeds aanwezige bomen. De sortimentskeuze moet het landschappelijk beeld versterken, zo mogelijk aansluiten bij bestaande beplanting en waar mogelijk een bijdrage leveren aan het behoud en de verhoging van de biodiversiteit (zeker in delen van de gemeente met bijzondere natuurwaarde). Uiteraard wordt ook rekening gehouden met de standplaatsvereisten (grondsoort, grondwater...). In principe worden hier geen zuilvormige cultivars toegepast.

Mogelijke soorten:

- Er wordt steeds één hoofdsoort per wegsegment gebruikt.
- Waar de nodige ruimte bestaat, kan deze hoofdsoort hier en daar gecombineerd worden met andere soorten, op voorwaarde dat het uniforme lijnbeeld niet verstoord wordt.
- Bij toepassing van individuele bomen kunnen diverse soorten worden gemengd.

Dorpscentra / Bebouwde omgeving:

Waar de verbindingswegen door de bebouwde kom gaan, kunnen voor lijnbeplanting eventueel verschillende soorten van eenzelfde geslacht (bv. Acer x freemanii en Acer platanoides) en verschillende cultivars van eenzelfde soort (bv. Acer x freemanii 'Celzam', 'Elegant' en 'Armstrong') worden gebruikt, in functie vooral van de standplaats eigenschappen en het gewenste eindbeeld. In de bebouwde omgeving kunnen ook verschillende kroonvormen toegepast worden (zuilvormig, smal- tot breed piramidaal of eivormig) in functie van de beschikbare bovengrondse ruimte.

Mogelijke soorten:

- Per weg wordt steeds beslist welke soorten/cultivars het meest zijn aangewezen.
- Per 'zichtveld' wordt zoveel mogelijk één soort of cultivar gebruikt.

Woonstraten/wijken/verkavelingen

Op straat/wijkniveau wordt gepleit om waar mogelijk op structurele schaal verticale groenelementen te introduceren. Voor (woon)wijken in het algemeen, formuleert het beeldkwaliteitsplan o.m. volgende uitgangspunten:

- wonen in een groene straat/laan
- eventueel overmaat toebeden aan groen.

Uitgangspunten:

- Het karakter en de sfeer van de straat/wijk, de bestaande bomen in de wijk en de ruimtelijke opbouw van de wijk/woonbuurt bepalen mede de soortenkeus en de toepassing van de bomen. Dit moet per wijk/verkaveling worden vastgelegd.
- Bij het streven naar bomen in iedere straat, gaat het niet om de kwantiteit van de bomen, maar om de duurzame kwaliteit. Eén volwassen boom op een goede plaats heeft op termijn meer uitstraling en waarde dan tien kleine of dunne bomen.

Boomgrootte:

Voor woonwijken worden drie modelprofielen onderscheiden. De basis van elk profiel is een continue bomenrij langs de rijweg. Afzonderlijk van de beschikbare ruimte worden andere soorten gebruikt. De tussenafstand is variabel (afhankelijk van het aantal inritten). De ruimte tussen de bomen is ingezet als parkeerstrook (twee parkeervakken/één plantvak).

- Model 1 (breedte van 7 tot 8,5m)
Bomenrij aan één kant
- Model 2 (breedte van 8,5 tot 9,9m)
Bomenrij aan één kant
- Model 3: breedte van meer dan 9,9m
Parkeerstrook met bomen aan één kant,
grasstrook met hoogstammige bomen aan de andere kant.

Anderszids worden drie types van 'woonstraten' onderscheiden:

- Brede Centrumstraat – Brede Woonstraat
Waar mogelijk 1ste of 2de grootte, in uitzonderlijke omstandigheden 3de grootte.
- Smalle wijkstraat – woonerf
De grootteklasse is afhankelijk van de beschikbare ruimte.
Indien mogelijk accentbomen van 1ste of 2de klasse (bv. op centraal pleintje, bij speelpleintje...), of aan de rand van woongebieden.
Hier kan, afhankelijk van de plaatselijke situatie, ook gewerkt worden met leibomen of bloksnoei (realisatie op basis van specifiek ontwerp).
- Smal woonerf en stegen
In principe geen lijnaanplant. Maar waar mogelijk wel individuele accentbomen of kleine groepjes van 1ste of 2de klasse (bv. op centraal pleintje, in plantsoen...).

Boomsorten:

- Kiezen uit lijst 1 per wijk/verkaveling/woonstraat.
- Bij lijnbepanting steeds één soort/cultivar per straat. Binnen één wijk/verkaveling kan voor elke straat een andere cultivar van eenzelfde soort gekozen worden om de herkenbaarheid van elke straat te vergroten terwijl toch een uniform beeld behouden blijft.
  - In of aan de randen van wijken/woonkernen die aansluiten op het buitengebied, kan het sortiment afgestemd worden op het landschappelijk karakter van het aangrenzende buitengebied. Zo kunnen sierappels of sierkersen op dergelijke plekken minder aangewezen zijn, maar zou men bv. kunnen werken met bomen uit lijst 2, zoals (knot)wilgen, populier, els, eik...

Dorpspleinen en andere bijzondere plekken

Er worden hiervoor o.m. volgende principes gehanteerd:

- Verblijfsfunctie primeert op de verkeersfunctie;
- Groen als structurerend element;
- Bomen met seizoensgebonden bloeiemis;
- Specifieke aandacht voor inrichting in functie van de ligging langs de bovenlokale verbindingsweg en het landschap;
- Aandacht voor voldoende parkeerplaatsen, ruimte voor evenementen, ruimte voor monumenten en kunstwerken.

Uitgangspunten:

Voor deze 'plekken' geldt bij uitstek dat geen standaardoplossing kan worden voorgesteld, maar maatwerk nodig is. De bomen (soort, grootte, vorm...) moeten het karakter van de plek ondersteunen. Het intensieve gebruik en het representatieve karakter van deze plekken maakt dat hier bijzonder hoge eisen worden gesteld aan de boombeplantingen.

Het gewenste beeld zal per dorp kunnen verschillen omdat iedere situatie uniek is. Hierdoor zal de reeds aanwezige, en als waardevol ervaren, sfeervariatie tussen de kernen worden gehandhaafd en waar mogelijk versterkt. Naast het inspel op de landschapsstructuur spelen cultuurhistorische, stedenbouwkundige, verkeerstechnische en recreatieve aspecten een rol.

De keuze van bomen moet zeker op deze plaatsen bepaald worden in het kader van de globale (her)inrichting van deze dorpspleinen.

Boomgrootte:

Hier kunnen, afhankelijk van de preciese locatie, bomen van de drie grootteklassen gebruikt worden. Hier kan indien nodig ook vormsnoei (leibomen, bloksnoei...) toegepast worden.

Soortkeuze:

Naast de bomen uit lijst 1, kunnen hier ook andere markante bomen met specifieke vorm of sierwaarde worden toegepast, op voorwaarde dat aan de standplaatsvereisten kan worden voldaan.

Enkele voorbeelden:

- Ailanthus altissima (Hemelboom)
- Catalpa bignonioides (Trompetboom)
- Cedrus atlantica en libani (Atlas- en Libanonceder)
- Davidia involucrata 'Vilmoriniana' (vaantjesboom)
- Fagus sylvatica 'Borriyensis' of 'Pendula' (Treurbeuk)
- Gymnocladus dioica (Doodsbeenderenboom)
- Halesia carolina of H. monticola (Sneeuwklonkjesboom)
- Liriodendron tulipifera (Tulpenboom)
- Magnolia acuminata
- Magnolia x loebneri 'Merrill'
- Morus alba (Witte moerbei)
- Parrotia persica
- Pterocarya fraxinifolia (Kaukasische Vleugelnoot)
- Sophora japonica (Japanse honingboom)

7.7 Bomenplan

Om op een duurzame manier om te gaan met bomen in een gemeente is het "Bomenplan" een zeer bruikbaar instrument dat het beleid en beheer concreet, transparant en duurzaam maakt.

Het bomenplan zet op een planmatige en duurzame wijze de bakens uit voor de toekomst van individueel beheerde bomen. Dit plan focust zowel op het behoud van het huidige bomenbestand als op de uitbreiding ervan.

Richtlijnen voor het behouden van het bomenbestand gaan zowel over onderhoud als over bescherming. Richtlijnen voor het uitbreiden van het bomenbestand hebben voornamelijk betrekking op de aanleg en aanplant van bomen.

Een bomenplan komt in aanmerking voor subsidiëring via de Samenwerkingsovereenkomst (thema Natuur). Om overheidssteun te krijgen is het wel essentieel dat voorafgaand aan het uitschrijven van een bomenbeheersplan een visie op papier wordt gezet (bomenbeleidsplan). Het is wel toegelaten om de uitwerking van een bomenplan in fasen aan te pakken. Meer info daaromtrent is te vinden op de website van ANB (www.natuurenbos.be).

De opmaak van een bomenplan kan ook voor Anzegem interessant zijn. Het biedt de mogelijkheid om ondermeer een gedetailleerde inventaris van het huidige bomenbestand op te maken. Ook een bomenbeleidsplan over de gewenste ontwikkelingen in de verschillende dorps- en woonkernen, langs de verschillende wegen en in het buitengebied is momenteel niet aanwezig.

8. Toolbox publieke ruimte

Naast inrichtingsprofielen en inrichtingsprincipes bestaan ook nog de concrete inrichtingselementen, hier benoemd als de 'toolbox publieke ruimte'.

Dit assortiment aan elementen bouwt aan een samenhangend, herkenbaar beeld. Weergegeven onder de vorm van een catalogus vormt het assortiment een herkenbare drager voor de publieke ruimte.

Deze toolbox mag echter niet ad hoc worden toegepast. Uitgaande van de bouwstenen kunnen verschillende inrichtingselementen worden gehanteerd al naargelang een stuk weg gelegen is in een wijk, nabij de kerk of in het diffuus gebied.

Om tot een geslaagd project te komen, mogen de inrichtingsprincipes niet blindelings worden gekopieerd. Elke plek is anders. Vandaar dat hieronder de zogenaamde '10 geboden voor publieke ruimte' worden opgesomd. Deze tien geboden zijn vuistregels die bruikbaar zijn voor elke ingreep in het openbare domein:

1. stel de mens centraal : kijk, voel en luister
2. stel objectieven en ambities scherp
3. kader in een ruime visie en context
4. verknop thema's en verruim het klassieke oplossingskader
5. denk en werk multidisciplinair
6. zorg voor een heldere organisatie en communicatie
7. creëer een draagvlak en partnerschap
8. heb geduld
9. zoek geld
10. en weet dat een project nooit af is.

8.1 Boomrooster

Binnen de verharde, sterk bebouwde context, zoals kerkpleinen, stationsomgevingen, ... verdient de afwerking van **de boomspiegel** bijzondere aandacht. Het moet aan een brede waaijer van ontwerpen voldoen:

- bewandelbaar;
- incidenteel berijdbaar;
- vandalismebestendig;
- gemakkelijk te onderhouden;
- vrijwaren van groeimogelijkheden van de boom.

Context

Voor solitaire bomen in de centra van de dorpen gaat de voorkeur naar het gebruik van **boomroosters**. Bij plaatsbezoek aan de verschillende dorpen werden twee **standaard boomroosters** gedetecteerd, t.h.v. het stationsplein van Vichte en aan het woonproject bij de kerk van Vichte. Beide zijn degelijke roosters die voldoen aan de vereisten voor een goede integratie van een boom:

- uitstekende bescherming van de wortels;
- water en zuurstof worden goed doorgelaten;
- eenvoudige plaatsing en montage.

Deze boomroosters blijven van toepassing en worden bijgevolg in de toekomst consequent aangewend.

Beschrijving

materiaal:

- staal
- gietijzer

uitvoering:

Omwille van de makkelijke plaatsing bij gebruik van kleinschalig straatmateriaal wordt gekozen voor vierkante boomroosters met een rond plantgat in diverse afmetingen naargelang de boomsoort.

Vichte - woonproject bij de kerk
variant 1: boomrooster Marne - verdeler Ahee - gietijzer
variant 2: boomrooster Concord - verdeler Hess - gietijzer

Vichte - stationplein
variant 1: boomrooster Budenus - verdeler Wolters - gietijzer
variant 2: boomrooster Bell Italia - verdeler Velopa - gietijzer

Voorbeeld: boomrooster Cortengo - verdeler Velopa - materiaal cortenstaal

De huidige design in boomroosters sluit met de vormgeving en materiaalkeuze steeds meer aan bij de nieuwe trends in de architectuur.

Ook in Anzegem kan bij nieuw bouwprojecten of bij de heraanleg van **specifieke plekken** afgeweken worden van de twee standaardmodellen.

Er wordt voorgesteld om steeds te kiezen voor modellen die beantwoorden aan de uitvoering van de standaardmodellen en als extra het landelijk karakter van Anzegem ook in het publieke domein versterken.

De twee boomroosters hiernaast zijn mooie voorbeelden. In de design werd gekozen voor een natuurlijke print in plaats van een strakke belijning, die veel stedelijker oogt.

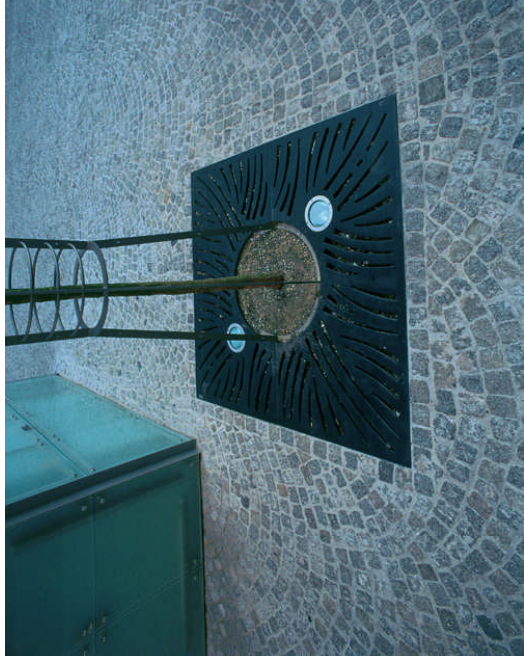
Bij het *model Cortengo* ontstaat door de opbouw van de vierkante uitsparingen een abstract beeld van het wortelverloop.

Ook het *model Serpo Q5* heeft een vrij strepenpatroon.

Het *boomrooster Biесе* is geen optie; alhoewel dit rooster een mooi uitvoering kent, voldoet het niet aan de standaarduitvoering (geen rond plantgat) en heeft het model een te strak ontwerp.

boomrooster Biесе - verdeler Anae - materiaal gietijzer

Voorbeeld: boomrooster Serpo Q5 - verdeler Hess - materiaal gietijzer

8.2 Boomkorf en boombeugel

Bomen hebben veel te verduren, zeker in drukke gebieden. Indien nodig worden de boomroosters aangevuld met een **boomkorf**. Ze dienen als extra bescherming voor bomen en zijn in de eerste plaats functioneel. De vormgeving is discreet en afgestemd op compatibiliteit met het boomrooster.

Een variant is het aanbrengen van **boombeugels** rond de boom. Deze beugel kan ook dienen als spontane fietsenstandplaats, waardoor het element een multifunctioneel karakter krijgt. Er moet wel worden vermeden dat geparkeerde fietsen de vrije doorgang voor voetgangers belemmeren.

Context

Enkel in specifieke omgevingen (kerkplein, markt, stationomgevingen, ...) en specifieke projecten van publiek belang zijn boombeugels of boomkorven van toepassing.

Beschrijving

Bij keuze van een model wordt voorkeur gegeven aan een reeks dat bestaat uit diverse modellen (zowel boombeugels als boomkorven) en zich uitstekend laat combineren met verschillende boomroosters.

materiaal:
staal of gietijzer

kleur:
metaalgrijs (standaard)
metaalbrons (standaard)
voorstel RAL-kleur Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

afmetingen: verschillende groottes

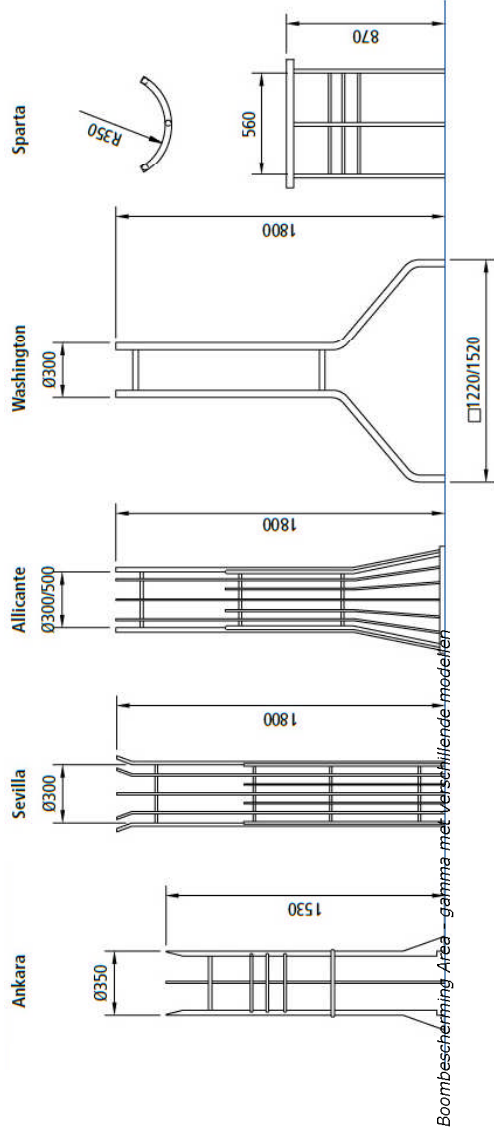
Boombeugel aan de kerk van Anzegem

Boombescherming Area - verdeler Velopa - materiaal staal, verzinkt en gecoat

variant

8.3 Bloemen en beplanting

Bloemen en beplanting zijn het voorbeeld bij uitstek van tijdelijke beplanting. Telkens trekt Anzegem weer een nieuw kleed aan. Het gamma in het aanbrengen van bloemen en andere planten, meestal met 'opgewekte' kleuren, is breed. Ook Anzegem presenteert een ruim pakket: de klassieke **bloembak**, de **bloemenmanden** rond palen, de moderne **bloemtoren**, ...

De bloem- en plantenbakken worden meestal opgeladen met een specifiek thema: kleur, seizoensgebondenheid, ...

Context

Er wordt voorgesteld om minimaal de omgeving van gebouwen met publieke functies, centrumstraten en drukke verkeersknooppunten te voorzien van bloemen en/of planten.

Als eenzelfde kleur of thema over alle dorpen wordt toegepast, bekomt men een bebloemings**stelsel** dat bijdraagt tot een warme vriendelijke sfeer op **alle belangrijke locaties** en dat bovendien structurerend werkt op schaal van een gemeente.

Geschiktheid van bebloemingselementen:

- bloem- of plantenbak: op te lijnen in de straat met ander straatmeubilair. Het model dient voldoende zwaar te zijn om vandalisme (diefstal) en beschadiging bij aanrijding (bijvoorbeeld bij gebruik als tijdelijke verkeersremmende maatregel) te vermijden.
- bloemenschalen: in kerkomgeving
- hangende bloemenmanden: bebloemingspunten op korte afstand, aan te brengen in straten met een representatief karakter (bv. centrumstraten)
- bloemtoren: solitair groenaccent in grote ruimtes (bv. kruispunt Vichte)

Grote cilindrische bloempotten op het kruispunt in Vichte

Hangende bloemmand langs de Heerweg

Bloemtoren aan de school van Vichte

Inrichtingsprincipes

Algemene criteria

- onderhoudsvriendelijkheid
- beeld- en ruimtestructurerend vermogen
- vandalismebestendigheid
- makkelijk verplaatsbaar
- duurzaam en vorstbestendig
- garanties voor een optimale conditie van de planten, ook in droge periodes
- sociale veiligheid (afscherming vermijden)
- meerdere combinatiemogelijkheden tussen de verschillende bebloemingselementen

Specifieke aandachtspunten

- Bij de bebloeming van het publieke domein dient de plaatsing van de bloembakken doordacht te gebeuren. Zo worden dezelfde bakken (of varianten) steeds in eenzelfde omgeving gebruikt.
- Op zeer drukke, grootschalige ruimtes worden ook de grote bebloemingselementen geplaatst, zoals de bloemtorens of de hoge, grote bloembakken.
- De schaal van het bebloemingselement bepaalt de grootte van de invulling. Dit wil zeggen: hoge bakken worden gevuld met beplanting of volumineuze bloemen die de lengte van de bak versterken. Schalen daarentegen worden beplant met een breed, laag bloemenassortiment.
- Voorkeur gaat naar een opgewekt kleurenpakket dat contrasteert met de kleur van de bloembak

Beschrijving

De bestaande houten en andere bloembakken zijn meestal in goede staat. Op de juiste plek en in een goede compositie zijn ze zeker nog bruikbaar. Er zijn echter teveel modellen in omloop. Bovendien worden alle modellen door elkaar gebruikt, wat de beeldkwaliteit van Anzegem niet ten goede komt.

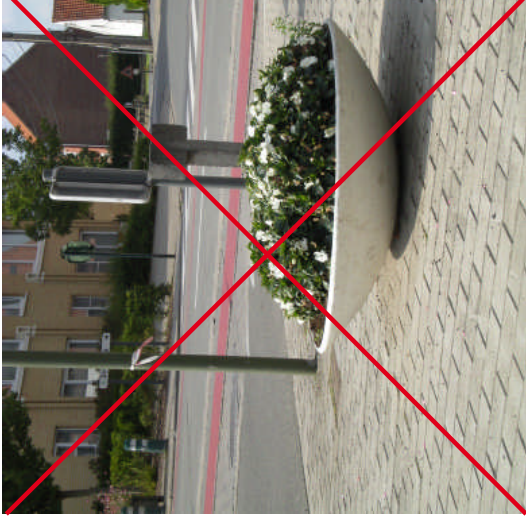
Daarom wordt voorgesteld om ze te beperken en gefaseerd te vervangen door twee assortimenten:

- een variatie van **hardhouten bloem- en plantenbakken** in parken en perken (m.a.w. in hoofdzakelijk groene omgevingen);
- het **donker bruinrijze model**, uitgevoerd in **kunststof**, (zie foto linkerpagina) kan verder uitgebreid en aangevuld worden met andere types uit het gamma (als deze voor handen zijn) zoals lage bloembakken en schalen. Deze bloem- en plantenbakken worden specifiek ingezet in harde omgevingen (zoals dorpspleinen, verkeersknooppunten). De kleur van de potten is neutraal, wat een ruime invulling toelaat: een zomers kleurenpalet of een groene beplanting in de koude maanden.

Er wordt voorgesteld om altijd minimum 3 bakken te plaatsen om zo tot een evenwichtig ensemble te komen.

Groen in Mechelen: dit is een mooi voorbeeld van een goed gebruik van het assortiment aan bloem- en groenbakken. De bakken staan mooi opgelijnd en de groenopvulling werd gekozen op schaal van het plein.

De lichte kleur van de schaal contrasteert onvoldoende met de bloemen.

De houten bloembak wordt, in tegenstelling tot deze situatie, geplaatst in parken en perken, zodat de bloembakken bijdragen tot de sfeer van de landelijke omgeving.

Houten bloembakken in Anzegem: Ook hier worden de bloembakken goed ingezet. De drie houten bakken staan mooi opgelijnd en de groenopvulling is ook met zorg gekozen. Het ensemble staat op z'n plaats, om de toegang tot de vijver en het park van Vichte te accentueren.

Er kan ook worden gekozen voor **nieuwe assortimenten**, waarbij moet worden voldaan aan bovenstaande inrichtingsprincipes bij de keuze en de plaatsing van de modellen.

hardhout bloembak - variant 1: model Artiwood - verdeiler Velopa

Dit is een klassiek model, verkrijgbaar in vele afmetingen en vormen.

hardhout bloembak -variant 2: model Rough&Ready - verdeiler Streetlife

Dit is een hedendaags model, verkrijgbaar in verschillende afmetingen (vierkant en rechthoekig).

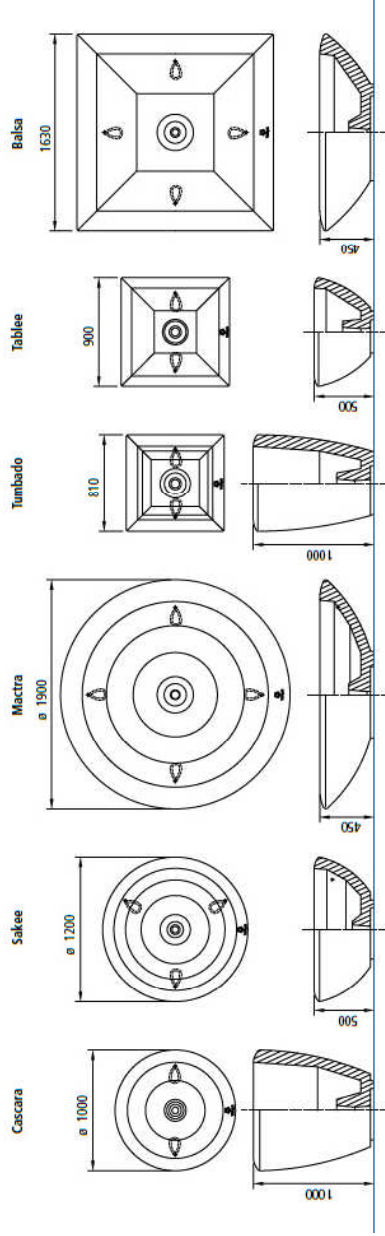

gewapend beton - variant: model Etna - verdeler Velopa

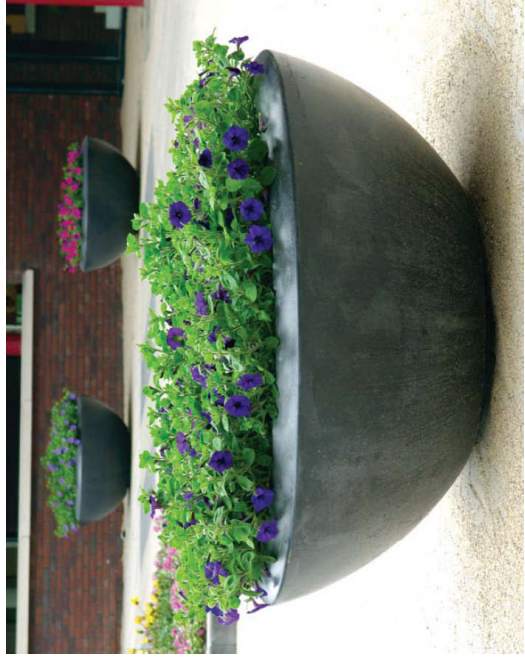
materiaal:
in gewapend beton

kleur:
lichtgrijs (naturel)
donkergrijs (in de massa gekleurd)

De Etna's zijn voorzien van een meegevormd waterreservoir met overloopfunctie voor een optimale conditie van de beplanting.

bloem en plantbak Etna - gamma met verschillende modellen

8.4 Verlichting

Verlichting bepaalt 's avonds de sfeer van elke dorp. Vooral in de winterperiode speelt de verlichting een belangrijke rol in het dagelijkse leven van iedereen. Ze heeft tot doel om het openbare, economisch en commerciële leven bij duisternis zo goed mogelijk te laten functioneren. Voor de weggebruiker brengt ze meer veiligheid, voor de bewoners en de handelszaken een groter sociaal veiligheidsgevoel en meer sfeervolle omgeving. In dit alles staat een kwaliteitsvolle openbare verlichting voorop. Accenten kunnen worden gelegd, structuren zichtbaarder gemaakt, ruimtes gedifferentieerd of gebruikers georiënteerd.

Uitgangspunten bij de keuzes van de verlichtingstype en de -armatuur zijn bijgevolg :

- het garanderen van een efficiënt en veilig gebruik van de publieke ruimte;
- het creëren van een aangename nachtelijke sfeer;
- het ecologisch verantwoord omgaan met licht, namelijk het beperken van de lichtvervuiling;
- vandalismebestendig;
- onderhoudsvriendelijke constructie;

We onderscheiden in de dorpen volgende types verlichting naargelang de context:

- functionele armaturen;
- functioneel-decoratieve armaturen;
- decoratieve armaturen.

Functionele verlichtingsarmaturen

Als functionele basisverlichting wordt verder gewerkt met de twee degelijke **vlakstralers** uit het basispakket van Eandis. Beide armaturen werden reeds toegepast in Anzegem.

Context

Doel is dat deze functionele verlichtingsarmaturen als het ware "onzichtbaar" zijn.

De standaard vlakstraler kan in alle centrumstraten en brede woonstraten worden gebruikt. Hiervoor wordt het *model Calypso (Midi)* voorgeschreven, dat reeds bij de heraanleg van de doortocht van Anzegem werd gebruikt.

Als alternatief wordt het *model Furyo (Schreder)* voorgesteld. Deze armatuur heeft een hedendaagse look en is multifunctioneel inzetbaar.

Functionele verlichtingsarmatuur standaard: model Calypo (Midi)

Tijdsloos decoratief toestel, in meerdere esthetische combinaties mogelijk.

De armatuur wordt enkel, dubbel of driedubbel op een vierkante lichtmast gemonteerd.

Materialen:
lichtkap en bovenkap toestel - polycarbonaat
behuizing toestel - aluminium

Kleur: armatuur en lichtmast - voorstel Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

Dubbele vlakstraler - heraanleg doortocht Anzegem

Variante functionele verlichtingsarmatuur: model Furyo (Schreder)

Duurzaam ontwerp met aerodynamisch karakter en multifunctionele inzetbaarheid.

De armatuur is ook plaatsbaar op een eenvoudige conische lichtmast, verkrijgbaar bij Eandis.

Materialen:
lichtkap - gebogen thermisch gehard glas
behuizing toestel - aluminium

Kleur: armatuur en lichtmast - voorstel Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

Context

De tweede vlakstraler, het model PFL-FLA 740, wordt enkel gebruikt voor het verlichten van publieke functionele parkings. Een mooie toepassing is de verlichting van de parking van de basisschool Vichte. Voor de herinrichting van kerkpleinen, waarop ook vaak wordt geparkeerd, wordt gekozen voor decoratieve verlichtingsarmaturen.

verlichtingsarmatuur publieke parking: model PFL-FLA 740

Standaard verlichtingsarmatuur van beperkte omvang (560 x 330 x 190 mm) met asymmetrische kofferarmatuur voor montage op ronde paal en behuizing van aluminium.

De armatuur is op paal (lengte 6,3 m of 8 m) of aan de muur bevestigbaar, met of zonder verlengarm.

De armatuur is enkel, dubbel en driedubbel plaatsbaar op de ronde paal, of enkel en dubbel op verlengarm.

Kleur: armatuur en lichtmast - voorstel Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

vlakstraler - heraanleg parking basisschool Vichte

Functioneel-decoratieve armaturen

Anzegem wenst de landelijke dorpsfeer zoveel mogelijk te benadrukken in haar inrichting van het publieke domein. Er wordt voorgesteld om niet te kiezen voor een strak ontwerp voor de kleinschalige basisverlichting, maar te werken met twee conische modellen. Beide armaturen werden opgenomen in de catalogus van Eandis.

Context

Als standaard armatuur wordt gekozen voor het lantaarntype. Het model *PTA kegel 2000* werd reeds toegepast in de wijkstraten van Ingoogem. Het is een vriendelijk ogende, tijdloze armatuur dat zowel past in een moderne als in een meer klassieke omgeving.

Bij heraanleg van een toeristisch-recreatief fietspad door verschillende dorpen of bij een hedendaags bouwproject kan het wenselijk zijn om van het standaard model af te wijken om net het verschil te maken met de doorsnee woonwijken in Anzegem. Er wordt een specifiek model voorgesteld dat door de eenvoudige vormgeving bij deze bijzondere projecten inzetbaar is en toch past binnen een dorpsfeer. Het model *citysoul* is iets duurder dan de standaard armatuur, maar kan nog steeds worden beschouwd als een functioneel-decoratieve armatuur.

Beide modellen staan garant voor het doelmatig en fraai verlichten van het brede verblijfsgebied van Anzegem: woonstraten, woonerven, wijken, parken, fietspaden, ...

Lantaarn centrum- en wijkstraten Ingoogem - kleinschalige basisverlichting

Functioneel-decoratieve armatuur standaard: model PTA Kegel 2000

Dit eenvoudige verlichtingsmodel is één van de meest verkochte openbare verlichtingsarmaturen.

Materialen:

- lichtkap: polycarbonaat
- behuizing toestel: aluminium
- bovenkap toestel: glasvezelversterkt polyester.

Kleur armatuur: RAL 9005-diepzwart

Kleur: lichtmast - voorstel Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

Functioneel-decoratieve armatuur standaard: Citysoul

CitySoul is de allernieuwste armatuur op het gebied van functioneel-decoratieve verlichting.

Materialen:

- lichtkap: vlak thermisch gehard glas
- toestel: aluminium

Kleur: armatuur en lichtmast - voorstel Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

Het model Citysoul is een Green Flagship product. Philips Lighting producten met uitstekende prestaties op een of meer van de ecologische aandachtsgebieden waarop goede milieuprestaties worden gemeten, worden aangeduid als Green Flagship producten. Green Flagship producten garanderen dat u de meest milieuvriendelijke producten kunt kiezen uit het productaanbod op de markt. De CitySoul is zo'n product, omdat het weinig milieuvriendelijke stoffen bevat en gemakkelijk te recycleren is.

De CitySoul

Dies nieuwe armatuur biedt de beste optische prestaties door de koppeling van de meest recente technologie op het gebied van lampen en toestelbouw.

Philips Lighting is een Green Flagship product. Philips Lighting producten met uitstekende prestaties op een of meer van de ecologische aandachtsgebieden waarop goede milieuprestaties worden gemeten, worden aangeduid als Green Flagship producten. Green Flagship producten garanderen dat u de meest milieuvriendelijke producten kunt kiezen uit het productaanbod op de markt. De CitySoul is zo'n product, omdat het weinig milieuvriendelijke stoffen bevat en gemakkelijk te recycleren is.

Philips Lighting is een Green Flagship product. Philips Lighting producten met uitstekende prestaties op een of meer van de ecologische aandachtsgebieden waarop goede milieuprestaties worden gemeten, worden aangeduid als Green Flagship producten. Green Flagship producten garanderen dat u de meest milieuvriendelijke producten kunt kiezen uit het productaanbod op de markt. De CitySoul is zo'n product, omdat het weinig milieuvriendelijke stoffen bevat en gemakkelijk te recycleren is.

PHILIPS

Decoratieve armaturen

Naast de standaardverlichting die worden gebruikt in de meeste woonstraten en centrumstraten van Anzegem zijn er een aantal bijzondere plekken die via sfeerverlichting extra in de verf kunnen worden gezet. Sfeerverlichting kan ondermeer worden toegepast bij de heraanleg van de kerkpleinen, in de stationsomgevingen en op andere druk publiek bezochte plekken.

Bij de heraanleg van het kerkplein van Anzegem werd een sfeerverlichting met de verlichtingsarmatuur gebruikt *Gema* - *verdelers Schröder*. Dit model werd opgenomen in de Eandis-catalogus.

Context

Het lampionmodel *Gema* weerspiegelt de landelijke sfeer die Anzegem nastreeft bij de (her)aanleg van het publieke domein.

Vanuit dit gegeven worden drie nieuwe varianten voorgesteld:

- variant 1 - model Kali
verdelers Schröder - lantaarnmodel
- variant 2 - model Metronomis Anney
verdelers Filips - lantaarnmodel
- variant 3 - model Amaryllis
verdelers Schröder - eenvoudige sfeerarmatuur

Varianten 2 en 3 worden beide verdeeld door Eandis.

Sfeerverlichting 'Gema' op het kerkplein van Anzegem
voorstel Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

variant 1: model Kali - verdeler Schröder

De Kali biedt twee verschillende configuraties, wat een opmerkelijke flexibiliteit oplevert op fotometrisch vlak. De installatie op 4 meter hoogte levert indirecte verlichting, de installatie op 6 meter hoogte combineert zowel directe als indirecte verlichting.

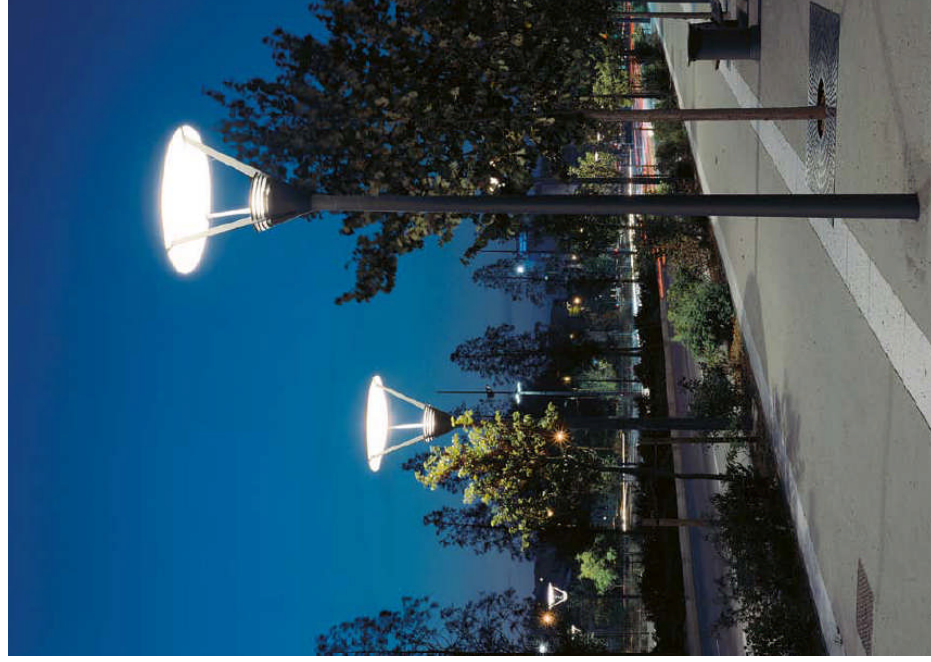
Dankzij deze flexibiliteit kan men een stadsverlichtingsproject realiseren dat geschikt is voor diverse toepassingen (voetgangerszone, rijweg, plein...) en toch dezelfde esthetische uitstraling behoudt.

Dankzij de tijdloze vormgeving van de Kali past deze combinatie in eender welke stedelijke omgeving, zowel klassiek als hedendaags.

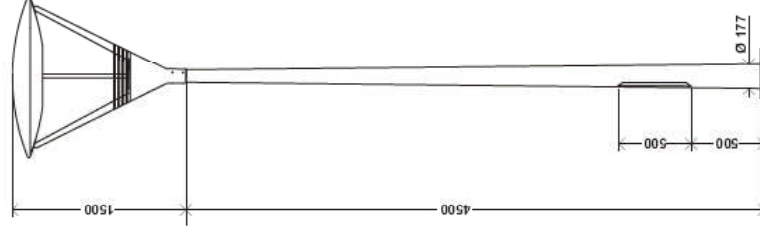
Materialen:

- lichtkap: gehard glas
- toestel: aluminium
- lichtmast: gegalvaniseerd staal

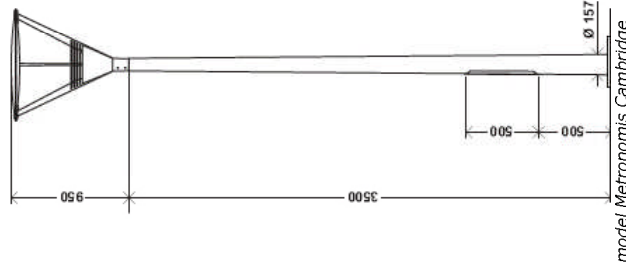
Kleur: armatuur - voorstel Anzegem: RAL 7022-schaduwgrijs

KALI 6

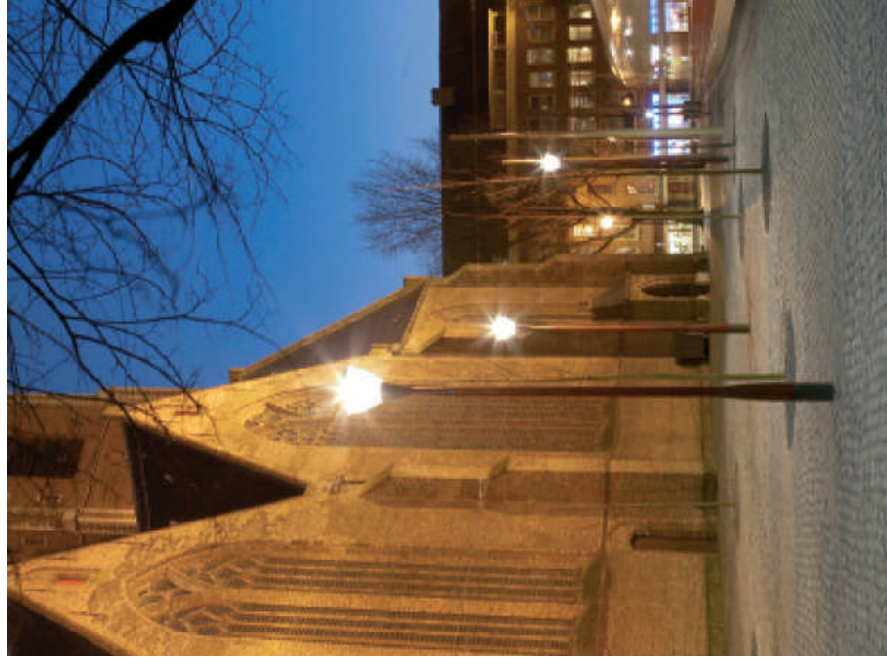
KALI 4

variant 2: model Metronomis - Annecy (Philips)

De Metronomis Annecy is ideaal voor moderne verlichting van pleinen en promenades. Variaties in verlichtingseffect en vormgeving kunnen worden verkregen door toepassing van een heldere of gelakte bovenkap. Door verschillende lichtbronnen en optische elementen te gebruiken, is het mogelijk diverse accenten en atmosferen te scheppen binnen de leefomgeving.

Lichtkap en bovenkap van polycarbonaat

variant 3: model Amaryllis (Schreder)

Van op een hoogte van 4 tot 6 meter is Amaryllis de perfecte keuze voor zowel stads- als dorpsverlichting. Deze hedendaagse lantaarn past dankzij haar vloeiende maar sobere lijnen harmonieus in elk stadslandschap en dit zowel 's nachts als overdag. De Amaryllis kan geïnstalleerd worden op de top van een mast of op een steun (enkele, dubbele of gevelsteun). De Amaryllis is ook de juiste keuze om een bepaalde sfeer te creëren: dit functionele en krachtige verlichtingstoestel levert zowel directe als indirecte verlichting, met wit licht.

*Lichtkap van polycarbonaat
Bovenkap van aluminium*

Aanstraling

Een specifieke soort verlichting vormt de aanstraling en accentuering van gebouwen en openbare ruimtes. Het gaat vooral om belichting van gevels of andere verticale elementen bij monumenten of belangrijke gebouwen die men door de verlichting een specifieke positie toekent. Ook bomen (onderverlichting) of delen van publieke ruimte kunnen op die manier worden geaccentueerd.

Bij deze specifieke verlichting horen ook alle soorten feestverlichting (kerstverlichting) of bijkomende functionele verlichting van die plaatsen, waar de voorziene activiteiten en/of de veiligheid dit vereisen.

Context

Het is aangewezen om deze armaturen zo onzichtbaar mogelijk op te stellen zodat de belichte vlaktes de aandacht trekken en niet de toestellen zelf. Het is even belangrijk dat opstelling zo uitgewerkt wordt dat er geen verblinding kan plaatsvinden, noch van de gebruikers van publieke ruimte, noch van de omwonenden.

Beschrijving

De armaturen moeten vooral voldoen aan de technische criteria in functie van de doelstelling en efficiënt gebruik. Ook de duurzaamheidsfactor is van belang. In geval dat de armaturen zichtbaar zijn vanuit het publiek domein moeten ze voldoen aan de algemene criteria i.v.m. de kleur.

materiaal:
niet bepaald

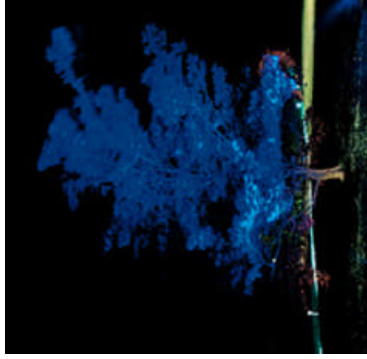
kleur:
schaduwgrijs (RAL 7022)

afmetingen:
niet bepaald

Enkele voorbeelden van armaturen voor accentverlichting van gebouwen.

Accentverlichting van bomen.

De basismodel van de zitbank

8.5 Zitbank

De standaard zitbank is de meest toegepaste zitbank op het grondgebied van de gemeente. Het is een vrij neutrale, comfortabele en onderhoudsvriendelijke zitbank die integreerbaar is in de meeste omgevingen.

De donkere kleuren en het robuuste uiterlijk geven hem een low-profile uitstraling.

Context

De standaard zitbank is de enige zitbank die nog wordt toegelaten in wijken, straten, pleintjes. Er wordt voorgesteld om bij de inrichting van nieuwe wijken of bij de heraanleg van straten en pleintjes onmiddellijk deze bank voor te schrijven in het bestek. Voor het bestaande publieke domein kan gefaseerd worden gewerkt, waarbij eerst de beschadigde banken worden vervangen.

De standaard zitbank wordt steeds opgesteld op een horizontale verharding.

Beschrijving

Bij keuze van een concreet model wordt voorkeur gegeven aan het type zitbank met landelijke uitstraling, zoals de degelijke houten bank op het pleintje in de vernieuwde Kerkstraat - Anzegem. Ook andere vergelijkbare modellen zijn mogelijk, zoals het model *Boston* - *Firma Santa & Cole*.

materiaal:
dragende structuur: geïnjekteerd metaal of gietijzer
zit- en leunvlakke: houten latten (weerbestendig)

kleur structuur: schaduwgrijs (RAL 7022)

afmetingen: verschillende groottes

*Variante: Model Boston - firma Santa & Cole
in verschillende opstellingen*

Zitbank voor specifieke omgevingen

Voor de zitbanken voor specifieke omgevingen worden twee types voorgesteld. De uitgebeelde producten (dezelfde fabrikant) representeren een tweetal systeemreeksen: metalen product met hoge design waarde en een meer klassieke zitbank met houten zitvlakken.

Context

Enkel in zeer specifieke omgevingen (kerkplein, markt,...) kan er van het standaardtype (zie hiernaast) worden afgeweken. Ook in geval van globale projecten waar andere zitelementen gebruikt worden, maar waar conceptueel wordt gezorgd voor een harmonieus geheel van vormgeving, kan worden gekozen voor een ander zitelement.

Ook deze zitbank wordt steeds opgesteld op een horizontale verharding.

Beschrijving

Bij keuze van een model wordt voorkeur gegeven aan een reeks dat bestaat uit diverse modellen en dat zich uitstekend laat combineren met ander straatmeubilair.

Type 1: zitbank en tafel van de serie La Superfine - verdeler Miramondo

Type 2: zitbank NU - verdeler Santa & Cole

8.6 Afvalbakken

Bevestiging op verticale constructie

Voor het volledige grondgebied van de gemeente wordt geopteerd voor afvalbakken die bevestigd kunnen worden op verticale constructies, zoals een paaltje, bushalte, op verlichtingsmast, op de gevel, enz..

Ook hier is het aspect van het leegmaken en van het algemeen onderhoud van belang. Voor deze omgevingen worden twee types voorgesteld. Beide hebben een eenvoudige functionele vormgeving.

Context

De standaard vuilbak is inzetbaar in alle publieke ruimtes, behalve de specifieke omgevingen. De gekozen inplantingen worden bij voorkeur aan sociale controle onderworpen.

Beschrijving

Bij keuze van een model wordt voorkeur gegeven aan types met gesloten bovenkant zodat het hemelwater niet in het afval rechtsreeks kan doordringen.

Het is niet ondenkbaar om de afvalbakken een specifieke identiteit te geven door een inventieve kleurbehandeling.

materiaal:
plaatstaal

kleur:
schaduwgrijs (RAL 7022) of een kleur

afmetingen:
dimensionering volgens de fabrikant

Verschillende types van gekozen afvalbakken

Boven: model van De Lijn

Bevestiging op de grond

Voor de specifieke plaatsen en/of specifieke en globale projecten worden afvalbakken toegepast met eenvoudige, maar kwalitatieve vormgeving. De bedoeling is om deze plaatsen in te richten met straatmeubilair dat aan alle kwalitatieve criteria voldoet.

Ook het aspect van het leegmaken en van het algemeen onderhoud zijn van belang.

Voor deze omgevingen worden twee types voorgesteld, één om rechtstreeks op de trottoir te bevestigen, de andere op een voet of op de gevel.

Context

Enkel in specifieke publieke ruimtes zoals een kerkplein, markt, stationomgevingen, ... en specifieke projecten van publiek belang zijn deze afvalbakken van toepassing. De vuilbakken worden best gekozen in functie van de algemene vormgeving van plek en in combinatie met het andere straatmeubilair.

Beschrijving

Bij keuze van een model wordt voorkeur gegeven aan types met gesloten bovenkant zodat het hemelwater niet in het afval rechtstreeks kan doordringen.

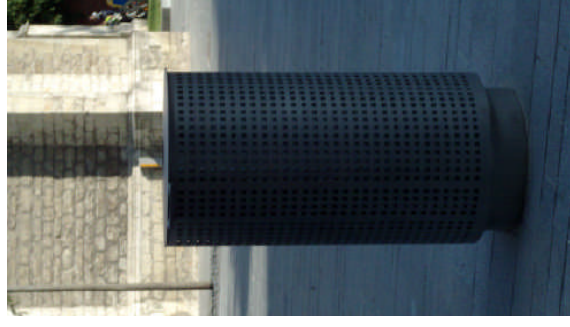
materiaal:
staal of geïnjecteerd metaal

kleur:
schaduwgrijs (RAL 7022)
metaalgrijs

afmetingen:
dimensionering volgens de fabrikant

Reeksen afvalbakken voor specifieke plaatsen.

Fietsbeugels Type Flatline - Falco
De beugel is in feite een multifunctionele afzetpaal die meerdere functies kan vervullen: als afzetelement, maar ook als afscheidingshek of fietsenstalling.

8.7 Fietsbeugel

De standaard fietsbeugel *type Pedalo* wordt in principe toegepast op het grondgebied van de gemeente. Dit type is minst opzichtig, bespaart veel plaats en voldoet toch functioneel aan de eisen van een stabiele positionering van de fiets en het gebruik van een veiligheidsstot (frame van de fiets!).

Context

De standaard fietsbeugel wordt gebruikt in alle publieke ruimtes, behalve de specifieke omgevingen. De gekozen inplantingen worden bij voorkeur aan sociale controle onderworpen.

Beschrijving

Bij de keuze van de fietsbeugel werd geopteerd voor een zeer gebruiksvriendelijk type. De *Pedalo* kan in verschillende configuraties en verschillende aantallen opgesteld worden zonder dat het een storend zicht met zich meebrengt, indien de fietsbeugels niet bezet zijn.

Een alternatief vormen de fietsbeugels in de vorm van een "nietje". Op de beelden links is een type met een rond buisprofiel en met een hoekig profiel.

Type Pedalo - verdeler Hess

materiaal:

verzinkte stalen buis, bevestigingsgrip plastiek

Type het nieuwe nietje - verdeler Streetlife

materiaal:

verzinkt staal

kleur:

metaalgrijs

Fietsbeugel Pedalo

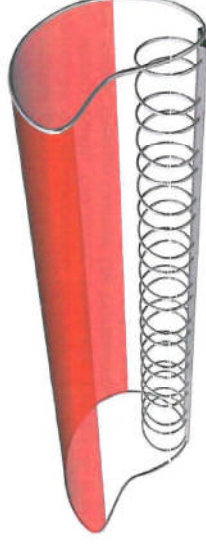
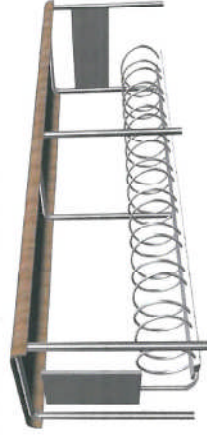

8.8 Fietsenstallingen

Voor specifieke plaatsen worden naast de gegroepede fietsbeugels ook (overdekte) fietsenstallingen voorzien. De vormgeving ervan moet modern en eenvoudig zijn. De voorgestelde fietsbeugel is een spiraalvormige constructie met verschillende diameters, ongeveer de grootte van een fietswiel. Op die manier wordt de opstelling van de fietsen gesuggereerd en is het visueel effect praktisch identiek zelfs als de stalling leeg is. Door de diameter van de fietsenstalling kan men het fietskader makkelijk vergrendelen met een fietssluit of fietssketting.

Overdekte fietsenstalling

De fietsenstalling kan gecombineerd worden met een afdak. De voorgestelde oplossingen zijn suggesties en prototypes die voorlopig niet in de productie zijn.

8.9 Afbakeningselementen

Als standaard afbakeningselementen worden twee verschillende systemen gebruikt: paaltjes en brede, lage elementen.

De concrete toepassing is afhankelijk van het karakter van de betreffende ruimtes, de functionele randvoorwaarden en de beschikbare ruimte. Zo wordt geopteerd voor het gebruik van de paaltjes in geval van smalle voetpaden en andere elementen in geval van brede, rechtlijnige straten.

De atypische elementen van de tweede reeks moeten zorgvuldig worden gekozen en opgesteld zodat het gebruik ervan evident en dus veilig is.

Context

De houten paaltjes worden op alle plaatsen toegepast die geen specifiek karakter hebben. Dat betekent in de woonwijken, woonstraten, op lokale pleinen, enz..

De atypische elementen (beelden hier rechts) hoeven niet te worden toegepast op specifieke plaatsen, maar wel in kerngebieden en centrumstraten.

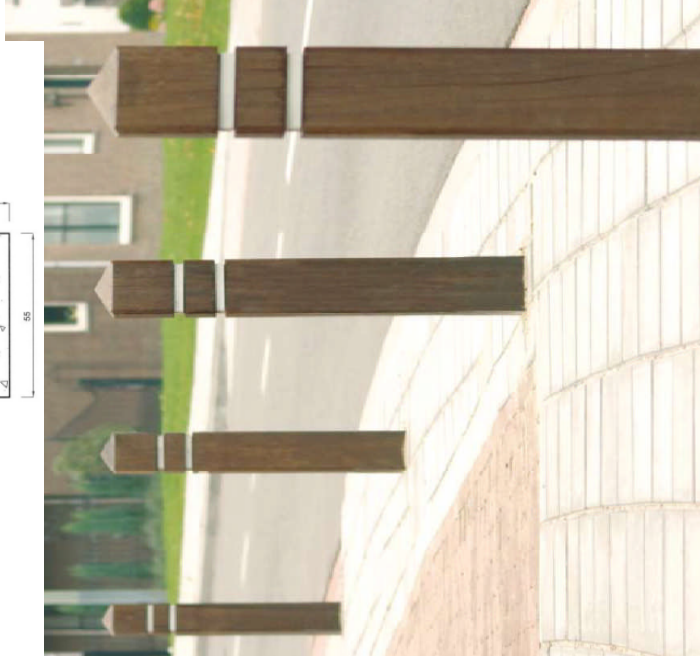
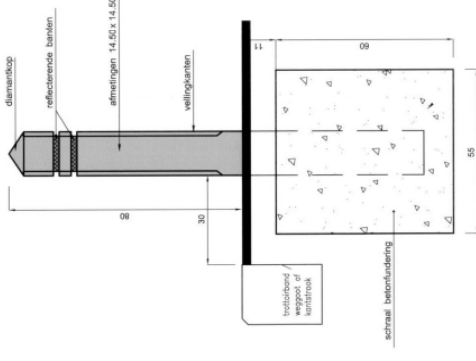
Beschrijving

Model VAP - verdeler Velopa is van massief hout, vierhoekig dwarsprofiel - indien gewenst en nodig aangevuld met reflecterende strips aan de bovenkant van het paaltje.

materiaal:
geïmpregneerd hout

kleur: donkerbruin, volgens de houtsoort

afmetingen: dimensionering volgens de fabrikant

Afbakeningselementen voor specifieke plaatsen

De afbakeningselementen scheiden twee gebruikerszones van elkaar en visualiseren deze grens. Er bestaan verschillende systemen van afbakeningselementen naargelang de omgevingscontext en de te bereiken effecten.

Meestal gaat het om afbakeningspaaltes, in mindere mate ook om andere elementen. Voor belangrijke plaatsen in de gemeente werd gekozen voor metalen paaltjes. Er worden 2 types voorgesteld.

Context

Enkel in belangrijke ruimtes zoals het kerkplein, markt, stationomgevingen, ... en/of specifieke projecten van publiek belang.

Beschrijving

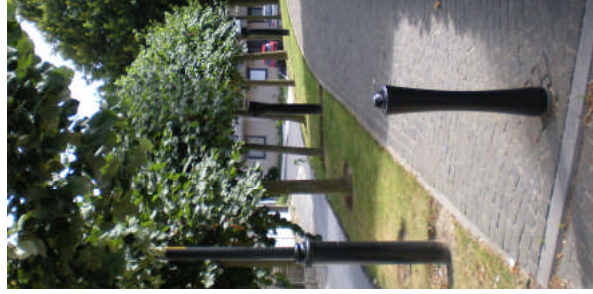
Aansluitend op de reeds gebruikte reeks in Anzegem centrum wordt een tweede model voorgesteld. Deze elegante conische paal, met een modern-rustiek uitzicht, sluit perfect aan bij de landelijke sfeer die Anzegem nastreeft.

materiaal:
staal of gietijzer (met coating)

kleur:
schaduwgrijs (RAL 7022), een kleur i.f.v. een globaal project

Dit type afbakingspaal werd toegepast in de stationsomgeving van Vichte.

Parallel met de meer klassieke reeks wordt voor de niet historische omgevingen een ander type metalen paaltje voorgesteld. Het wordt toegepast op plaatsen waar de publieke ruimte deel uitmaakt van een hedendaags concept.

Context

Enkel in belangrijke ruimtes zoals het kerkplein, markt, stationomgevingen, ... en/of specifieke projecten van publiek belang.

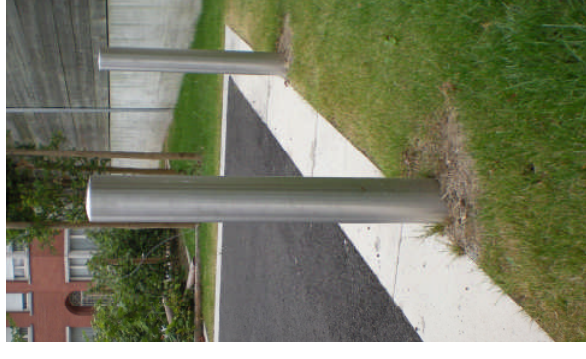
Beschrijving

Het is een eenvoudig cilindervormig paaltje vervaardigd uit roestvrije staal. De zijkant is mat (of satijnglans), de bovenkant is gepolierd en glanzend.

materiaal:
roestvrije staal

kleur:
metaalgrijs

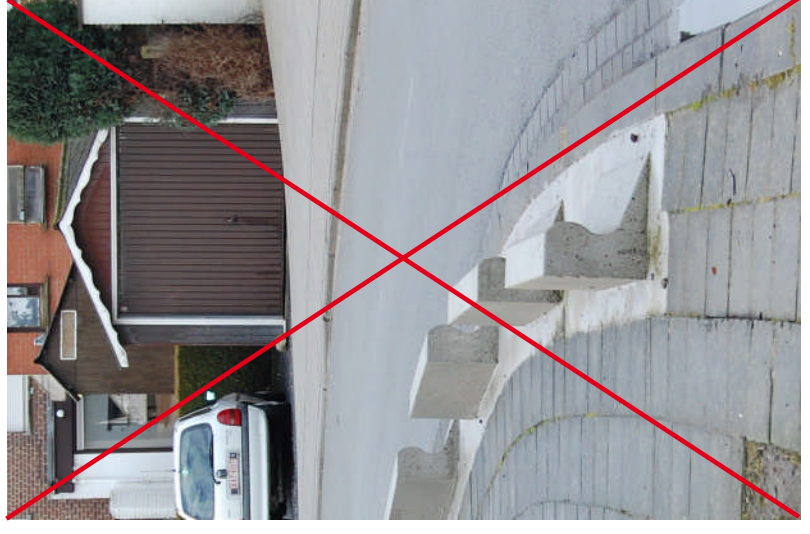
afmetingen:
dimensionering volgens de fabrikant

Naast de paaltjes, als belangrijke systemen van afbakening, worden ook **andere afbakeningselementen** toegepast:

- halve bollen
- horizontale buiselementen
- parkeerobstakels
- stootbanden
- vangrails
- stopwiggen

Het is belangrijk dat deze elementen een eenvoudige functionele vormgeving hebben. Ze zijn in de mate van het mogelijke onopvallend en ze worden in de publieke ruimte zo logisch en functioneel mogelijk opgesteld.

8.10 Afschermingselementen

Afschermingselementen hebben als doel de (voetgangers)stromen af te leiden en te beschermen. Ze verhinderen dat kinderen bij het verlaten van de school de rijweg ophollen, maar ook dat de wagens op het voetpad zouden rijden. Standaard worden ze gemaakt van geplooide ronde metalen buizen.

Context

Afschermingselementen komen quasi steeds in groep voor. Het is een goedkoop systeem om lineaire structuren te maken van onbeperkte lengte.

Beschrijving

Afschermingselementen zijn standaard in gegalvaniseerd staal. Dit levert een vrij 'hard' resultaat op. Ze kunnen echter ook gelakt worden in RAL-kleuren. Daarom stellen we voor om de afschermingselementen voortaan in RAL 7022 (schaduwgrijs) te lakken zodat ze meegaan met de rest van het straatmeubilair.

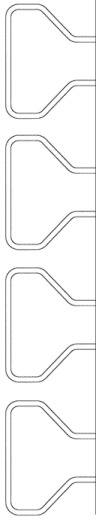
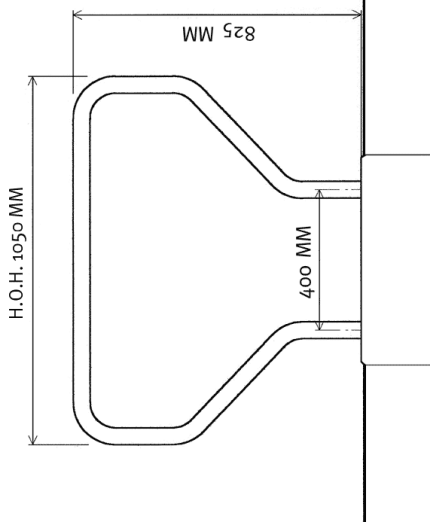
De elementen kunnen ook multifunctioneel worden gebruikt, als afscherming en als fietsbeugel (zie hiervoor: het model nietje).

WB3 voetgangersbeugel Wolters

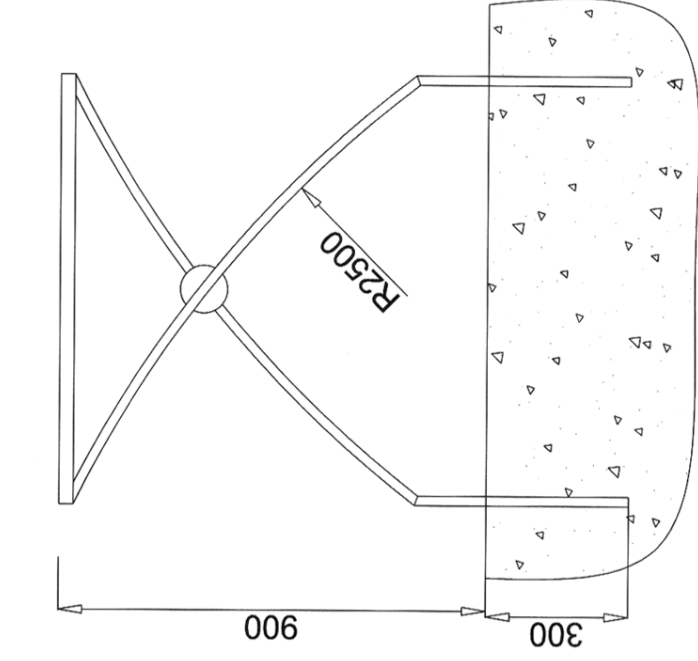
voetgangersbeugel Ingoogiem

Specifieke afschermingselementen

Op sommige plaatsen storen de standaard afschermingselementen. Hun harde en functionele uiterlijk is moeilijk verzoenbaar met historische omgevingen zoals in een kerkomgeving. In dit soort situaties wordt gewerkt met een klassieker vormgegeven afschermingselement gebaseerd op het Sint Andreas kruis.

De afwerking is opnieuw voorzien in RAL 7022, schaduwgrijs.

hek "X", Wolters

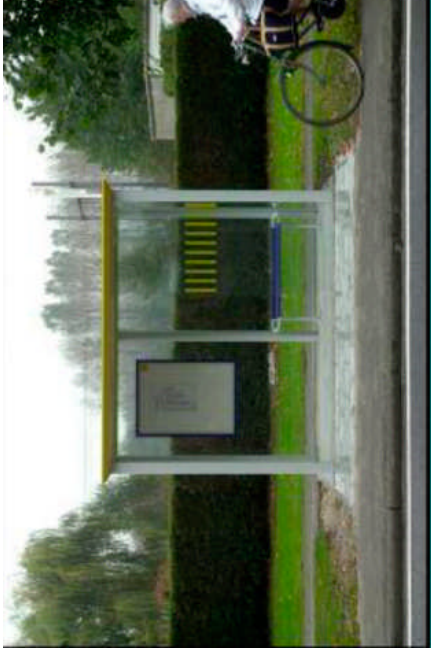
8.1.1 Schuilhuisjes De Lijn

De standaard schuilhuisje worden door De Lijn geplaatst. De Lijn ontwikkelde een systeem dat onafhankelijk van zijn context wordt geplaatst. De module is vrij eenvoudig en bestaat uit een betonnen plaat met glaswanden en dak. De huisstijl is uitgesproken en steunt hoofdzakelijk op kleurgebruik. Elk schuilhuisje is voorzien van verlichting, zitbank en 2 infopanelen (dienstregeling & netplan). Optioneel komen daar nog een afvalbak en fietsenrek bij. Dit type van schuilhuisje wordt voor een groot deel door De Lijn en het Vlaamse Gewest gesubsidieerd (75%) en onderhouden.

Heel vaak worden de schuilhuisjes achteraf geplaatst. Hierdoor ontstaan vreemde materiaalcombinaties: beton op kasseien, nieuwe tegels naast gepatineerde tegels, enz..

Bovendien vloekt het kleurgebruik van De Lijn vaak met de context waardoor combinaties van geel, groen, blauw en rood ontstaan.

Bij inplanting van een schuilhuisje dient daarom steeds te worden nagegaan in welke context (materialen en kleur) dit is.

Standaard schuilhuisje De Lijn

Schuilhuisje nabij het station te Vichte: vreemde materiaalcombinaties + niet afgestemd kleurgebruik.

Specifieke schuilhuisjes De Lijn

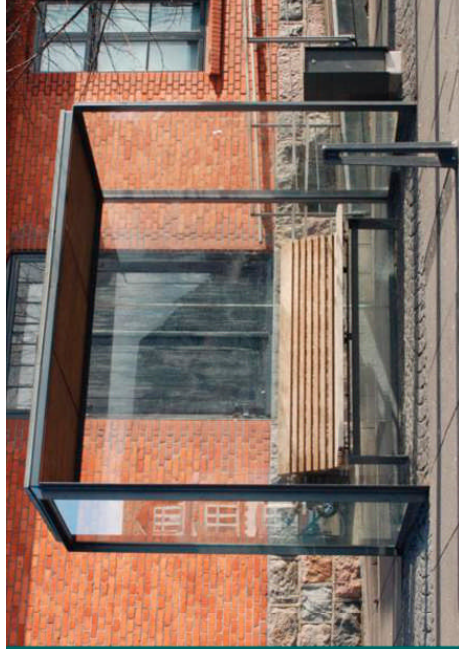
Naast de standaard schuilhuisjes subsidieerd De Lijn ook eigen ontworpen schuilhuisjes (75% met een maximum van 9.988,50 euro)*. Voorwaarde hierbij is dat het ontwerp nog herkenbaar moet zijn als schuilhuisje van De Lijn.

In de gemeente Heuvelland was men op zoek om de 'stedelijke' schuilhuisjes van De Lijn te vervangen door een aanbod van schuilhuisjes geschikt voor het landelijk gebied.

Het streven was om door middel van een eigentijds ontwerp van een alledaags element bij te dragen tot het behoud en het ondersteunen van de eigen identiteit van de gemeente Heuvelland.

In Harelbeke voegde een kunstenaar een nis toe aan het standaard schuilhokje met de bedoeling om er de boeken in te plaatsen die de bibliotheek niet langer nodig heeft. De wachtende reiziger kan zo wat lezen...

Een derde soort schuilhuisje van De Lijn is het publicitair schuilhuisje (JC Decaux, City Advertising, Clear Channel, ...). Deze worden door de firma zelf geplaatst en onderhouden. Als tegenprestatie mag de firma adverteren in het schuilhuisje. Dit type wordt voornamelijk in stedelijke omgevingen geplaatst.

Schuilhuisjes voor de gemeente Heuvelland, Buro voor Vrije Ruimte

Schuilhokje in Harelbeke met boekennis

Publicitair schuilhokje

Informatiedragers

Informatiebord stad Ronse, voorzijde met festiviteiten, achterzijde met reclame

8.12 Infobord

Elke gemeente heeft een infobord. Op het infobord krijgen bezoekers een plattegrond van de gemeente aangevuld met nuttige plaatsen en adressen.

Afhankelijk van de gemeente wordt commerciële informatie aangeboden die, tegen betaling, op het infobord komt.

Een stap verder zijn de publicitaire systemen waarbij een firma de plaatsing en onderhoud op zich neemt en de achterzijde van het bord voorziet van reclame.

Context

Infoborden worden geplaatst op die plekken waar bezoekers heen gaan. Ze zijn te vinden op centrale plaatsen (marktplaats) of bij het binnenkomen van de gemeente.

Omdat ze gericht zijn op bezoekers dient er in de omgeving mogelijkheid te zijn om te parkeren en/of een fiets te stallen.

Een mooie manier van informeren

Voor het infopaneel van OFN wordt een volkernpaneel in een frame van aluminium tussen twee ronde kolommen bevestigd, die eveneens van aluminium zijn. De kolommen worden gemonteerd op betonpoeren die onder het maaiveld liggen, zodat de bestrating of de begroeiing mooi door kan lopen.

Het infopaneel van OFN leent zich voor een breed scala aan toepassingen. U ziet ze overal in Nederland dienst doen als stadplattegrond, als informatiebord bij bezienswaardigheden of bijvoorbeeld als routebord voor wandelaars en golfspelers. Het frame is in elke RAL-kleur uit te voeren en misstaat daardoor nooit. Abri'sNS

Aanplakbord en aanplakzuil

Notariële berichten, affiches voor fuiven, aankondigen voor particuliere evenementen,... worden gekleefd op aanplakborden en -zuilen. Ook in Anzegem zijn er aanplakborden en -zuilen te vinden. De staat van deze borden en zuilen is bedenkelijk.

Context

Aanplakborden en -zuilen staan op centrale plaatsen waar veel mensen voorbijkomen. Ze zijn dan ook te vinden in de nabijheid van de kerken en gemeentehuis.

Beschrijving

Aanplakborden en -zuilen moeten uitgevoerd worden in duurzame materialen. In het voorbeeld is gebruik gemaakt van behandelde staalplaat. Door de RAL 7022 als kleur te kiezen ontstaat opnieuw de samenhang met het overige meubilair.

Niet alleen de zuil of het bord is van belang. Om het aanplakken enigzins te organiseren zijn enkele regels nodig:

- aanplakken is gratis maar wordt op voorhand aangevraagd
- per zuil of bord mogen maximum twee affiches per vereniging voor eenzelfde activiteit
- de aankondigingen mogen maximum twee weken hangen
- de verenigingen staan zelf in voor het maken, plaatsen en verwijderen van de affiches.

Bestaande aanplakzuil in Vichte

Voorbeeld van aanplakzuil

8.13 Informatie panelen

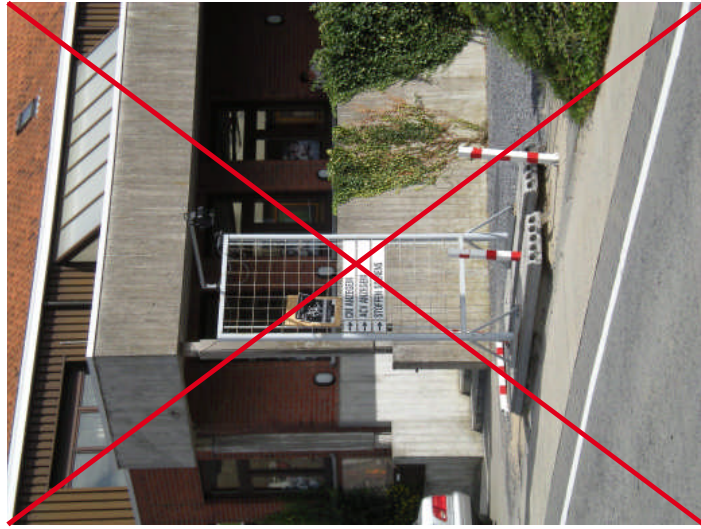
Het vrijstaande paneel heeft als doel op een eenvoudige manier aankomende activiteiten te melden. Ze worden geplaatst op invalswegen en in publieke ruimtes (aan kerk, gemeentehuis,...). Hun voorkomen is sober en laat de aandacht naar de inhoud gaan. Aankondigingen moeten vlot vervangbaar zijn.

Beschrijving

Het vrijstaande paneel bestaat uit twee onderdelen: de drager en het informatiegedeelte.

De drager is opgebouwd uit aan elkaar gelaste kokerprofielen. In het voorbeeld van Ledegem werd het geheel gegalvaniseerd. Door nadien af te werken met verf ontstaat een stijlvoller paneel (voorstel van RAL 7022 schaduwgrijs).

Het informatiegedeelte bestaat uit verwisselbare panelen met vaste afmetingen. In het voorbeeld van Ledegem werd bewust gekozen voor een witte achtergrond met zwarte letters. De gemeente staat zelf in voor het plaatsen en vervangen van de borden (dit in tegenstelling tot de aanplakzuil en -borden).

bestaande, wegneembare infopanelen. Zware bevestigingsvoet, schreuwelijke verlichting.

Toeristische informatie panelen

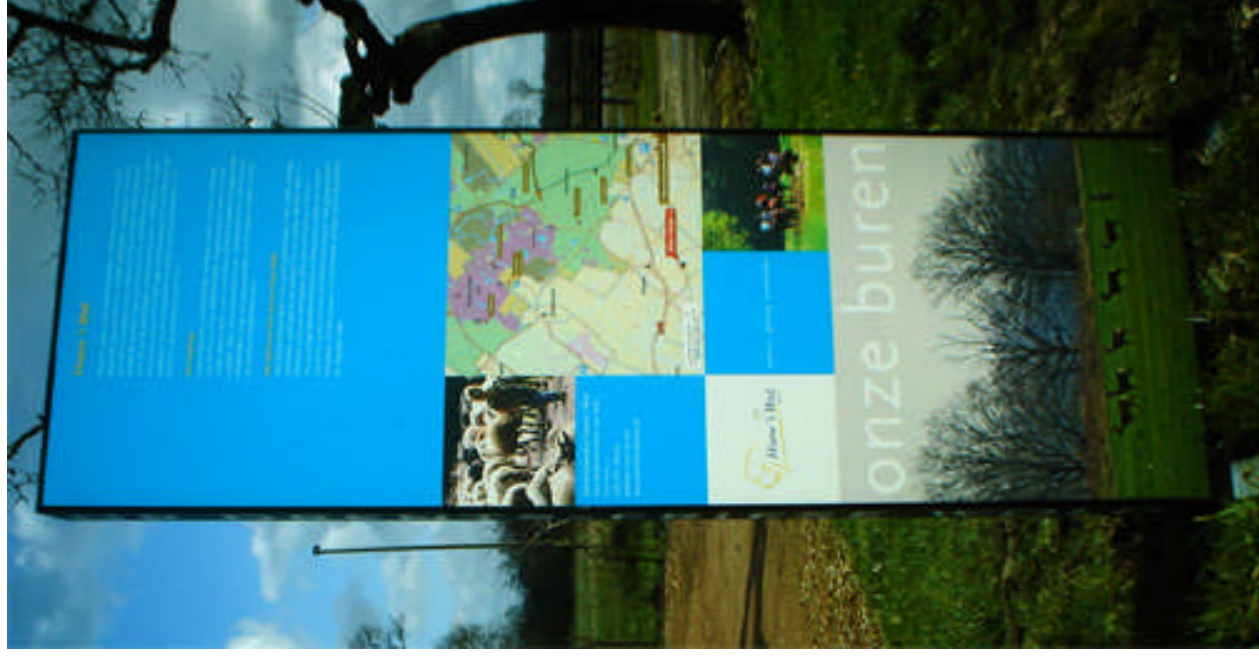
Naaft infoborden met wisselende inhoud staan op specifieke plekken (toeristische attractie, kerkomgeving, historische plaats, ...) vaak vaste panelen die uitleg geven over de omgeving. Deze panelen worden door diverse overheden, diensten, organisaties geplaatst zonder dat er veel rekening wordt gehouden met elkaar en de context. Er wordt voorgesteld om te werken met één standaardformaat voor de gemeente om zo meer samenhang te bereiken.

Context

Infoborden staan steeds op verharding. Het heeft geen zin ze in het gras te zetten (wordt toch kapot gelopen). Daarnaast dienen ze duidelijk zichtbaar te zijn. Niks ergerlijkers dan een infobord dat half verscholen staat opgesteld.

Beschrijving

Het specifieke vrijstaande paneel is analoog opgebouwd aan het standaard paneel. Een metalen kader gelakt in RAL7022 met een duidelijke en heldere invulling in de huisstijl van Anzegem.

Het stadsbestuur van Tongeren heeft nieuwe infopanelen laten plaatsen langs de zes invalswegen. De firma Sign & Display uit Diest (vroeger onderdeel van de firma VANERUM, nu uitgegroeid in een volwaardige business unit binnen de VANERUM Group) leverde de roestvrijstalen frames die plaats bieden aan drie panelen boven elkaar.

Publirama uit Kortesseem is verantwoordelijk voor de film op borden. De kostprijs bedraagt bijna 25.000 euro. De panelen worden uitsluitend gebruikt om bovenregionale evenementen aan te kondigen. Het bovenste paneel toont het nieuwe stadslogo 'Tongeren, oudste stad van België' en blijft permanent hangen. De twee andere zullen regelmatig worden aangepast. Momenteel kondigen ze de Kroningsfeesten en het vernieuwde Gallo-Romeins museum aan.

Evenementenbord

Dit evenementenbord is populair omdat het simpel aan bestaande palen te bevestigen is. De kosten om het te plaatsen zijn daardoor laag (geen paal met fundering plaatsen).

Het door Kooymans ontworpen bord bestaat uit twee aparte panelen die eenvoudig om een lantaarnpaal of andere geschikte drager te plaatsen zijn.

Staat het bord eenmaal, dan kan de affiche door een slim schuifstelsel makkelijk gewisseld worden.

8.14 Andere elementen

Het is niet altijd eenvoudig om de verschillende en verscheidene elementen van het straatmeubilair in een harmonieus geheel te verenigen. Het is vooral omdat het om atypische constructies gaat, die geen deel uitmaken van de gefabriceerde series, maar ook omdat verschillende initiatiefnemers en overheden zelf deze elementen aanbrengen en al of niet verder onderhouden.

Het gaat vooral om de verschillende afvalcontainers, om de kasten van de tv-distributie, maar dikwijls ook om ongecoördineerd materiaalgebruik, of dergelijke.

Dikwijls is het beschikbare of gangbare type de enige mogelijke oplossing. In andere gevallen kan de juiste keuze in belangrijke mate bijdragen tot de uitstraling en identiteit van de betreffende plek.

De basishouding bij het opzetten van dergelijke constructies is de contextuele benadering enerzijds en de eenvoud van de vormgeving anderzijds. Dat betekent concreet dat de omgeving een grote rol moet spelen bij het kiezen van de exacte opstelling van de constructie (functionaliteit, bescheiden voorkomen,...) en tegelijkertijd ook haar vormgeving, kleur,...

In dat verband kunnen we spreken over "pragmatisch minimalisme" als basisprincipe bij deze keuzes.

markeermagels

fietssluis

ophaalpunt voor kledij

aankondigingsborden

electriciteitskasten

verharding

combinatie specifiek straatmeubilair

combinatie standaard straatmeubilair

9. Gebruik van het beeldkwaliteitsplan

Het beeldkwaliteitsplan werd geschreven met vier processen waarin het BKP een rol speelt:

- ontwerpproces (intern of extern)
- aankoop
- plaatsing en onderhoud
- advies naar externen

materialen en meubilair te werken:

- er ontstaat een samenhangend beeld doorheen de gemeente

- en niet telkens opnieuw moeten in het ontwerpproces afwegingen en keuzes gemaakt worden waardoor het ontwerpproces sneller kan gaan
- eenvoudiger onderhoud, nazorg en herstellingen door eenvormigheid

9.1 Overgangperiode

Gedurende een bepaalde periode zullen de oude elementen van het straatmeubilair in gebieden waar er geen grote ingreep wordt uitgevoerd, onvermijdelijk naast de nieuwe komen te staan. Er moet naar gestreefd worden deze periode zo kort mogelijk te houden.

Plaatsing van het straatmeubilair gebeurt in het kader van de herprofilering. Indien vroeger elementen van straatmeubilair worden vervangen of bijgeplaatst, worden zij gebaseerd op de beschreven richtlijnen.

Uiteraard wil dit niet zeggen dat afwijkingen onmogelijk zijn. Sommige plekken vragen nu eenmaal omwille van unieke ligging, historische kader,... net dat speciale meubel of net die afwijkende verlichting. In die zin zijn de typeprofielen, catalogus,... beschreven in beeldkwaliteitsplan geen vrijblijvende inspiratie waar de ontwerper uit putten kan. Integendeel, het beeldkwaliteitsplan vormt het programma van de gemeente waar de ontwerper slechts via uitgebreide motivatie kan van afwijken.

9.2 Ontwerpproces

Elke ontwerper heeft een eigen visie op 'zijn' project. Vanuit deze visie worden keuzes gemaakt voor bestrating, meubilair, verlichting. Binnen het plaatje van dat gedeelte doortocht of heraangelegd kerkplein kloppen deze keuzes ook.

De keuzes die verschillende ontwerpers maken in verschillende projecten leveren echter zelden een continue beeld op. Elk project heeft zijn bankje en zijn lampje.

Nochtans is het voor de gemeente én ontwerpers stukken eenvoudiger om met op voorhand gekozen

9.3 Aankoop

Gemeentelijke aankopen gebeuren vaak in functie van de nood. Er is geen overkoepelende visie die continuïteit mogelijk maakt. De bloembakken die dit jaar gekocht worden zien er helemaal anders uit dan deze van vijf jaar terug. Nochtans komen ze in dezelfde ruimte te staan.

Met een beeldkwaliteitsplan ontstaat deze continuïteit wel. Door te beschrijven aan welke vereisten de verschillende producten moeten voldoen is het mogelijk gericht aan te kopen. Zonder vast te houden aan een merk of type ontstaat toch een continue lijn. De ad hoc aankopen worden vervangen door gerichte aankopen. Bovendien ontstaat een schaalvoordeel

met grotere af te nemen volumes.

9.4 Plaatsing en onderhoud

Beheer en onderhoud van de woonomgeving zorgen voor een schone en aantrekkelijke gemeente waar mensen zich veiliger voelen. Omgekeerd verminderen vernielde elementen en zwerfvuil de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte en daarmee ook de betrokkenheid van de bewoners.

De belevingswaarde kan sterk worden geschaad door onvoldoende onderhoud of door beeldverstorende elementen. Het regelmatig beheer en onderhoud van alle elementen die deel uitmaken van de openbare ruimte is dus essentieel in het kader van dit BKP. Dit zorgt ervoor dat gebreken eerder aan het licht komen waardoor in veel gevallen erger kan worden voorkomen. Regelmatig onderhoud kan kostbare ingrepen voorkomen.

Bij plaatsing en onderhoud geeft het BKP het voordeel dat de keuzemogelijkheden beperkt worden. Ipv zeven types banken die in de wijk voorkomen is er slechts maar eentje meer mogelijk. Hierdoor wordt veel tijd bespaard.

Naast de tijdsbesparing ontstaat een eenvormigheid in het openbaar domein. Deze eenvormigheid verhoogt op zijn beurt de kwaliteit.

9.5 Advies naar externen

Bij de herinrichting van doortochten of de ontwikkeling van nieuwe wijken treedt de gemeente niet zelf op als bouwheer. Via het beeldkwaliteitsplan

kan ze toch haar wensen kenbaar maken over de inrichting van het openbaar domein. Zo blijft de eigenheid van de gemeente aanwezig in de plannen van externen.

9.6 Suggesties voor verordeningen

Opvallend in Anzegem is het veelvuldig voorkomen van prefab afsluitingen in houten panelen naar het openbaar domein toe. Ondanks de onmiskenbare voordelen van deze panelen (snelle plaatsing en weinig onderhoud) zorgen ze voor een weinig kwalitatieve (woon)omgeving. Bovendien verouderen deze panelen slecht.

Het BKP stelt dan ook voor een verordening op te maken die het gebruik van deze houten prefabpanelen als afscherming naar het openbaar domein niet langer toelaat.

www.leiedal.be

intergemeentelijke samenwerking
projectontwikkeling
streekontwikkeling

bedrijventerreinen
stedenbouw
milieu

informatie- en communicatietechnologie
mobiliteit
herbestemmingsprojecten